Annexos

Joves, Art Urbà i Educació Comunitària

PhD Thesis
Pere Grané Feliu

Supervisors:
Miquel Àngel Essomba
Montserrat Rifà-Valls

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

ANNEXOS

Annex I: Diari de camp.....5

Sessió 0: Diàlegs entre joves 5

Sessió 1: Cartografies socials 7

Sessió 2: Gimcana fotogràfica 12

Sessió 3: Cartografies i gimcana fotogràfica 18

Sessió 4: Cartografies i gimcana fotogràfica (part II) 28

Sessió 5: Diàlegs sobre joves i espai públic 29

Sessió 6: Constitució del grup motor 35

Sessió 7: Taller de ràdio i esbossos 39

Sessió 8: Exhibició de graffiti.....43

Sessió 9: Taller de tècniques de graffiti i art urbà per Sant Jordi.....50

Sessió 10: Taller de vídeo 56

Sessió 11: Sessió de diàlegs sobre interculturalitat 60

Sessió 12: Disseny de la intervenció artística i interculturalitat.....64

Sessió 13: Descoberta d'una artista 73

Sessió 14: Exhibició de graffiti.....79

Sessió 15: Descoberta d'una associació 82

Sessió 16: Disseny de la intervenció artística i interculturalitat (2) 86

Sessió 17: Realització de la intervenció artística.....91

Avaluació tècnica 108

Avaluació tècnica Primavera Urbana 126

Avaluació Casal de Joves 130

Avaluació Espai Jove La Claqueta 132

Apunts i valoracions personals posteriors a l'avaluació 138

Elaboració de la memòria audiovisual i altres accions posteriors al mural 143

Validació de la memòria audiovisual 153

Sostenibilitat de la R-A: els pas d'un procés a la diversificació de processos 168

Accions de continuïtat mitjançant la reproducció d'accions del primer cicle de R-A 169

Accions que complementen línies d'acció de la R-A 172

Accions que incorporen aprenentatges de la R-A, però amb implementades forta de l'àmbit d'acció del procés inicial 176

Annex II: Memòria audiovisual 180

Annex III: Proposta d'acció inicial 181

Annex IV: Proposta d'acció contextualitzada 187

Annex V: Persones denunciades per danys en vagons i estacions de ferrocarril entre 2009 i 2015 192

ANNEX I: DIARI DE CAMP

SESSIÓ 0: DIÀLEGS ENTRE JOVES

L'activitat es va realitzar el 13 de novembre de 2015 i va ser dinamitzada per l'equip comunitari d'Itaca i el servei de mediació de l'ajuntament. L'objectiu d'aquesta va ser debatre sobre els aspectes més destacats del districte, tant positius com negatius, amb el grup de joves de l'Espai Jove la Claqueta per tal que l'equip comunitari d'Itaca disposés de més elements a l'hora d'elaborar un diagnòstic comunitari. Malgrat que no vaig estar present en l'activitat, aquesta va ser enregistrada audiovisualment per Torre Barrina. A continuació, s'inclou un resum i transcripció dels fragments més destacats de la sessió.

Al començament de l'activitat, la persona encarregada de la dinamització va preguntar sobre els aspectes que defineixen el districte. Els i les joves participants, la majoria dels quals eren homes, van mencionar les qüestions següents:

- Contaminació
- Delinqüència
- Alcoholisme
- Racisme
- Policia
- *Mierda*
- Violència masclista i *acoso*
- Presència policial
- *Casales*
- *Parques*
- Interculturalitat
- La Claqueta

A continuació, la dinamitzadora va preguntar al grup de joves de quina manera aquestes qüestions afectaven les seves vides. Davant d'això, els i les joves van fer diversos comentaris.

Sobre la delinqüència i la presència policial:

> *Es normal que en el Margarida*[1] *y en el Eugeni haya policía porque, por ejemplo, yo iba en el Margarida y cada salida íbamos para abajo y nos pegábamos con los del Eugeni. Normal que haya policía; si se han matado cuatro en el Margarida* (Juan Pablo).
>
> *A ver los jóvenes las peleas las hacen porque no vas a ver a abuelos de 80 años a puñetazos* (Sergio).
>
> *Cada vez que estamos aquí* (La Claqueta) *vemos un coche de policía* (Christian).

A l'hora de parlar de racisme, la dinamitzadora va reconèixer es tracta d'un tema que havia sortit en totes les activitats d'aquest tipus que havien organitzat al districte:

> *Van por la calle, ven a un negro y le dicen: ¡qué haces negro de mierda, vete a tu país! Esto ya… Vino un niño aquí* (La Claqueta) *y cuando pasamos por un «paqui» le dijo al «paqui»: hijo de puta, vete a tu país. Este era un niño de aquí* (Sergio).
>
> *A mi cae bien la gente de otras culturas, pero a unos les caen bien la gente de otras cultura y a otros no. El otro día estaba cabreado con un amigo de aquí* (La Claqueta); *estábamos peleados y para vengarse de mí me llamó uruguayo de mierda, porque yo soy de Uruguay* (Pablo).
>
> *Una cosa, tú no eres de Uruguay, eres nacido aquí* (Sergio).
>
> *Soy de Uruguay, nací en Montevideo* (Pablo).
>
> *Yo con amigos me dicen: aquí viene el ecuatoriano, viene el latino. Me lo dicen con cariño, en plan broma* (Alex).
>
> *Hay algunas veces que hay chicos peleándose y la mayoría son de fuera.* La mayoría son de fuera[2] (Sergio).
>
> *Si tú vienes de otro país puedes aportar un montón, pero si vienes aquí a hacer nada y a acosar a la gente sin parar…* (Christian).
>
> *A ver, hay gente buena y hay gente de otros países que sí que es mala porque, a ver, te traen bombas* (Pablo).

[1] Aquest comentari fa referencia als IES Margarida Xirgu i Eugeni d'Ors.
[2] Comentari emfatitzat per la persona que el va fer.

Sí, claro!!! (Christian).

¿Tú no has visto las noticias, que traen bombas? (Pablo).

Lo que ha dicho el Sergio antes de que mayormente los que se pelean son los de fuera, yo no crea que sea el hecho de que sean de fuera, sino es la actitud de la persona; no porque sea de fuera. Por ejemplo, tanto yo, como el Christian o quien sea, nos peleamos con alguna persona sí o sí; porque nos enfadamos, nos picamos o lo que sea. Algunas personas piensan que los dominicanos somos muy curiosos y que gritamos blablablá, pero esto no quiere decir que por ser dominicana esa persona siempre alce la voz a todo el mundo (Yas).

En la convivencia siempre habrá peleas y momentos felices, pero siempre tiene que haber primero una pelea, no pelea de puñetazos; pero la nacionalidad no tiene que ver en este conflicto (Sergio).

En la clase de mi hermana ella es la única española (Marc).

La única pura y dura (Sergio).

Riallada general.

¡Eso ya es de Hitler, eh tío! Eso ya es de Hitler*, que si tienes algo de judía dentro va y te mata. Venga loco* (Carles).

Yo no soy catalán puro y duro. Todos mis abuelos son de Andalucía (Sergio).

Després d'aquests comentaris, les dinamitzadores van fer un resum de tot allò que s'havia comentat durant la sessió per tal de posar en relleu els rumors racistes que hi havia entre els joves, però també que en alguna ocasió s'havia parlat de la diversitat cultural en positiu per part del grup.

SESSIÓ 1: CARTOGRAFIES SOCIALS

La primera sessió realitzada amb el grup de joves de l'Espai Jove va anar precedida d'una presentació de la proposta d'acció. Per tant, al començar l'activitat els i les joves disposaven d'informació sobre les sessió i la relació amb la intervenció artística. Tot i això, al començament de la sessió vaig tornar a explicar breument la proposta d'acció i vaig posar en relació l'activitat de les cartografies amb la intervenció artística. A més a més, vaig facilitar al grup un conjunt de revistes sobre graffiti i art urbà, per tal d'emfasitzar que aquestes sessions també formaven part del mateix procés de creació col·lectiva, tot i que no s'utilitzessin esprais. Posteriorment, vaig repartir una fitxa en la

qual constava un mapa del districte i un conjunt d'indicacions per a cadascuna de les persones participants: marcar els llocs on passa més hores durant la setmana, les rutes que utilitza més sovint i els espais en els quals es troba amb el grup d'iguals. Així, en aquesta primera part de l'activitat es fomentava un treball individual a partir de l'experiència de cadascú en l'espai públic. Segons una de les educadores, aquesta dinàmica va resultar positiva pels i les joves perquè totes van poder participar d'acord amb la seva vivència.

Exemple d'un mapa elaborat per una de les persones participants

Tal com es pot veure en el mapa anterior, els i les joves van anotar abans de començar quin era l'espai que consideraven més important del barri. En aquest exemple, la persona va anotar el Centre Cultural Tecla Sala, un dels equipaments culturals de més renom de la ciutat. Tanmateix, una vegada realitzada la dinàmica, la resposta va canviar, ja que va el lloc on passa més hores durant la setmana i es troba amb els seus amics i amigues és l'Espai Jove La Claqueta.

Una vegada finalitzada la dinàmica individual es va procedir a compartir aquesta informació en petit grup i escollir els tres espais més importants per cada grup. Al començament, quan es preguntava als i les joves perquè feien ús de determinats espais, les seves respostes estaven relacionades amb el carrer on vivien o estudiaven.

Tanmateix, quan es preguntava per què s'utilitzava aquests espais en lloc d'altres, les respostes canviaven.

> Jove: Nosotros nos encontramos
> en la Marquesa.
> Dinamitzador: I què hi feu allà?
> Jove: Nada, quedamos i nos vamos.
> Dinamitzador: Doncs llavors no hi passeu gaire temps allà. Per què l'has escollit com a un espai important?
> Jove: Porque quedamos por las noches.
> Dinamitzador: Per què quedeu allà a la nit? Per què us agrada quedar allà?
> Jove: Porque por las noches en la Marquesa hay nadie.

En l'última part de la sessió cada grup va exposar els espais que havia escollit. Els espais escollits van ser: l'Espai Jove la Claqueta, el Passeig de Santa Eulàlia, el Mercat de Collblanc, la Plaça Guernica, el Parc de la Marquesa, el Parc de la Torrassa i el *Parque de la Botella.* Malgrat que es van mencionar diversos parcs i places en funció de la proximitat de l'habitatge de cadascú, bona part del grup va coincidir a escollir l'Espai Jove la Claqueta com a espai més important. A continuació, es va demanar al grup que escollís tres espais de forma acordada i que justifiqués els espais escollits. Com que el grup de joves assisteix de forma voluntària i amb certa regularitat a les activitats que organitza l'espai jove, el primer espai escollit va ser la Claqueta. El segon, la Plaça Guernica, es tracta d'una plaça on el grup es troba per jugar a futbol. Finalment, el grup va escollir el Mercat de Collblanc, com a un espai en el qual van sovint a comprar. Per aquest grup de joves els espais més significatius del barri estan ubicats al barri de Collblanc. Com que bona part dels i les joves que van participar en l'activitat assisteixen regularment a la Claqueta, l'espai més significatiu pels i les joves va ser l'espai jove i el seu voltant. És important destacar que hi ha un carrer que uneix aquest espais, el carrer Dr. Martí i Julià, les persianes de les quals van ser pintades pels i les joves de l'espai jove en una activitat dinamitzada per l'equip comunitari d'Itaca.

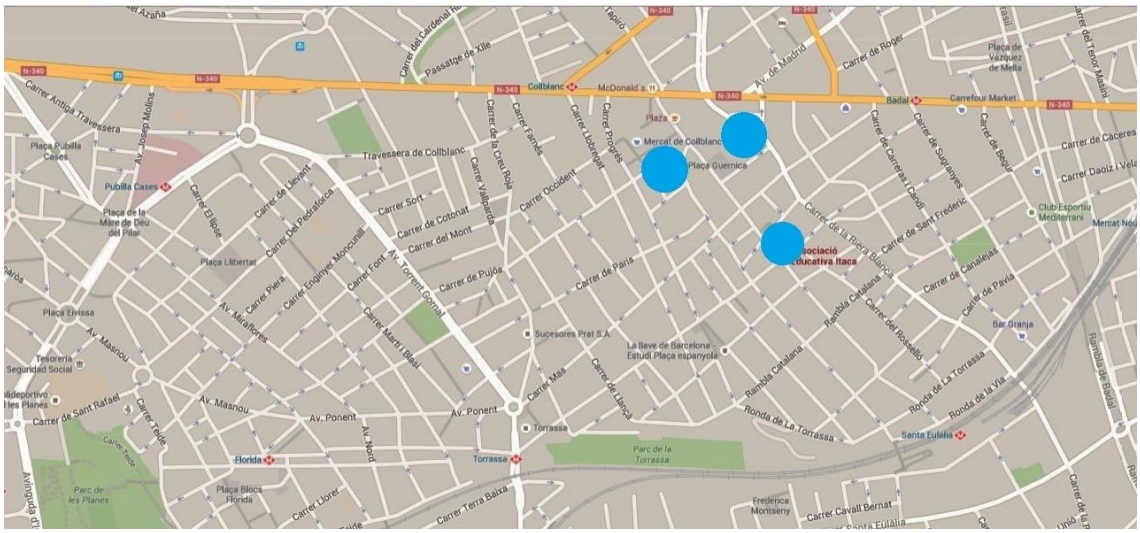

Mapa que recull els espais escollits pel grup de l'espai jove la Claqueta

Malgrat que els educadors i educadores del grup coneixien la dinàmica de la sessió i van col·laborar en l'activitat, bona part de la dinamització la vaig fer jo. Tanmateix, es preveu que aquesta dinamització sigui compartida en les sessions següents. Per últim, cal a puntar que en l'activitat hi van participar menys noies que nois, ja que l'espai jove és un espai majorment masculinitzat. Tot i això, les noies que van assistir a l'activitat van participar tant com els seus companys.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l'espai jove el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

Publicació del 12 de març de 2016

SESSIÓ 2: GIMCANA FOTOGRÀFICA

Després de la sessió de cartografies socials es va fer una activitat en què els i les joves van fotografiar els espais seleccionats. L'activitat es va anomenar 'gimcana fotogràfica', perquè el grup de joves havia realitzat una activitat conjunta amb el Casal de Joves amb aquest nom, i va ser preparada conjuntament amb els educadors i educadores del grup de joves. Segons aquests, del grup de l'espai jove, el grup havia demanat fer una altra activitat sobre fotografia. Per tant, en el moment de realitzar l'activitat hi havia una bona predisposició per part del grup.

El grup de joves es va dividir en tres grups, cadascun dels quals tenia un educador/a de referència. Mitjançant les pautes que es va facilitar a cada grup, els i les joves havien de passejar pel barri i observar els espais escollits i tot allò que succeïa al seu voltant. Cal reconèixer que com que es va fer l'activitat un dissabte a la tarda, l'ús per part de la comunitat dels espais i les relacions que s'hi establien eren diferents a allò que es pot observar entre setmana. Per exemple, en una plaça que es troba davant d'una escola hi havia menys infants dels que es poden trobar una tarda al finalitzar l'horari escolar. Abans de començar l'activitat es va explicar el seu funcionament als educadors i educadores que no havien pogut participar durant la preparació d'aquesta. Posteriorment, es va explicar l'activitat al grup de joves i es va donar unes full amb les indicacions sobre quines qüestions s'havien de tenir en compte a l'hora de fer les fotografies.

Com que els espais escollits físicament són pròxims, cada grup va poder anar als tres. Així, l'activitat va permetre que els i les joves reflexionessin sobre què acostumen a fer en els espais que consideren més significatius del barri; amb quines persones comparteixen aquests espais i on es podria realitzar una intervenció artística. Cal posar de manifest que, en algunes casos, els educadors i educadores van ser qui van realitzar les fotografies. Malgrat que els i les joves escollien quines havien de ser les fotografies, en el moment de fer la fotografia els adults van acabar fent bona part de les fotografies. Això, respon a una dinàmica establerta entre jove-educador/a, ja que la majoria dels i les joves disposaven de mòbils per fer les fotografies. Finalment, cada grup va seleccionar tres fotografies, les quals es van publicar a les xarxes socials, es van

imprimir i es van penjar a les parets de l'espai jove. A més a més, un dels grups participants es va fer un vídeo a petició meva, en què van explicar què havien fet. Aquest vídeo es va publicar a la pàgina de Facebook de l'espai jove.

A continuació, s'inclouen les fotografies seleccionades per cada grup de cadascun dels espais:

La vida al voltant del Mercat. (2016) *Tres fotografies digitals a color realitzades durant l'activitat*

La primera i la tercera fotografies van ser realitzades per joves i mostren la vida al voltant del Mercat de Collblanc. Concretament, la tercera mostra la parada d'autobús ubicada al costat d'aquest. Pel que fa a la segona fotografia, la qual va ser realitzada

per una educadora, mostra una paret propera al mercat, la qual està situada en un dels carrers d'entrada al barri des de la parada de metro Collblanc. Es tracta d'un carreró força transitat atès que hi ha una parada de metro a prop, està situada al límit entre Barcelona i L'Hospitalet i desemboca al mercat.

Al centre de la Plaça Guernica. (2016) *Tres fotografies digitals a color realitzades durant l'activitat*

La Plaça Guernica està situada molt a prop del Mercat de Collblanc. En un lateral de la plaça hi ha habitatges, en l'altre una biblioteca, una escola i edificis diversos. Per això, durant la setmana és habitual trobar infants i famílies que utilitzen l'àrea de joc infantil

en el centre d'aquesta o que fan ús dels bancs. Malgrat que està prohibit jugar a pilota en aquesta, una de les activitats més habitual pels i les joves del grup és jugar a futbol (veure fotografia). Per altra banda, bona part dels grups ha fotografiat un banc que està ubicat al centre de la plaça. Aquest banc és el lloc que els i les joves solen ocupar per relacionar-se. Darrera d'aquest hi ha un mur de dos metres de llarg en què es poden veure diversos *tags*, el qual és un indicador de l'apropiació de l'espai per part dels i les joves. En el cas d'aquestes fotografies, únicament la primera va ser realitzada per una de les persones joves participants.

Espai Jove. (2016) *Tres fotografies digitals a color realitzades durant l'activitat*

El tercer espai escollit pels i les joves va ser la l'espai jove Claqueta, ja que gairebé la totalitat de les persones van identificar-lo com a un dels espais més significatius del barri. Tot i que els i les joves acostumen a relacionar-se dins d'aquest, quan el servei no està obert els i les joves es troben en un dels laterals que queda cobert. En el cas

d’aquestes fotografies, únicament la primera va ser realitzada per una de les persones joves participants en l’activitat. Finalment, malgrat que els i les joves van passejar pels espais escollits i van reflexionar sobre les relacions que la comunitat estableix en aquests, no es va acabar d’assolir l’objectiu de representar visualment allò més significatiu de la comunitat. D’acord amb això, més endavant es preveu realitzar una altra activitat relacionada amb l’etnografia visual per tal que els i les joves disposin de més eines per documentar el procés.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l’educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l’espai jove el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies, juntament amb el vídeo que van enregistrar els i les joves narrar la seva experiència:

Publicacions del 19 de març de 2016

SESSIÓ 3: CARTOGRAFIES I GIMCANA FOTOGRÀFICA

Quan es va presentar la proposta d'acció contextualitzada als educadors i educadores del grup de joves de l'espai jove, a l'equip comunitari i al responsable de projectes de l'associació participant, van demanar la implicació del grup de joves del casal de joves de l'associació. Aquesta qüestió estava inclosa en la proposta presentada, però només en l'activitat conjunta de debat sobre les fotografies. Consegüentment, es va presentar la proposta d'acció contextualitzada als educadors i educadores del casal de joves i es va acordar fer una sessió en la qual es fotografiessin els espais més significatius del barri segons el grup de joves. Per tant, promoure la proposta d'acció en paral·lel amb ambdós grups fins la realització de l'activitat conjunta. La preparació d'aquesta activitat amb el grup de joves del casal va representar diversos reptes. En primer lloc,

hi hauria menys temps per fer l'activitat perquè s'hauria de fusionar la sessió de cartografies socials amb la gimcana fotogràfica. En conseqüència, ambdues activitats esdevindrien meres dinàmiques emprades en una sola sessió. Per altar banda, el grup de joves estaria cansat després d'haver estat un dia a l'institut i fent reforç escolar. Endemés, els educadors i educadores tindrien menys context de la proposta d'acció perquè hi ha hagut menys temps de coordinació amb un servidor. Per últim, la presentació de la proposta d'acció al grup de joves seria feta pels educadors i educadores per falta de temps abans de l'activitat de la gimcana fotogràfica.

L'activitat es va preparar amb una educadora en pràctiques de l'associació Itaca i es va consensuar amb l'equip d'educadors i educadors del casal poc abans de començar. En aquesta breu reunió prèvia a l'activitat, els educadors i educadores em van informar que no havien pogut presentar-los la proposta d'acció al grup de joves per falta de temps. A més a més, em van comentar que el grup de joves estava especialment esverat aquella tarda. Això, va motivar que modifiquéssim l'activitat, la qual es limitaria a fer fotografies en els espais en els quals es troben els amics i amigues d'acord amb unes indicacions. La part de reflexió i presentació de la proposta d'acció es faria en un segon dia, abans de la sessió conjunta amb el grup de joves de la Claqueta. Per tant, la sessió va adoptar un caràcter dinàmic. Pel que fa a les fotografies, com que durant les activitat els i les joves no tenen permès disposar dels seus mòbils durant les activitats, els educadors i educadores van proposar que només una persona utilitzés el mòbil per tal de facilitar la dinàmica. Posteriorment, els educadors i educadores van decidir utilitzar el mòbil de cada educador per fer les fotografies i evitar alterar les normes del casal. Aquesta última decisió va ser adoptada pels educadors i educadores sense consultar-me perquè van considerar que es tractava de l'opció més pràctica i coherent amb les normes de funcionament del casal de joves. Això, no va permetre que els i les joves s'apropiessin de les eines de recerca. Tanmateix, com que els educadores i educadores tenien un major coneixement del grup de joves i la decisió es va prendre en poc temps, la vaig acceptar com un mal menor. Per tant, en l'activitat es va perdre l'oportunitat que els i les joves fessin fotografies dels espais públics escollits, però no que el grup hagués tingut un paper destacat en aquetes.

A l'hora d'escollir els espais més significatius del barri es va preguntar als i les joves sobre els llocs més freqüents on es troben amb els amics i les amigues. A diferència de l'altre grup de joves, no es va disposar de temps suficient per preguntar sobre altres qüestions rellevants. Per exemple: quins són els llocs on passen més hores durant la setmana o quines són les rutes que fan sovint. Per tal d'evitar que tothom digués el mateix espai per imitació, es van repartir papers perquè cadascú l'escrivís. Posteriorment, es van acordar els tres espais més significatius entre totes les propostes mencionades i es van situar en un mapa del barri.

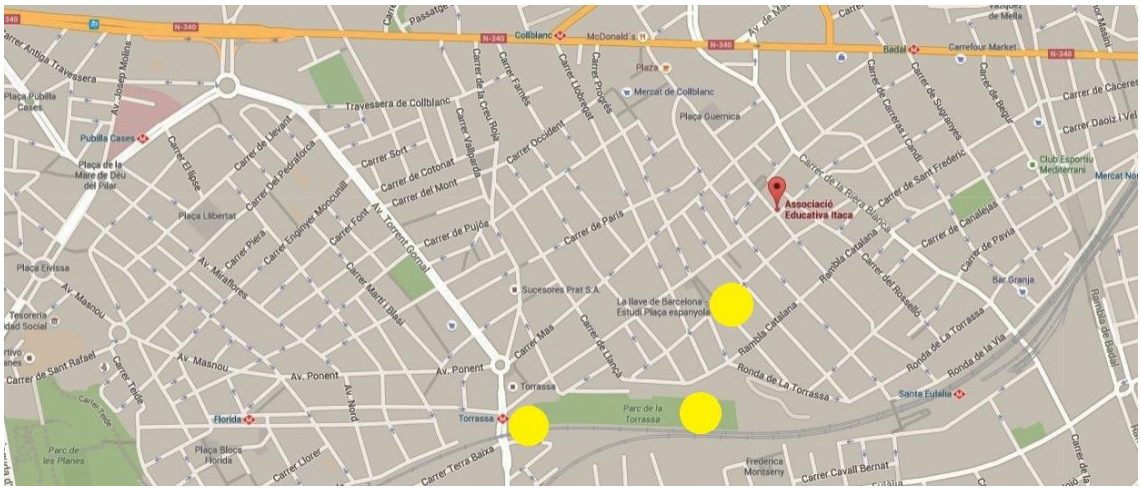

Mapa que recull els espais escollits pel grup del casal de joves

Entre els espais mencionats pels i les joves (Parc de la Torrassa, parada de metro Torrassa, Plaça Espanyola, Parc de les Planes, parada de metro de Collblanc, entre d'altres) destaca el Parc de la Torrassa, el qual va ser la resposta més freqüent. El segon espai més escollit pels i les joves va ser la parada de metro de Torrassa, la qual està situada en un dels límits d'aquest parc. L'últim espai públic escollit pels i les joves va ser la Plaça Espanyola, situada a prop del local del casal i al centre del districte Collblanc-Torrassa. Els tres espais contrasten amb els espais mencionats pel grup de joves de l'espai jove, ja que estan ubicats al barri de la Torrassa. Concretament, destaca el fet que bona part del grup del casal va afirmar anar al Parc de la Torrassa, mentre que en el grup de joves de la Claqueta aquest espai gairebé no es va mencionar. Això, pot estar relacionat amb diverses qüestions (la diferència en l'origen immigrat dels i les joves, el fet que per un grup l'espai de lleure de referència és l'espai jove i pels altres no, etc.). Per últim, és important posar de manifest que un dels espais

que diverses persones del grup van mencionar va ser el Parc de les Planes, però els educadores i les educadores el van descartar per trobar-se fora el barri i relativament allunyat per anar-hi a peu. Una vegada acordats els tres espais, els educadors i educadores van assignar un dels espais públics escollits a cadascun dels grups segons la seva disposició a participar l'activitat. El grup més motivat va anar a l'espai més allunyat del casal, mentre que el grup de joves que van manifestar un menor interès en l'activitat van anar al més proper. Això, va provocar que algunes persones haguessin d'anar a fotografiar espais que no havien escollit. Atès que bona part del grup va escollir el Parc de la Torrassa, hauria estat més adequat que dos grups fotografiessin el mateix espai. Durant l'estona en què els i les joves van anar a fer les fotografies, vaig anar a cadascun d'aquests per veure com es va fer l'activitat. Tot i que prèviament s'havia explicat l'activitat als educadors i educadores i se'ls va facilitar una pauta amb les preguntes que havien d'orientar les fotografies, cada membre de l'equip de d'educadors va dinamitzar l'activitat diferent.

El grup de joves que va anar a la Plaça Espanyola va reflexionar sobre quines són les persones que sovint utilitzen la plaça i en quins espais concrets es podria realitzar una intervenció artística. Malgrat que els i les joves van afirmar que no hi havia murs per pintar, van proposar pintar el terra de la plaça. Les fotografies realitzades mostren que es tracta d'un espai de socialització familiar, en la qual hi ha bancs per seure i zones de joc infantil. A més a més , darrera de la zona de joc infantil hi ha una terrassa d'un bar. Per tant, es tracta d'un espai familiar en què conviuen persones d'orígens diversos i edats diferents i representa un punt de socialització central pel districte Collblanc-Torrassa.

Tardes a la Plaça Espanyola (2016) *dues fotografies digitals a color de Lorena Tamayo*

El grup de joves que va anar a la parada de metro de Torrassa va observar els voltants de la parada. L'educadora els va fer reflexionar sobre els espais susceptibles de ser pintats i identificar-ne alguns. Així, les reflexions no van estar relacionades amb els usos o les relacions que s'estableixen en aquest espai, sinó que van estar dirigides a imaginar en quin lloc es podrien realitzar intervencions artístiques. Cal apuntar que això també està relacionat amb el fet que es tracta d'una parada de metro i, per tant, és un espai de pas pels hospitalencs i hospitalenques. Tal com es pot observar en les fotografies següents, un dels murs que es troba situat al voltant de la parada actualment forma part del projecte d'art urbà 12+1, organitzat per l'associació Contorno Urbano[3].

[3] http://www.contornourbano.com/lh/

Identificant l'espai (2016). *Dues fotografies digitals a color de Clara Valiño*

L'últim grup de joves va anar al Parc de la Torrassa, el qual va ser escollit per la majoria de joves del grup. És important descriure la situació i les característiques d'aquest parc, ja que aquestes afecten als usos i les relacions entre les persones que el freqüenten. El parc està situat en un pendent descendent que limita amb: les vies del tren, una subestació elèctrica, la parada de metro de Torrassa i un tram d'habitatges. El parc disposa de dos accessos: un està situat a dalt del pendent al carrer Transformador, mentre que l'altre està situat a la parada de metro Torrassa. Hi ha dues qüestions que condicionen els usos de l'espai. Per una banda, el pendent, cosa que dificulta la

visibilitat de tot el parc des dels accessos de tal manera que hi ha diversos racons amagats. Per l'altra, la disposició de l'espai dins del parc. Tal com es pot observar en el mapa següent, la meitat del parc que es troba davant dels habitatges disposa de bancs, camins arreglats amb escales i baranes, cistelles de basquetbol, etc. Per contra, l'altra meitat del parc, la qual no es veu des del carrer, no disposa de camins, funciona com a àrea de gossos i s'hi poden trobar deixalles, runa d'obres i graffiti arreu. Segons l'equip d'educadors i educadores de medi obert de l'associació Itaca, entre els veïns i les veïnes hi ha una mala imatge del parc associada als usos que en fan els i les joves.

Fotografia de Jorge Franganillo[4] que mostra un lateral de l'àrea ombrejada del mapa del Parc de la Torrassa

Una vegada vam arribar al parc, l'educador va preguntar als i les joves per què van en aquest parc i què hi acostumen a fer. Tot i que alguna persona va respondre que hi anava a practicar esport, la majora del grup va afirmar que hi van per tenir el seu espai, lluny de les mirades dels adults: "podemos hacer de las nuestas y tenemos nuestro espacio". Concretament, els i les joves acostumen a fer ús de la part de dalt del parc, la qual queda amagada de les mirades dels veïns i les veïnes i no disposa d'instal·lacions de l'Ajuntament.

[4] https://goo.gl/KqVFVV

Okupant els racons (2016) *quatre fotografies digitals a color de Xavier Aniceto i Júlia Massot*

Les fotografies anteriors mostren les característiques del Parc de la Torrassa i els usos que en fan els i les joves. Mentre que el parc disposa de diverses grades per seure i conversar, els i les joves fan acostumen a trobar-se en les grades improvisades que han quedat de les runes d'una obra, perquè responen millor a les seves necessitats –

permeten tenir el seu espai, estar fora del control dels veïns i les veïnes i hi ha millors vistes–. Consegüentment, els i les joves prefereixen apropiar-se d'espais en desús en lloc d'utilitzar els espais previstos per l'Ajuntament. Això, contraposa les diferents maneres de fer de l'Ajuntament i els i les joves a l'hora de respondre les necessitats vinculades amb la socialització i els usos de l'espai públic de la joventut. Tanmateix, és important destacar que els i les joves també fan ús de la resta del parc, per exemple a l'hora de practicar esport. Finalment, la valoració de l'activitat per part dels educadors i educadores va ser positiva. Els i les joves també es van mostrar satisfets de l'activitat, encara el grup que va anar a l'espai més proper al casal va afirmar haver-se avorrit. Com que durant l'activitat no hi va haver temps suficient per reflexionar sobre les fotografies realitzades, es va decidir fer una segona sessió que servís per debatre sobre aquests i preparar l'activitat conjunta amb el grup de joves de l'Espai Jove. A diferència de l'espai jove, no hi va haver un biaix gènere en la participació de l'activitat perquè els nois van participar tant com les noies.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'associació educativa Itaca va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

Publicació del 16 de març de 2016

SESSIÓ 4: CARTOGRAFIES I GIMCANA FOTOGRÀFICA (PART II)

Aquesta activitat, com l'anterior, va ser preparada conjuntament amb una educadora en pràctiques de l'associació i va ser consensuada amb els educadors i educadores del grup de joves abans de començar. Durant la presentació de la proposta d'acció els i les joves van expressar diversos dubtes relacionats amb les tècniques associades al graffiti i l'art urbà i la legalitat d'aquest tipus d'intervencions artístiques. Tanmateix, no van fer preguntes sobre la proposta d'acció (activitats, contingut, etc.). Després de presentar-los-la, vaig convidar-los a participar en les activitats relacionades que es realitzarien pròximament. La segona part de l'activitat, en què es va reflexionar sobre les fotografies, va ser dinamitzada per una educadora de l'associació. Durant aquesta part es van projectar les fotografies realitzades en la primera sessió i la dinamitzadora va promoure la reflexió sobre aquestes. Durant el debat, la majoria de les intervencions van ser realitzades per nois, malgrat que la proporció de nois i noies és semblant. Per altra banda, cal apuntar que, a diferència del grup de joves de l'espai jove, el grup del casal no realitza gaires activitats de reflexió i debat. Alguns dels comentaris que van expressar els i les joves de cadascun dels espais són els següents:

- Plaça Espanyola:

Quan es va preguntar al grup si passaven estones en aquesta plaça el grup va respondre que no gaires. Segons un dels joves, "está guay el parque per no hay espacios para nosotros". A continuació, es va preguntar al grup per què havien escollit aquesta plaça en la sessió anterior si no era un espai gaire significatiu pel grup. Una de les joves va reconèixer que va proposar aquest plaça perquè l'espai que ella havia escollit ja havia sigut anomenat.

- Parada de Metro Torrassa:

La parada de metro de Torrassa no va generar gaire debat, ja que segons el grup de joves només es tracta d'un lloc de pas.

- Parc de la Torrassa:

Durant la presentació d'aquest parc es van fer diversos comentaris. Segons un dels joves, a diferència de la Pl. Espanyola, en aquest parc no hi ha gent gran: "Puro

jóvenes. La mayoría Latinos. Tiene una fama un poco negativa". Aquest mateix jove va afirmar: "Ni de coña voy a entrar en la Torrasa solo por la noche. Sólo en pandilla y con la música súper alta". Per un altre jove, es tracta d'un espai on passa molta gent i en el qual no es deixa jugar "als espanyols": "ahí sólo juegan los pakistaníes". Tots aquests comentaris coincideixen amb les educadores de medi obert entrevistades, segons les quals es tracta d'un parc freqüentat per joves que té una mala imatge per part de la comunitat.

SESSIÓ 5: DIÀLEGS SOBRE JOVES I ESPAI PÚBLIC

Després de realitzar dues sessions relacionades amb la fotografia en els espais més significatius del Collblanc – La Torrassa pels grups de joves de l'espai jove i el casal jove, es va fer una sessió conjunta per debatre sobre aquestes qüestions. La sessió es va anomenar "diàlegs" perquè va formar part del programa "diàlegs per la convivència" que dinamitza l'equip comunitari d'Itaca i el servei de mediació comunitària de l'Ajuntament de L'Hospitalet. Concretament, es tracta de la segona sessió de diàlegs, atès que els grups havien participat per separat en una sessió de debat realitzada anteriorment sobre com veien el districte i quines necessitats tenien. En aquesta ocasió, l'activitat es va preparar conjuntament entre l'equip comunitari d'Itaca, el servei de mediació, els educadors i educadores del casal de joves i els educadors i educadores de l'espai jove. Abans de la reunió de preparació vaig enviar una proposta d'activitat que havia preparat conjuntament una educadora de l'espai jove. En la reunió de preparació de l'activitat en què van participar tots els agents implicats, bona part de les preguntes proposades es van canviar perquè aquestes qüestions s'havien tractat en la sessió de diàlegs realitzada abans d'iniciar la fase d'acció. Les professionals van decidir plantejar tres preguntes: Quina imatge tens d'aquest espai? Quina imatge creus que té la resta d'aquest espai? Què pots fer tu per canviar aquesta imatge? Cal posar de manifest que durant aquesta reunió de preparació, en la qual vam assistir sis professionals, gairebé no vaig haver d'intervenir perquè la resta de persones es van apropiar de l'activitat i li van donar una coherència amb el treball que havien realitzat prèviament amb els grups de joves. A diferència de les primers sessions de l'acció, els educadors i educadores involucrats van liderar tant la sessió de preparació com la dinamització d'aquesta. Per últim, es va proposar

realitzar l'activitat en el casal jove per tal que el grup menys acostumat a participar en aquest tipus d'activitats se sentís més còmode amb l'espai.

Al començament, es van presentar als educadors i educadores participants, en total vuit persones. Posteriorment, els i les joves van anar a una sala en què hi havia exposades les fotografies que havien realitzat en les activitats anteriors. Cada jove es va posicionar davant de la fotografia sobre la qual volia debatre i es van constituir petits grups per reflexionar sobre les preguntes anteriors. Cadascun dels grups va tenir un educador/a de referent que dinamitzava la conversa. És important posar de manifest que al haver-hi diferències en els usos dels espais que fa el grup de joves del casal, majoritàriament d'origen immigrat, i el grup de la Claqueta, bona part autòctons, hi va haver un biaix a l'hora de constituir els grups, atès que el grup de joves del casal va escollir espais del barri de la Torrassa, mentre que el grup de la Claqueta va escollir espais de Collblanc. En la preparació de l'activitat això ja s'havia contemplat, però es va considerar prioritari que fos el/la jove qui escollís sobre quin espai volia debatre. Per tal de corregir aquest biaix en la composició dels petits grups, es va optar per atorgar la mateixa quantitat de temps la conversa en petit grup que al debat en gran grup que es va fer posteriorment. El debat final va anar precedit per una presentació de les idees principals de cadascun dels petits grups. Les aportacions de cada grup es van anotar en cartolines i es recullen en el quadre següent:

Espai en qüestió	Quin ús fas de l'espai?	Quina imatge creus que té la resta d'aquest espai?	Quina imatge tens d'aquest espai?	Què pots fer tu per canviar la imatge?
Espai Jove La Claqueta	Punt de trobada amb els amics	Hi va gent dolenta, «xusma», *malotes y chungos.*	És un lloc on passar-m'ho bé i compartir aficions.	Parlar bé de la Claqueta; canviar el color de la façana, posar un cartell atractiu.
Parc de la Torrassa	Fer «bulla»	*Las familias piensan que no es un espacio adecuado para sus hijos.*	*Es un sitio donde podemos estar en libertad, fuera del control de los adultos.*	*Enseñar y explicar el parque a la gente.*
Parada metro Torrassa	*Es un sitio de paso*	...	*Es un sitio poco iluminado con las paredes desgastadas.*	*Darle color y pintar la vallas.*
Mercat de Collblanc	*Comprar productos*	*Para la tercera edad es un sitio para relacionarse.*	Hay diversidad de edades y mucha gente.	*Hacer un graffiti para animar la zona.*
Plaça Gernika	*Tomar algo*	*Para la gente más jovent es un sitio de paso y para ir a comprar.*	...	*Darle color y una imagen atractiva.*

Quadre resum de les aportacions dels petits grups

Diàlegs sobre els espais significatius del districte (2016).

Quatre fotografies digitals a color d'Angie Carrasco.

Les fotografies mostren les fases de la sessió: exposició de fotografies, conversa en petit grup i debat en gran grup

El debat es va centrar a posar de manifest les diferències que hi ha entre la percepció que té la comunitat dels espais que els i les joves utilitzen i seva percepció. Per això, el grup de joves va afirmar que hi ha molts prejudicis sobre joves, però també van reconèixer que les mateixes persones joves tenen molts prejudicis cap a la resta de joves. Un dels temes més recurrents va ser el racisme, especialment entre els i les joves del casal. Per altra banda, les dinamitzadores del debat –les professionals del servei de mediació comunitària i l'equip comunitari– van posar de manifest les similituds que hi ha entre ambdós grups de joves, atès que ambdós grups de joves van manifestar utilitzar els espais per a les mateixes finalitats. Pel que fa a la pregunta "què pots fer tu per canviar la imatge", no hi va haver gaire disparitat d'opinions. Malgrat que algunes persones van apuntar la necessitat d'establir un diàleg amb la comunitat

per desmentir els rumors sobre joves que hi ha; bona part del grup va proposar fer una intervenció artística per donar color als espais públics escollits. Això, es pot explicar per diversos motius: el debat formava part de les sessions prèvies de preparació del un mural; la pregunta condicionava la resposta a l'utilitzar el terme «imatge»; o els i les joves mostren una bona disposició a participar en aquest tipus de pràctiques artístiques. Al finalitzar, es va explicar als i les joves que el debat realitzat seguiria en l'assemblea constituent del grup motor que es faria la setmana vinent.

En les xarxes socials, concretament a Twitter, l'equip comunitari de l'entitat i el director general de l'associació van publicar el següents *twits*:

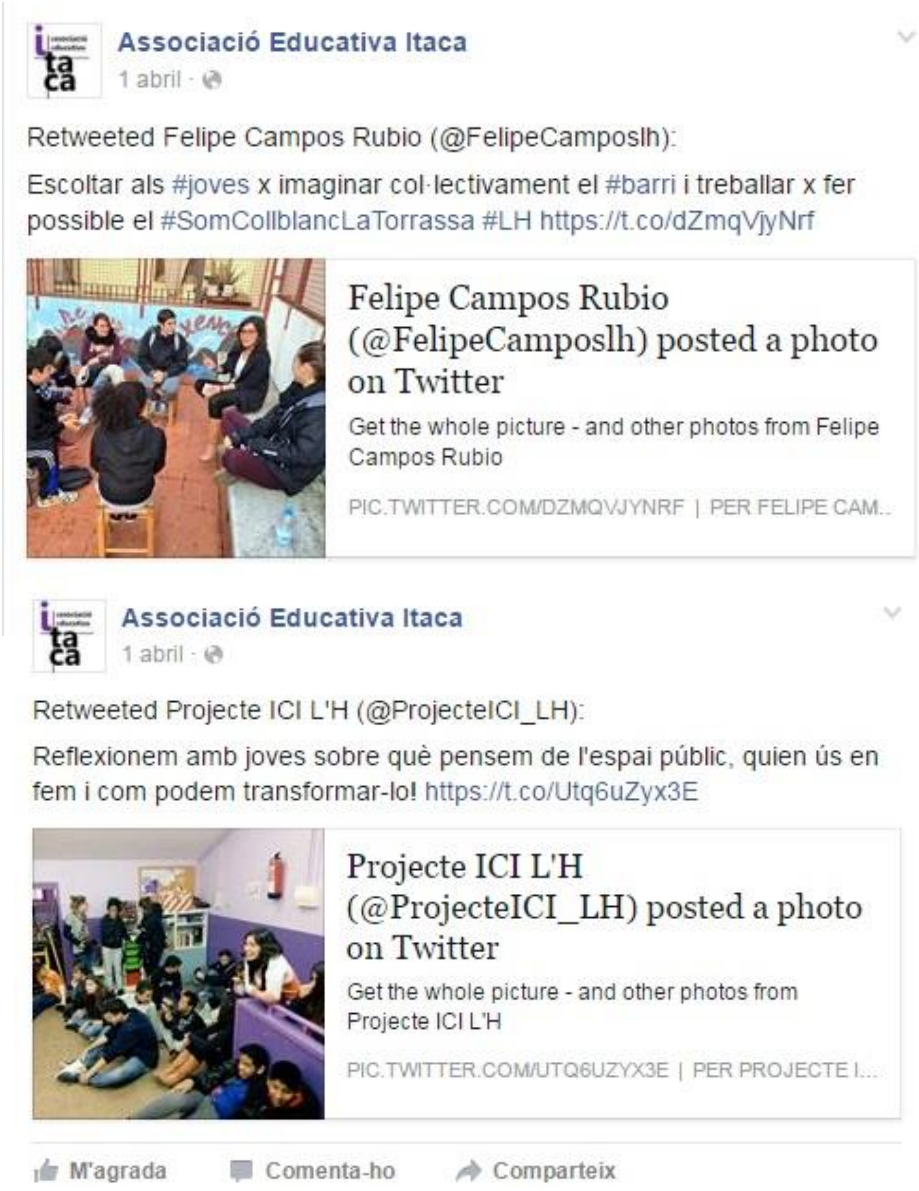

A més a més, a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

La Claqueta Itaca ha compartit un publicació de La Claqueta Cine Romero.
1 abril ·

La Claqueta Cine Romero ha afegit 6 fotografies noves — 🙂 motivat/ada a La Claqueta Cine Romero.
1 abril · Hospitalet de Llobregat ·

Aquesta tarda hem visitat el Casal Diari per realitzar uns diàlegs ben interessants sobre diferents espais del barri: el Parc de la Torrassa, La Claqueta, el Mercat de Collblanc, la Plaça Espanyola...

Hem parlat sobre la utilització que fem d'aquests espais, la imatge que en tenim nosaltres, la que pensem que té la resta de gent que viu al barri i quines coses podem fer per a millorar-los..

La posada en comú ha sigut ben productiva i han sortit moltes idees: fer una difusió positiva dels espais, realitzar algun graffiti per donar color i fer més atractiu el barri...

Divendres vinent ens trobarem a La Claqueta a les 18:30h per aterrar totes aquestes propostes i passar a l'acció! Us animeu?

#LaClaqueta #itaca #joves #acció #playlh #transformació #diàlegs #graffiti #entrejoves #activitats

Publicació del 01 d'abril de 2016

SESSIÓ 6: CONSTITUCIÓ DEL GRUP MOTOR

Data i lloc: 8 d'abril de 2016, Espai Jove la Claqueta

L'assemblea es va preparar conjuntament amb dues educadores de l'espai jove. En aquesta activitat, els educadors i educadores del casal de joves van acompanyar als i les joves a l'espai jove, on es va realitzar l'activitat, per tal d'afavorir la seva participació. A més a més, es va demanar a l'equip d'educadors del casal que intentessin motivar noies per tal que hi hagués més paritat en el procés, ja que la Claqueta es un espai masculinitzat. Tot i que es va intentar que la dinamització fos compartida, gairebé la totalitat de l'assemblea va ser dinamitzada per mi perquè les educadores que havien preparat la sessió van fer poques intervencions. En aquesta activitat també hi van assistir els i les professionals de la cooperativa audiovisual, amb la finalitat de presentar-los al grup de joves i documentar la sessió. En total, hi van assistir 10 joves de la Claqueta i 8 del Casal de Joves.

Assemblea constituent (2016). *Fotografia digital a color realitzada per Angie Carrasco*

Al començament de l'activitat, es va fer un recordatori de com havia anat l'activitat conjunta de la setmana anterior. A continuació, es van anotar a la pissarra tres àmbits relatius a la intervenció artística: lloc, tema i activitats. Cada persona va disposar de tres *post-it*, un per a cada àmbit. El resultat de les aportacions dels i les joves van ser les següents:

Espai	Tema	Activitats
Espai Jove la Claqueta (7)	Joventut (2)	Expressar-nos a través de graffiti
Mercat de Collblanc (3)	Amor (3)	Fer una sortida per veure graffiti del barri (2)
Plaça Pirineus	Amistat (4)	Aprendre a fer lletres (10)
Parc de la Torrassa (6)	Racisme (6)	Aprendre a fer servir esprais (5)
Plaça Guernica	Drogues	Debats
	Llibertat (2)	Conèixer un/a artista (2)
	Violència de gènere (2)	Història del graffiti
	Diversitat funcional	

Posteriorment, es van fer tres grups per tal que cada grup assolís acordés una opció en cada àmbit. Pel que fa a l'espai, es va demanar que els i les joves no escollissin l'espai jove o el parc de la Torrassa. En el cas de l'espai jove, el motiu és que part del grup de joves del Casal no se sent l'espai com a propi i no és una opció de consens. A més a més, no es tracta d'un espai que els i les joves es puguin re-apropiar perquè avui dia ja és com si fos seu. En el cas del Parc de la Torrassa, tot i ser l'opció més escollida pels i les joves del casal, s'hi farà un mural participatiu al mes de juny amb els i les joves del barri en el marc de la Primavera Urbana i el festival *Válbulas y Ritmos* en què participa l'associació Itaca. Tenint en compte aquests dos condicionants, els espais preferits pels i les joves van ser el Mercat de Collblanc i la Plaça Guernica. Com que la decisió final de l'espai també depèn de la voluntat de les persones que tenen la propietat del mur, es va optar per intentar aconseguir ambdós permisos. Pel que fa al tema, els i les joves van escollir-ne tres: racisme, joves i diversitat, medi ambient. Aquest darrer tema no havia sigut proposat anteriorment, però un grup va optar per mencionar-lo. Finalment, es va fer un recordatori de les pròximes activitats relacionades i es va proposar als i les joves participar en l'enregistrament d'un vídeo, el qual va ser realitzat per la cooperativa audiovisual.

En síntesi, l'activitat va tenir bons resultats pel que fa a l'assistència i la participació. Els i les joves del casal i la Claqueta van fer un pas endavant pel que fa al treball

col·laboratiu, fins i tot aquells i aquelles joves que en un primer moment no havien mostrat gaire interès en la proposta d'acció. Aquesta assemblea va permetre constituir un grup motor que, tot i que d'entrada no va assumir el lideratge del procés, aniria corresponsabilitzant-se d'aquest si s'assoleix una participació continuada i es promou l'apoderament de les persones participants. Pel que fa a la programació conjunta d'activitats, no hi va haver prou temps per realitzar-la, motiu pel qual es va deixar per més endavant. Novament, la mancança més destacada de l'activitat va ser la participació de les dones. Malgrat que la meitat del grup del casal va estar format per noies, la quantitat total de dones no va arribar a un terç del grup i, en comparació amb els nois, van realitzar menys intervencions.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de la Claqueta va publicar el següent *post* en el compte de l'espai jove, el qual anava acompanyat de diverses fotografies. Endemés, la cooperativa audiovisual va compartir el mateix *post* en el seu compte juntament amb el text següent:

> Encantats de conèixer els joves i tot l'equip de La Claqueta Cine Romero , l'espai jove del barri #Collblanc i la #Torrassa on hem començat la documentació audiovisual per al seu projecte d'art urbà comunitari i on impartirem un taller de vídeo a finals d'aquest mes.
>
> Ens tornem a veure aviat
>
> Publicació del 11 d'abril de 2016

La Claqueta Cine Romero ha afegit 3 fotografies noves — 🔍 looking for diversión a través del arte at 📍 La Claqueta Cine Romero.

9 abril · Hospitalet de Llobregat ·

Ahir els joves de La Claqueta i del Casal Diari es van reunir en assemblea per decidir quin lloc i de quin tema volen fer el GRAFFITI.

A més a més es van proposar diverses activitats a realitzar: sortides per conèixer els murals de LH, xerrada d'algun artista local, taller de tècniques..

I vam conèixer a l'equip de Looky Productions, una productora que ens seguirà al llarg del procés i que més endavant també ens ensenyaran a editar vídeos xulos. Gràcies!

#LaClaqueta #itaca #joves #oci #playlh #graffiti #arturbà #participació #protagonisme

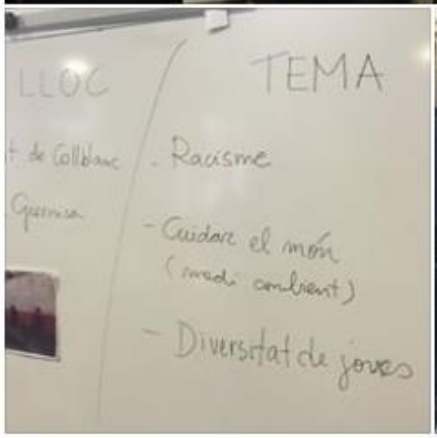

Publicació del 09 d'abril de 2016

SESSIÓ 7: TALLER DE RÀDIO I ESBOSSOS

Dies abans de preparar l'activitat vaig anar al casal de joves a explicar els resultats de l'assemblea que s'havia fet la setmana anterior. Malgrat que en aquesta hi van participar 8 joves del casal, el grup del casal està format per 40 persones, així que bona part del grup no disposava de la informació Per tal de motivar aquelles persones interessades i mantenir una relació amb el procés, els educadors i educadores del casal van considerar que seria una bona pràctica.

L'activitat que va seguir l'assemblea del grup motor va ser un taller de ràdio. Aquesta activitat va ser proposada per l'educadora referent de l'espai jove i la cooperativa audiovisual. Segons els i les professionals de la cooperativa, la ràdio ofereix la possibilitat de generar un espai en què hi ha certa complicitat perquè les persones participants no parlen davant d'una càmera. D'acord amb això, es va aprofitar que el grup de joves del casal tenia taller de radio per plantejar una activitat conjunta entre ambdós grups de joves. Aquesta activitat va ser preparada conjuntament amb la persona responsable de les activitats educatives del taller de ràdio de Torre Barrina, els educadores i educadores del casal jove i l'espai jove. Com que va ser difícil coincidir tots els agents al mateix dia, l'activitat es va preparar en tres reunions, de tal manera que va anar canviant d'acord amb les aportacions de cadascun dels agents. Tot i que la proposta inicial només incloïa el taller de ràdio, els educadors i educadores del casal van proposar la realització d'un taller per als i les joves que esperaven entrar a l'estudi. Com que l'activitat més demandada pels i les joves en l'assemblea va ser aprendre a fer lletres i graffiti, el taller de ràdio es va acompanyar d'un taller d'esborranys de graffiti tradicional.

Bona part del grup va participar en el taller de ràdio i el taller d'esborranys, tanmateix algunes de les persones només van participar en el de ràdio perquè van haver de marxar. Concretament, el taller de ràdio va consistir en tres converses sobre tres temes: els espais de Collblanc-Torrassa, el tema de la intervenció i el graffiti. La introducció de la conversa la va fer un dels joves i la dinamització la va fer una educadora de l'espai jove. Entre les converses que van mantenir els i les joves durant el taller de ràdio destaquen els fragments següents:

- Espais més destacats de Collblanc-Torrassa:

  El primer año fui a la Claqueta y me divertí, he hecho muchas amistades y me ha gustada lo que ha pasado en estos tiempos, aunque también hay gente que me cae mal. […] En general, la gente piensa que somos como la otra gente que son de fuera de ahí. La gente puede pensar que la gente que se junta en la Claqueta son jóvenes fumando, por eso no quieren entrar y preguntar. Yo conocía un amigo que venía un montón a la Claqueta como yo y luego ya sus padres no querían que fuese porque pensaban que éramos drogadictos, 'fumetas', de botellón y etc. (Christian).

  Yo prácticamente elegí el Mercat de Collblanc porque siempre paso por ahí. Hay muchísima gente. Hay niños pequeños, adolescentes, adultos jóvenes, maduritos... (Tariq).

  - Cuando voy al parque de la Torrassa voy por la montaña bajando así con los amigos, […] per yo lo encuentro peligroso porque alguna gente como los 'paquis' van a fumar y a vender droga (Carlos).
  - Yo vivo en frente del parque y voy al parque a descargar todo lo malo, a relajarnos y para que los adultos no nos acribillen con toda su palabrería, ¡yo que sé! Como que ahí nadie se queja del ruido que hacemos, así que ponemos la música en alto y ya. Es un espacio solitario. Yo sé un buen sitio para jugar, está más o menos ahí al lado del descampado; para mí, es el mejor sitio de la Torrassa (Tariq).

- Tema del mural:

  - En el cole me llaman negra porque soy negra (Ana).
  - ¿Y a ti te molesta? (Educadora espai jove).
  - Sí (Ana).
  - ¿Les dices alguna cosa? (Educadora espai jove).
  - No (Ana).

  Alguna vez oí algún comentario de familia sobre que 'son negros', 'no se duchan', 'son más guarros' o que 'por el carácter destacan más'. Alguna vez me

molesto porque son parte de mi familia; aunque yo sea mitad dominicana y mitad española me pongo en las dos situaciones. Tengo un amigo que le molesta que le digan 'negro'. Pero, por ejemplo, mi prima, que es negra, está orgullosa de serlo (Jaz).

- Quin missatge us agradaria transmetre a la gent de Collblanc-Torrassa amb el graffiti que s'acabi fent? (Educadora espai jove).
- A mi gustaría que se pudiera transmitir que los jóvenes, por mucho que sean de otro color o tengan alguna discapacidad, todos son iguales y tienen el mismo derecho a todo (Judith). Tendríamos que tratar a todo el mundo por igual y que no se discriminara a nadie ni a nada para intentar estar más unidos entre nosotros. Si no lo hacemos nosotros, ¿quién lo hará? (Jaz).

- Graffiti i art urbà:

Jo vaig començar a practicar graffiti al col·legi amb llibretes i un dia vam quedar per anar al carrer i vam fer els nostres *tags* en una paret (Ruben).

Veiem el barri gris perquè l'estil de l'Ajuntament és una merda. Per exemple, els graffitis són més xulos que els dissenys dels trens (Onelvis).

- T'agrada quan veus trens pintats? (Educadora espai jove).
- En el tren no, pero fuera a las vías sí (Jesús).
- A tú, Miguel, t'agraden els graffitis? (Educadora espai jove).
- Sí, pero no he pintado nunca. Por probarlo no pasaría nada (Ricardo).
- Què us agradaria acabar pintant? (Educadora espai jove).
- La meva idea pues es un mural que tractés el racisme, la discapacitat i que es vegin joves jugant: representar el barri (Ruben). ¡Yo pienso lo mismo! (Jesús).

En relació al taller d'esborranys el grup va mostrar interès per saber com realitzar una peça de graffiti tradicional. Bona part del grup va fer ús dels materials de suport que se'ls van facilitar i van escriure els seus noms en folis. Algunes persones van escriure sobrenoms i d'altres van acompanyar les lletres d'il·lustracions. Tot i que inicialment algunes persones no van mostrar gaire interès en l'activitat, quan vaig afegir algunes

anècdotes personals relacionades amb la policia o explicacions dels motius pels quals les persones que practiquen graffiti utilitzen sobrenoms, l'actitud de tots i totes les joves va canviar i va esdevenir molt més favorable. Finalment, tot el grup va participar del taller d'esborranys.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de la Claqueta va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

Publicació de 14 d'abril de 2016

Endemés, l'espai jove també va publicar el vídeo que els i les joves van realitzar en què explicaven l'activitat realitzada:

Publicació 16 d'abril de 2016

SESSIÓ 8: EXHIBICIÓ DE GRAFFITI

Abans de fer l'exhibició es va fer una reunió amb artistes interessats a participar en aquesta. Es tractava de joves que havien participat en concerts de rap en edicions anteriors. Malgrat que es va intentar que també hi participessin dones artistes, no va ser possible perquè l'artista convidada no tenia disponibilitat en aquella data. En aquesta reunió prèvia es va acordar com seria l'exhibició (durada, material, temes a tractar, relació amb la resta de joves, etc.) i es va constituir un grup de *whatsapp* per facilitar la comunicació. Dies abans de l'exhibició em vaig encarregar d'aconseguir la

pintura i els plafons, ja que les altres persones involucrades no sabien on trobar el materials requerits per fer una exhibició de graffiti. Tenint en compte això, es preveu que en futures ocasions el grup de joves participin en l'adquisició de material per tal de fomentar la seva autonomia.

Una vegada preparat el material per realitzar l'exhibició, els artistes convidats van començar a pintar. En contraposició, el grup de joves en les sessions anteriors va esperar les meves indicacions o el meu permís per pintar. Al començament, vaig donar unes breus indicacions sobre com aniria l'activitat (quin espai disposaven, ús adient del material, etc.) i vaig fer èmfasi que tot el grup de joves compartia el mateix plafó, motiu pel qual i s'havien de respectar mútuament a l'hora d'utilitzar-lo. A continuació, un jove que tenia més experiència amb l'ús de l'esprai va fer un dibuix en un costat del plafó. En veure-ho, una jove va posar en pràctica l'esbós que s'havia fet dies abans en el taller realitzat a Torre Barrina. Un a un, els i les joves del grup de la Claqueta van anar escrivint el seu nom fins que el plafó va quedar ple de *tags*. Com que els i les joves no escrivien sobre els *tags* de la resta de grup, l'espai es va acabar ràpidament. Aquesta acció de de no ratllar o tatxar allò que havia fet una altra persona, d'acord amb les normes de la subcultura del graffiti, és una mostra del respecte mutu. En repetides ocasions els i les joves em van fer a fer consultes sobre el contingut d'allò que havien de pintar, el material o la tècnica. Després d'una hora d'haver començat, una de les joves em va proposar que tot el grup escrivís el nom de l'espai jove i dibuixés el seu logo. Davant d'aquesta proposta, vaig consultar a la resta de grup la proposta de la jove i es va acordar que una vegada finalitzessin les signatures donarien el tomb a la fusta i farien la intervenció artística conjunta proposada. Així, el grup de joves va pintar el plafó conjuntament i va consensuar el disseny, els colors utilitzats i què havia de fer cadascú.

La valoració de l'activitat va ser positiva per diversos motius. Primer, com que l'activitat es va fer a l'espai públic, diverses persones de la comunitat es va apropar a fer-se fotos amb les obres o observar el transcurs de l'activitat. En segon lloc, els i les joves de la Claqueta van pintar un plafó i, sense cap tipus de dinamització, van acordar fer un dibuix conjuntament després d'haver provat com funcionava un esprai. Tercer, els educadors i educadores participants de l'espai jove i l'equip d'educadors de medi

obert van participar en l'organització d'aquest tipus d'activitat per primera vegada. Finalment, els i les joves participants van poder fer ús dels esprais després de participar en diverses activitats de graffiti i art urbà en què no s'havien utilitzat. Tanmateix, en l'activitat no hi va participar cap jove del casal de joves, fet que pot estar relacionat amb l'horari de l'activitat (diumenge de 16 a 18h). Com que el grup del casal participa de les activitats entre setmana, al cap de setmana la seva participació en les activitats és menor.

El rol de facilitador (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

Biaix de gènere en la subcultura del graffiti (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

Disseny col·lectiu (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

Aquestes fotografies realitzades per una de les educadores de l'espai jove són importants perquè recullen elements significatius tant de l'activitat com del procés d'acció. Primerament, la fotografia 'rol del facilitador' mostra quin va ser el meu paper en l'activitat. Tal com es pot observar en la fotografia, el plafó de l'esquerra va ser utilitzat pel grup de joves, mentre que la resta hi havia artistes que disposaven d'un plafó per a cadascú. Durant l'activitat no vaig apropar-me al plafó del grup de joves si no m'ho van demanar, per tal de respectar el seu espai. D'acord amb això, em vaig situar allunyat del plafó per tal que els i les joves no sentissin supervisats. Tot i això, puntualment em vaig acostar al plafó per respondre dubte dels i les participants. Per altra banda, la segona fotografia representa el biaix de gènere que existeix en la subcultura del graffiti. Tal com sosté la literatura (Macdonald, 2001) i les l'observació participant realitzada, entre valors dominants en la subcultura del graffiti hi ha la masculinitat hegemònica. Consegüentment, aquelles persones que no se senten identificades amb aquests es distancien del graffiti. En aquesta fotografia es pot observar com les dues noies participants en l'activitat adopten el rol d'observadores mentre que els nois no dubten en agafar l'esprai ràpidament. Contràriament, quan el grup de joves deixa de fer signatures individuals o *tags* i consensua una obra col·lectiva, el paper de les dones canvia radicalment. L'última fotografia, 'disseny col·lectiu', mostra com tres noies estan decidint sobre l'obra que el grup està realitzant. En aquesta ocasió, la participació no es planteja en termes de competició (qui té més domini de l'esprai o més estil en la signatura), sinó que té un caràcter cooperatiu en què van pintar tant nois com noies. A banda d'això, la fotografia mostra que la realització d'activitats a l'espai públic ofereix la interacció amb membres de la comunitat. Per últim, cal remarcar que tot això va emergir de les persones participants, ja que el meu paper en aquesta activitat va ser de facilitador.

En síntesi, l'exhibició de graffiti va ser una de les activitats més destacades del procés per diversos motius. A grans trets, es va introduir en la normalitat una proposta d'oci en les activitats que l'associació Itaca organitza amb i per a joves de la comunitat. Els joves que es van oferir a pintar graffiti en l'exhibició havien participat en l'organització del concert de rap, per tant, l'acció va involucrar joves més enllà del grup del casal o l'espai jove. Segons l'educadora referent de l'espai jove, la implicació d'altres joves de

la subcultura del graffiti en el procés és un element que garanteix la seva sostenibilitat perquè fa que els agents socioeducatius involucrats no depenguin de la meva participació. A més a més, tant els equips d'educadors com els i les joves van participar en l'activitat, de tal manera que ja disposen d'elements suficients per incorporar aquesta proposta d'oci en les activitats que organitza l'associació sense dependre de la meva col·laboració. En conseqüència, és un bon exemple de bona pràctica que fomenta l'autonomia i participació de la comunitat.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de la Claqueta va publicar el següent *post* al compte de la Claqueta, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

La Claqueta Itaca a La Claqueta Cine Romero.
17 abril a les 19:59 · Hospitalet de Llobregat ·

EXHIBICIÓ DE GRAFFITI aquesta tarda on els joves han portat a la pràctica els esbossos realitzats a Torre Barrina.

Moltes gràcies a la co·laboració de Sinergia!

#LaClaqueta #itaca #joves #oci #graffiti #sinergia #playlh #primaveraurbanalh #hiphop... Mostra'n més...

La Claqueta Cine Romero ha afegit 10 fotografies noves — mirant los jóvenes artistas de Collblanc-la Torrassa a La Claqueta Cine Romero.
17 abril a les 19:54 · Hospitalet de Llobregat ·

EXHIBICIÓ DE GRAFFITI aquesta tarda on els joves han portat a la pràctica els esbossos realitzats a Torre Barrina.

Moltes gràcies a la co·laboració de Sinergia!

#LaClaqueta #itaca #joves #oci #graffiti #sinergia #playlh #primaveraurbanalh #hiphop

Publicació 17 d'abril de 2016

SESSIÓ 9: TALLER DE TÈCNIQUES DE GRAFFITI I ART URBÀ PER SANT JORDI

Dies previs a la realització del taller es va fer una reunió amb l'equip comunitari d'Itaca. Les tres persones que conformen aquest equip es van mostrar satisfetes pel desenvolupament de l'acció i van proposar augmentar la seva implicació en el procés, tant en la participació en les activitats com en l'àmbit econòmic. A més a més, aquella mateixa setmana es va aprovar en l'assemblea de joves de l'Espai Jove la proposta de calendari d'activitats del mes vinent relatives a l'acció. Aquesta proposta, juntament amb l'activitat del dia de Sant Jordi, es van preparar conjuntament amb l'educadora referent de l'espai jove. En aquesta assemblea també es va acordar l'horari de la sessió de tècniques de graffiti i art urbà, la qual va ser fruit d'una demanda del grup de joves en l'assemblea constituent. Malgrat que l'educadora em va suggerir que l'activitat es realitzés a la tarda, vaig proposar al grup fer-la al matí per motius personals. Aquesta tasca d'acordar el calendari d'activitats amb els i les joves només es va fer a l'espai jove la Claqueta perquè el grup participa en la programació, la qual és mensual. En canvi, la programació del casal de joves és trimestral. En el cas del casal de joves, es va presentar el calendari aprovat per tal que els i les joves disposessin de la informació i poguessin fer esmenes. En el taller de tècniques de graffiti i art urbà es pretenia que el grup pogués experimentar amb alguns de les tècniques artístiques més bàsiques: ús del pinzell i l'esprai. A diferència de l'exhibició de la sessió anterior, hi va haver una dinamització clara per part meva i unes pautes concretes en la realització de les accions. Tanmateix, com a dinamitzador, no vaig realitzar cap acció per millorar allò que pintaven les persones participants. Cal posar de manifest que el plantejament del taller permetia que tothom pogués participar independentment del seu grau de coneixement tècnic. Malgrat que en aquesta activitat el resultat estètic del taller no era determinant perquè es pintava sobre plafons; va ser una qüestió que es va tenir en compte perquè el taller es va realitzar a l'espai públic, en una plaça situada a prop de l'espai jove.

En l'activitat van participar cinc joves de l'espai jove. Tot i que els i les joves del casal de joves i l'espai jove havien estat informats d'aquesta, l'assistència va ser baixa. Hi ha diversos motius que ho expliquen. En el cas del grup de l'espai jove, la causa principal va ser l'horari de l'activitat, ja que segons els educadors i educadores del grup els

dissabte al matí hi ha menys assistència. En el cas del casal de joves, el motiu va ser que l'activitat es va fer fora de l'horari d'activitats habitual. A tot això, s'afegeix que es va fer el dia de Sant Jordi, un dia en què hi ha diverses activitats programades. Novament, es va posar de manifest que si es vol que els i les joves participen en les activitats, cal adaptar-se als horaris dels i les joves. Una altra qüestió important és que, per segon dia consecutiu, en l'activitat no hi van assistir joves del casal. Això va evidenciar que quan es convida al grup de joves del casal a participar voluntàriament en una activitat fora de l'horari extraescolar, els i les joves no hi assisteixen. Aquesta qüestió és important perquè informa de la relació de part del grup de joves participants amb l'associació educativa que organitza les activitats. Contràriament a l'assistència dels i les joves, la resposta de la comunitat envers la pintura dels plafons a la plaça va ser molt positiva. Des del començament, les persones vianants van mostrar interès per l'activitat. La gent s'aturava a seure els bancs, a mirar la realització de la intervenció artística i interactuar amb el grup de joves. Aquesta interacció positiva de les persones participants amb la comunitat també s'explica perquè els i les joves eren membres d'aquesta. Alguns dels comentaris expressats per les persones vianants són els següents: "¡Qué bonito, esto sí me gusta!", "¿Por cúando lo vendéis?", "¿Dónde lo colgaréis?" o "¡Ya podríais pintar esa pared gris así!". Alguns d'aquests comentaris favorables distingien la intervenció artística dels *tags* i el graffiti tradicional. Això, suggereix que l'art urbà té més acceptació en la comunitat que la subcultura del graffiti. La bona resposta per part de la comunitat no es va reduir únicament a comentaris o converses breus, sinó que hi va haver diverses persones que es van sumar a la pintura de l'obra. Com que el taller s'havia plantejat tècnicament accessible per a qualsevol persona, diversos infants hi van participar. A més a més, un element destacat de l'activitat va ser la participació d'un jove membre de la subcultura del graffiti del barri. Segons va afirmar el jove, dos dels tres graffiti fets sense permís als murs que confinen amb la plaça els havia fet aquesta persona. Aquest jove va anar retocant tota l'obra per tal que el resultat final millorés estèticament. Inicialment, no havia previst retocar cap aspecte del mural perquè valorava positiu que es veiés l'empremta dels i les joves. Tanmateix, com que es va unir quan ja estàvem acabant, únicament podia pintar sobre superfície pintada prèviament i retocar el que havien fet la resta de persones. Atès que la seva participació no va generar un conflicte amb la

resta de joves, es va decidir que participés en l'activitat respectant les pautes establertes: respectar l'obra conjunta i utilitzar mascarà protectora. Així, aquest jove, qui desconeixia l'Associació Itaca i havia pintat diverses vegades sense permís als murs de la plaça, va participar en la intervenció artística i va manifestar la seva voluntat de participar en la següent exhibició de graffiti que organitzés l'espai jove. Al finalitzar el taller, la valoració de les persones participants va ser molt favorable. Algun dels joves que al principi no volia pintar pel seu desconeixement tècnic, va afirmar que vendria les fustes per 500€. Per tant, la confiança del grup de joves es va reforçar. Tanmateix, és important reconèixer que, a part de les educadores, no hi va haver cap noia que participés en el taller. Pel que fa al rol dels educadors i educadores del grup de joves es van dedicar a realitzar un seguiment fotogràfic de l'activitat i acollir a les persones alienes al grup que s'incorporaven al taller. Tot això es pot observar en les fotografies "mural participatiu a la plaça", en què apareixen alguns dels moments clau del taller. Tal com es pot observar en les fotografies, al costat dels plafons verticals hi havia un plafó horitzontal per tal que es pogués pintar lliurement.

Pintar a la plaça (2016). *Tres fotografíes digitals a color de Júlia Massot*

En síntesi, el fet de realitzar el taller de tècnica fora d'un horari habitual per als i les joves del casal i la claqueta va tenir conseqüències positives i negatives. Per una banda, la participació dels i les joves va més baixa que en activitats anteriors. En el cas del casal de jove va ser inexistent, cosa que també explica que la participació de les noies també ho fos. Per l'altra, la resposta de la comunitat va ser molt positiva. El taller no només va servir per fomentar la tècnica entre les persones participants, sinó que va permetre mostrar un exemple de mural participatiu a la comunitat. Endemés, persones alienes al grup de joves van participar en l'activitat i van interaccionar amb el grup de joves. Fins i tot, membres de la subcultura es van unir en aquesta, cosa que és un element favorable per la sostenibilitat de l'acció. La comunitat lluny d'assumir una distància amb l'activitat, es va interessar per aquesta i va fer un pas endavant per participar en la pintura del mural.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l'Espai Jove diversos *posts*, un dels quals anava acompanyat d'un vídeo que va fer una educadora:

Publicacions del 23 i 24 d'abril de 2016

SESSIÓ 10: TALLER DE VÍDEO

L'activitat del taller de vídeo es va realitzar en dissabte perquè el dijous hi havia programada una activitat conjunta de graffiti entre els grups del casal i l'espai jove. Els educadors i educadores del casal van demanar anul·lar l'activitat del dijous, conseqüentment l'única activitat relacionada amb l'acció es va fer el dissabte. Com ja va succeir en d'altres ocasions, cap persona del grup de joves va participar en el taller perquè aquest es va fer fora de l'horari extraescolar d'activitats del casal. Això, és clau ja que durant tres sessions els i les joves del casal no van participar en el procés. Aquesta activitat conjunta es va ajornar al dia 20/05.

Tan la planificació del taller com la seva dinamització van ser realitzades per la cooperativa audiovisual. En l'assemblea en què els i les joves de l'espai jove van acordar el calendari vaig fer-los un conjunt de preguntes que m'havien facilitat

prèviament els i les membres de la cooperativa sobre l'ús de les xarxes socials i els programes d'edició de vídeo. Mitjançant aquesta informació, els i les membres de la cooperativa van elaborar una activitat perquè el grup de joves pogués disposar de més recursos a l'hora de documentar el procés de realització de la intervenció artística. En aquesta ocasió, la meva participació en l'activitat no va ser necessària. Tanmateix, vaig decidir assistir-hi com a observador per poder tenir més informació del domini del grup a l'hora de realitzar vídeos. L'activitat va estar dividida en dues parts. Primerament, les persones dinamitzadores van donar indicacions pràctiques sobre com canviar les opcions dels telèfons mòbils a l'hora de gravar un vídeo. Les recomanacions que van donar les dinamitzadores van ser diverses: sensibilitat ISO, regla dels terços, posició del mòbil, com aguantar-lo, enregistrament de so, etc. Per tant, els suggeriments de millora van estar relacionats amb l'enregistrament del vídeo, en lloc de la seva edició o difusió. Això respon a la demanda que van fer en l'assemblea de programació en què van demanar un taller sobre trucs per millorar la imatge dels vídeos. No obstant això, les persones dinamitzadores van oferir al grup la possibilitat d'aprofundir en altres qüestions en futures sessions si així ho desitjaven. Posteriorment, el grup es va dividir en petits grups per tal de posar en pràctica els consells.

Taller de vídeo (2016). *Dues fotografies digital a color d'Angie Carrasco*

En aquesta part pràctica més creativa el grup de joves va mostrar molt d'interès. Els i les joves es van implicar en la realització dels vídeos, alguns dels quals es van fer a l'espai públic: un grup va fer una entrevista a l'educadora referent, l'altre va simular una roda de premsa d'un equip de futbol i l'últim va explicar la seva experiència en el

taller de vídeo. Després d'enregistrar els vídeos, juntament amb el suport de les persones dinamitzadores, tot el grup de joves va veure alguns fragments. A l'acabar, les persones dinamitzadores van fer alguns suggeriments per millorar els vídeos realitzats i es van oferir a fer més activitats relacionades.

Aquesta activitat va ser important perquè va oferir recursos per tal que el grup de joves tingués més domini de les eines de la recerca. Per altra banda, en aquest taller es van posar de manifest els diversos punts de vista que hi ha en aquesta recerca: els i les joves, els agents socioeducatius involucrats i el facilitador/a (veure fotografia "etnografia visual compartida"). Més específicament, la participació de les persones en la documentació audiovisual es pot distingir entre: qui parla en el document, qui enregistra el document i qui el selecciona i edita. Per exemple: en algunes ocasions hi ha vídeos enregistrats per joves en què parlen joves; en d'altres hi ha fotografies realitzades per educadors o educadores on apareixen els i les joves; i hi ha documents enregistrats pel facilitador des d'un punt de vista analític aliè a la comunitat. Aquesta diversitat de materials audiovisuals comporta diversos reptes a l'hora d'analitzar els materials o deixar clara l'autoria i participació de cadascun dels agents en aquests, però també ofereix múltiples potencialitats per la riquesa de visions incloses en el procés de recerca i acció.

Etnografia visual compartida (2016). *Fotografia digital a color de Pere Grané*

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l'espai jove el post següent:

Endemés, la cooperativa audiovisual va compartir el mateix *post* en el seu compte juntament amb el text següent:

> Aquest darrer dissabte va ser mogudet, vam passar la tarda amb els companys i companyes de La Claqueta Cine Romero , espai jove del barri Torrassa-Collblanc fent un taller de vídeo amb dispositius mòbils. Esperem que us ho passéssiu tan bé com nosaltres!
>
> Publicació del 02 de maig de 2016

SESSIÓ 11: SESSIÓ DE DIÀLEGS SOBRE INTERCULTURALITAT

En aquesta ocasió l'activitat va ser preparada per l'equip comunitari d'Itaca juntament amb l'educadora referent de l'espai jove. Dies abans de l'activitat es va fer una reunió conjunta entre els agents involucrats (espai jove, casal jove i equip comunitari). Durant aquesta reunió prèvia de preparació els educadors i educadores van posar de manifest que es tractava d'una activitat amb cert risc, ja que les diferències entre ambdós grups de joves un dels quals és majorment autòcton i l'altre d'origen immigrat podien fer esclatar un conflicte.

Durant la sessió es van desenvolupar dues dinàmiques. En la primera, una part del grup havia de representar una reunió d'antics amics i amigues de l'institut. Als espectadors i espectadores se'ls havia donat la indicació que cadascuna de les persones participants representava una persona (policia, dominicana, gitana, jubilada, marroquina, catalana i pakistanesa) i que havien d'encertar qui era qui. Per contra, el grup de joves que actuava no se'ls va donar cap indicació, únicament es va demanar que actuessin com a antics amics i amigues. Quan es va preguntar al grup de joves espectador qui era cadascú els joves van dir el següent:

> El poli es él porque antes ha pegado al niño ese (Fran).
>
> El dominicano es el Alan por los tatuajes y como habla (Sergio).
>
> El jubilado es éste, porque no sé qué le pasa pero tiene un tic nervioso y habla de futbol (José).
>
> Ella es la mujer de Marruecos porque durante la conversación le han preguntado por el marido (José).
>
> El catalán es este chico porque en su conversación se creía mejor que el otro (Cristal).
>
> El catalán es el otro, porque a todas las peguntas respondía "qué? qué? qué?" y cuando hablaban en castellano no se enteraba de nada (Jesús).

Aquesta dinàmica va servir per posar de manifest que malgrat que els i les joves afirmen no ser racistes, totes les persones tenim prejudicis, és a dir, atribucions

generalitzades de determinades característiques d'alguns membres d'un grup al seu conjunt. En la segona dinàmica cadascun dels i les joves va rebre una *post-it* amb un adjectiu (gandul/a, treballador/a, garrepa, generós/a, simpàtic/a, persona que no es relaciona, escandalós/a, simpàtic/a, agradable, *bullero/a*, masclista, mentider/a i sincer/a). Cadascú es va enganxar el post-it a l'esquena sense saber el contingut d'aquest. Les persones havien de passejar i interaccionar amb les altres persones per acabar trobant una parella. Al final de la dinàmica dues tothom tenia parella a excepció d'una jove que tenia l'etiqueta de *bullera*¸ és a dir, persona conflictiva. Posteriorment, es va demanar als i les joves que ubiquessin la seva etiqueta sota les persones de la dinàmica anterior. El resultat va ser el següent:

Persona pakistanesa	**Persona gitana**	**Policia**	**Persona marro-quina**	**Persona dominicana**	**Persona catalana**	**Jubilat/ Jubilada**	**Persona xinesa**
Tacaña	Menti-rosa	Generosa	No se relaciona (x2)	Generosa	Agradable	Agra-dable	Ma-chista (x2)
		Mentiroso (x3)		Agradable	Sincera	Tranquila (x2)	
		Trabajador		Ruidosa	Tacaña	Sincera	
				Bullera	Trabajador	Ruidosa	
					Gandul		

Diàlegs sobre diversitat intercultural (2016). *Dues fotografíes digitals a color de Pere Grané*

A més a més, un dels joves va afegir el personatge "andalús", el qual va relacionar amb l'etiqueta gandul/a. Per tant, aquesta dinàmica va fer emergir un conjunt d'estereotips relacionats amb la diversitat cultural, a excepció de policia i jubilat/a. A continuació, es va preguntar a les persones participants quantes vegades s'havien sentit discriminades

o havien discriminat a causa de l'origen cultural. Per tal de facilitar la participació, les persones referents vam donar alguns exemples en què en què havíem tingut prejudicis sobre altres persones, la qual cosa va motivar intervencions dels i les joves, principalment de un jove de Colòmbia i una de Nigèria. És important posar de manifest que bona part del grup de joves de la Claqueta, el qual estava en el seu espai i està més habituat a participar en aquest tipus d'activitat, gairebé no va intervenir. Això, en part, s'explica pel fet que la majoria de joves de la Claqueta són autòctons. Tal com havia succeït en d'altres ocasions, la qüestió del racisme i la discriminació va ser presentada pels i les joves del Casal. No obstant això, a diferència d'altres vegades, els testimonis dels i les joves relacionats amb aquesta qüestió era el motiu principal de l'activitat. Al finalitzar, es va demanar al grup que proposessin una frase que recollís les idees principals del debat. Les frases van ser les següents: no porque alguien haga algo malo, todos son iguales; no juzgues un libro por su portada; tienes que conocerme antes de juzgarme. Aquestes frases serien utilitzades en la següent sessió per inspirar el disseny del mural. Després d'això, un grup de joves van fer un vídeo en què van explicar què havien fet en l'activitat. Per últim, és important posar de manifest que aquesta activitat va ser la primera vegada en què gairebé no vaig participar de la preparació o dinamització de l'activitat.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies, juntament amb el vídeo que van enregistrar els i les joves narrar la seva experiència:

Publicació del 06 de maig de 2016

SESSIÓ 12: DISSENY DE LA INTERVENCIÓ ARTÍSTICA I INTERCULTURALITAT

Aquesta activitat va ser preparada i dinamitzada per mi. Cal tenir en compte que en l'últim mes únicament havia dinamitzat una activitat i no seria fins al mes vinent que en dinamitzés una altra. Aquesta activitat es va programar en divendres per tal de facilitar la participació del grup de joves del casal de joves, el qual havia assistit en les activitats de forma intermitent. Tanmateix, dies abans de l'activitat l'educador referent va avisar que el casal feia pont, cosa que dificultaria l'assistència dels i les joves. Per aquest motiu, tal com havia fet en d'altres ocasions, em vaig comprometre a anar al casal de joves per informar els i les joves que no podien assistir a les activitats. L'absència dels i les joves del casal de joves, tal i com havia succeït altres activitats (exhibició de graffiti, taller de tècniques de graffiti i art urbà i taller de vídeo) va evidenciar les dificultats de promoure un procés d'aquestes característiques en un espai educatiu d'aquest tipus. En aquesta ocasió, la sessió es va dividir en tres parts. En la primera, es va repartir una fitxa amb comentaris que havien expressat els i les joves en relació a la diversitat cultural i es van mostrar diversos exemples d'intervencions artístiques associades al graffiti i l'art urbà. Entre la selecció de fotografies es va prioritzar que els i les joves poguessin conèixer diverses propostes artístiques pel que fa a tècnica, composició i missatge. En la segona part, els i les joves van disposar de 30 minuts per fer esbossos mitjançant els comentaris que els havia facilitat i les selecció de fotografies anterior. Finalment, cadascuna de les persona va explicar la seva proposta a la resta de companys i companyes. En la sessió hi van participar 15 persones, 5 de les quals eren dones, i la totalitat d'aquestes formaven part del grup de l'espai jove.

Mural de Banksy realitzat a Clacton-on-Sea, 2014. Font: www.banksy.co.uk

En la primera part, en què el grup va reflexionar sobre el significat de les intervencions artístiques mostrades, es van mostrar alguns exemples sobre com es poden expressar idees complexes sense l'ús de paraules a través del color i les formes (veure fotografia següent). Aquest va ser un exercici important atès que sovint la intel·ligència lingüística està més desenvolupada que l'espacial. Entre les fotografies que es van mostrar es va introduir una fotografia de l'artista que en un futur faria un taller al grup.

Primers esborranys (2016). *Fotografia digital a color realitzada per Angie Carrasco*

A l'hora de dibuixar els esbossos es van donar diverses indicacions, però es tractava que les persones disposessin d'una estona perquè poguessin dibuixar lliurement. Malgrat que hi havia diversos elements per inspirar l'esbós, una part del grup no sabia què dibuixar. Constantment, em consultava què havia de fer o com havia de seguir el dibuix. Això, no s'explica perquè l'activitat no s'hagués explicat adequadament, sinó que té a veure amb els hàbits de participació dels i les joves en els espais educatius i l'ús de la creativitat i la intel·ligència espacial. Un altre element destacat és que les persones del grup es limitaven a fer esquema poc elaborat i els costava elaborar més la seva proposta artística. Altra vegada, les persones del grup es limitaven a «complir les instruccions donades». És per això que bona part de l'acompanyament durant aquesta sessió va consistir a demanar-los que anessin una mica més enllà i desenvolupessin més la seva proposta. Per altra banda, cal posar de manifest que gairebé la totalitat del grup va estar gairebé una hora dibuixant tranquil·lament en l'espai jove. Tal com havia succeït en el taller de ràdio i esbossos, el dibuix és una activitat que motiva al grup de joves. Endemés, totes les persones van poder participar en l'activitat, fins i tot un jove pakistanès que no dominava el castellà o el català. Finalment, és important destacar que el contingut dels dibuixos va variar en funció de l'origen cultural dels i les joves. Els temes dels dibuixos de les persones autòctones van estar relacionats amb la igualtat entre les persones d'ètnies diferents o amb qüestions alienes a la diversitat cultural, per exemple: missatges relacionats amb l'autoestima i el respecte. Per contra, els dibuixos de les persones d'origen immigrat van estar relacionats amb els prejudicis, la relacions entre persones i l'acceptació de la diversitat. Consegüentment, a l'hora de plantejar un mural sobre la diversitat cultural les persones autòctones adopten el discurs de la igualtat entre persones; mentre que les d'origen immigrat van més enllà i es plantegen les relacions entre aquestes, els prejudicis i els sentiments davant la discriminació. A continuació, s'exposen un exemples representatius dels temes escollits pels i les joves:

Exemples de dibuixos relatius als prejudicis, la relacions entre persones i l'acceptació de la diversitat:

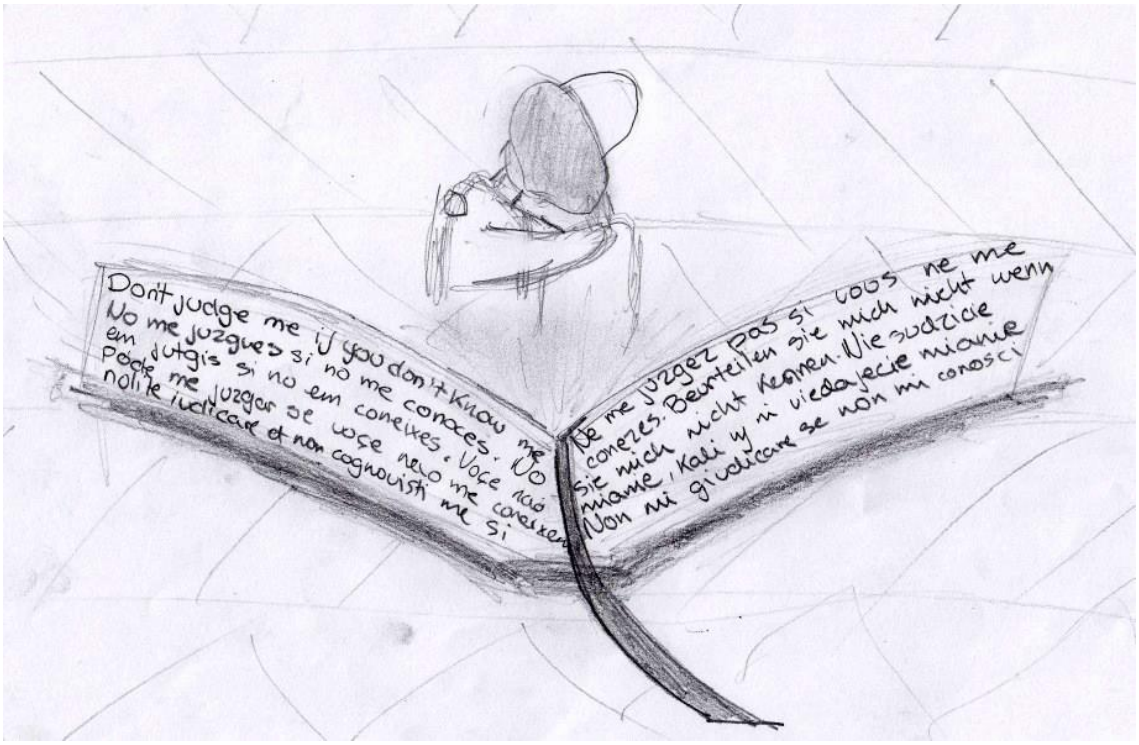

Autora: Cristal. "No em jutgis si no em coneixes". El dibuix s'inspira en una de les frases que van l'Alan en una sessió anterior: *no juzgues un libro por su portada*

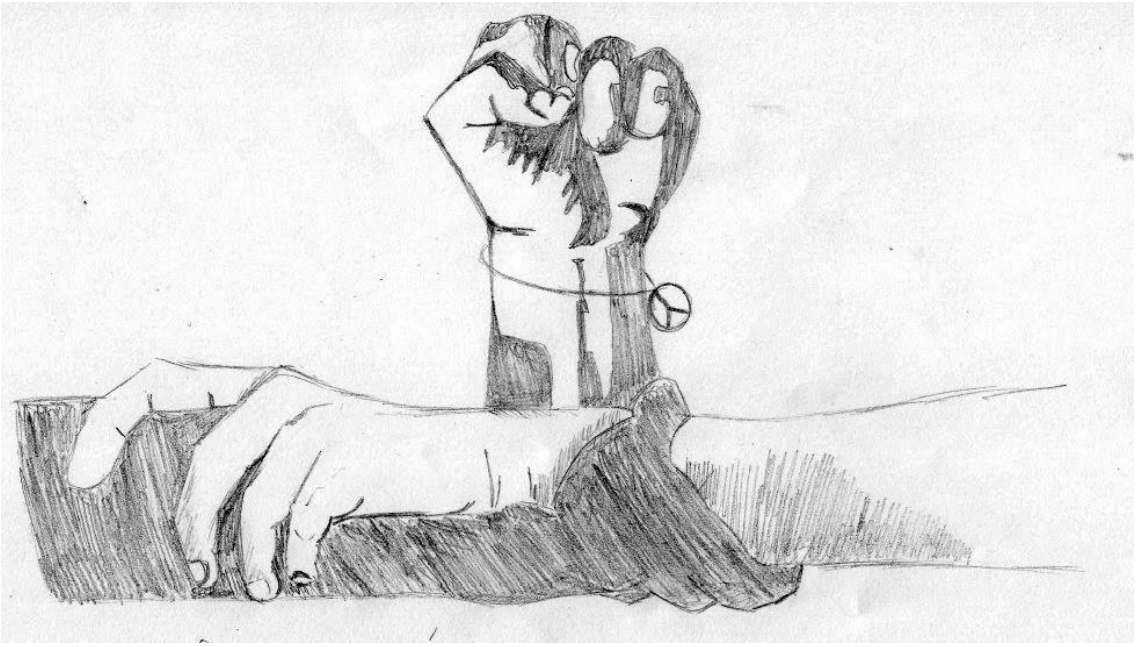

Autora: Yas. "La unió fa la força". El dibuix representa la unió entre la diversitat. El dibuix anava acompanyat de la frase : *La unión hace la fuerza*

Autor: Patel. "*No todo es lo que parece*". Segons va explicar Patel, no s'ha de jutjar un animal per com és físicament. Per exemple, el cranc és un animal lleig i que pot semblar perillós, però amb bon cor. Per contra, la papallona és un animal bonic, però amb mal cor

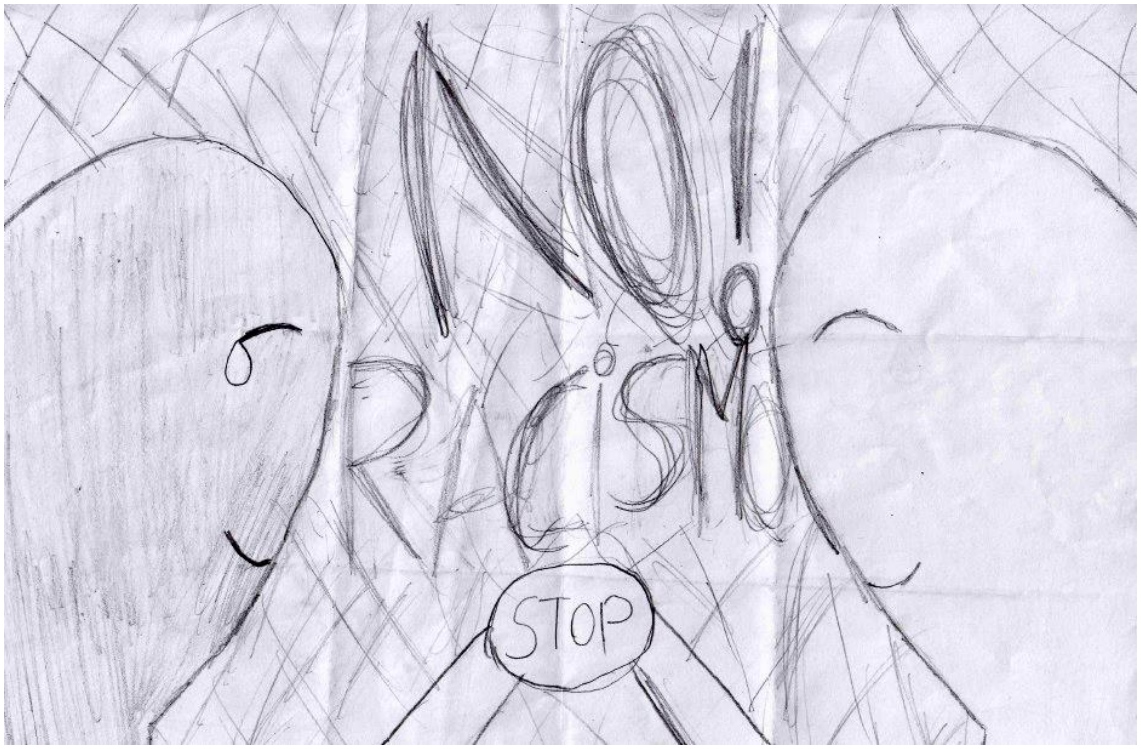

Autora: Ana. "No racismo!". El dibuix representa l'amistat enfront de la tristesa que provoca la discriminació

Exemples de dibuixos que representen la igualtat entre les persones:

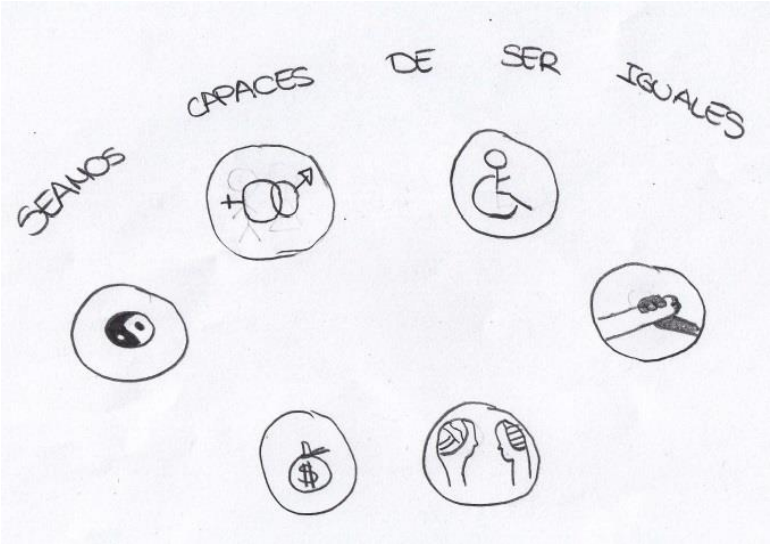

Autora: Judith. "*Seamos capaces de ser iguales*". El dibuix representa diversos factors que generen desigualtats de diversos tipus

Autor: Carles. "La raça és equitativa per a tots". Segons el Carles, el dibuix mostra una balança en què hi ha una cara d'una persona negra i una altra blanca que estan a la mateixa alçada. L'ús de la balança està relacionat amb la justícia i la igualtat davant d'aquesta de totes les persones

Altres temes relacionats amb l'autoestima i el respecte:

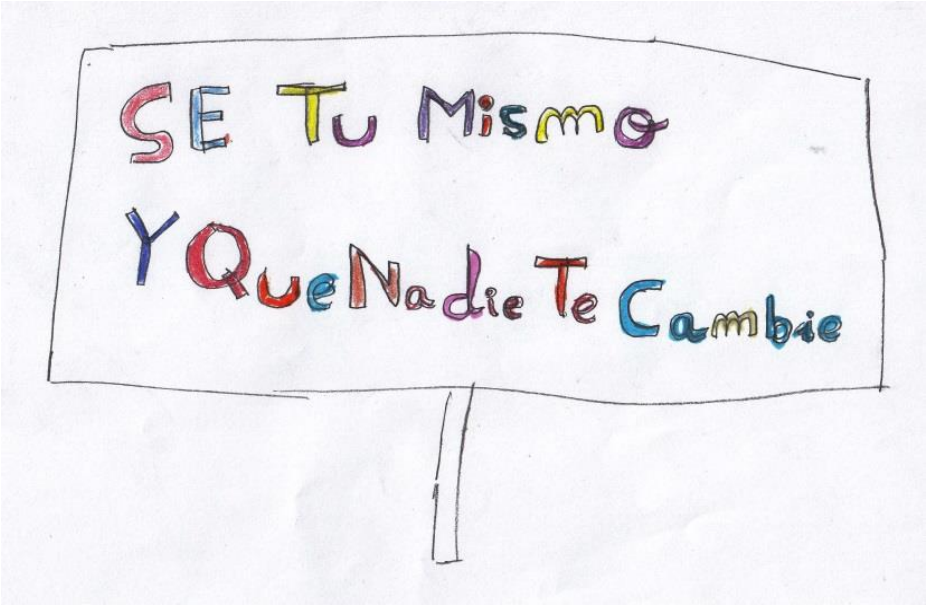

Autor: Christian. "*Se tú mismo y que nadie te cambie*". Segons el Christian, a vegades quan les persones s'ajunten amb altres canvien i fan coses que no farien. Per això, és important recordar que has de ser fidel a qui ets

Autor: José. "*Respétame como soy*". En aquest dibuix la frase va acompanyada d'una pistola. A l'hora de relacionar la frase amb una pistola, el José es va inspirar en un mural que vaig mostrar sobre els 43 estudiants de Ayotzinapa.

En síntesi, la sessió va permetre fer el primer esbós individual sobre el tema del mural. El principals temes dels dibuixos van ser la diversitat cultural, la igualtat i l'autoestima.

Diversos dels dibuixos que van fer els i les joves recullen el treball realitzat en sessions anteriors. Tanmateix, altres dibuixos no hi estan tan relacionats. Això, respon al repte de promoure un procés amb un grup de joves que té una assistència poc regular perquè participa en les activitats de forma voluntària. Tot i que es pretenia fer un esbós col·lectiu, no es va disposar de temps suficient. Per això, les següent activitats es van planificar per avançar en aquesta qüestió. En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies. Al finalitzar l'activitat ningú es va recordar de gravar un vídeo, motiu pel qual únicament es disposa de fotografies per documentar aquesta sessió.

Publicació del 13 de maig de 2016

Endemés, es va publicar un post que incloïa el següent cartell:

La Claqueta Cine Romero: mirant les càpsules de #PrimaveraUrbanaLH a La Claqueta Cine Romero.
15 maig a les 13:17 ·

Encara no heu vist el programa de #PrimaveraUrbanaLH??

Activitats gratuïtes de #Rap #Breakdance #Graffiti a l'Espai Jove La Claqueta i a les diferents places i parcs del barri de #CollblanclaTorrassa

Inscripcions i més informació a La Claqueta Itaca! Us esperem!

#joves #hiphop #oci #playlh

Publicació del 15 de maig de 2016

SESSIÓ 13: DESCOBERTA D'UNA ARTISTA

En la primera exhibició de graffiti organitzada a l'espai jove la totalitat de les persones que hi van pintar van ser homes. Malgrat que es va intentar que hi participés una dona, això no va ser possible per motius d'agenda. Endemés, el referent pel grup de joves havia sigut jo, motiu pel qual era important incorporar dones artistes com a referents durant el procés. Atès que en l'assemblea constituent part dels i les joves havien sol·licitat conèixer la trajectòria d'un/a artista, es va organitzar un taller amb aquesta finalitat. La persona convidada va ser Anna González, també coneguda com a Maga. Els motius pels quals es va escollir aquesta persona són diversos. Primerament, va ser una de les dones que va participar en l'exhibició i xerrada "dones graffiteres", organitzada per Artixoc. A més a més, es tracta d'una artista que realitza intervencions artístiques a l'espai públic mitjançant tècniques associades a l'art urbà, però es va aproximar en aquest àmbit després de cursar Belles Arts i il·lustració. Consegüentment, es tracta d'una persona que no prové del graffiti tradicional; contràriament a bona part dels artistes convidats en les exhibicions. Per altra banda, es tracta d'una persona que ha realitzat diverses intervencions artístiques a L'Hospitalet, on té el seu taller artístic. Finalment, cal reconèixer que un dels motius pels quals aquesta artista va participar en el procés és que tenia disponibilitat en les dates proposades.

Dies abans de l'activitat, vaig anar al casal de joves a informar de l'estat de la qüestió al grup, perquè en l'última activitat cap de les persones d'aquest hi havia participat. Durant l'estona que vaig estar amb el grup els vaig exposar en quin punt estava el procés, pel que fa a activitats realitzades i canvis proposats, i vaig convidar a les persones en les següents activitats. A diferència d'altres vegades, els i les joves em van saludar a l'arribar, em van fer preguntes i em van mostrar més interès que en d'altres ocasions. Segons l'educador referent, això té a veure amb el vincle que jo havia anat construint amb les meves visites i tallers amb el grup de joves. L'educador del Casal de Joves em va informar que el grup no podria assistir en l'activitat perquè tenia una sortida. Per aquest, la baixa participació dels i les joves del casal en les activitats realitzades en cap de setmana està relacionada amb el vincle dels educadors i educadores de la Claqueta. Com que els educadors i educadores del casal, que

treballen entre setmana, no poden acompanyar-los els caps de setmana; els i les joves no participen en les activitats. Tanmateix, l'educador va reconèixer que el grup estava a un pas d'involucrar-se més activament en el procés.

L'activitat 'descoberta d'una artista va ser preparada i dinamitzada per la persona convidada. Tanmateix, prèviament a l'activitat em vaig reunir amb ella en un parell d'ocasions per tal de presentar-li les sessions realitzades anteriorment i acordar l'activitat. Així, aquesta va anar en coherència amb les sessions realitzades prèviament. Tal com s'apuntava anteriorment, en l'activitat només hi van participar els i les joves de l'Espai Jove la Claqueta. Al començament de l'activitat l'artista va presentar diverses intervencions artístiques en què s'utilitzaven tècniques diverses. Durant aquesta primera part el grup de joves va mostrar un gran interès en les explicacions de l'artista, la qual cosa es va traduir en diverses preguntes o elogis a la seva creativitat. Fotografia rere fotografia, els i les joves es mostraven més sorpresos de les obres. Entre les obres mostrades als i les joves, també hi havia murals contra la violència masclista i l'homofòbia. A continuació, es van enganxar els dibuixos que havia realitzat cadascuna de les persones en la sessió anterior a la pissarra i es va iniciar la segona part. Aquesta va consistir a fer una dinàmica que facilités als i les joves expressar visualment missatges complexos. Concretament, es va fer una pluja d'idees a partir del missatge "no al racisme", la qual va ser la base de l'esbós col·lectiu. En primer lloc, es va demanar als i les joves que a manifestessin quines emocions i idees associaven a la discriminació. Entre aquestes, es van mencionar el conceptes següents: tolerància, amistat, ràbia, tristesa, igualtat, amor, unió, prejudicis, etc. Posteriorment, la dinamitzadora va reflexionar conjuntament amb el grup sobre cadascun d'aquests i va anotar un conjunt d'idees i frases mencionades pels i les joves que estaven relacionades amb aquests conceptes: objectius comuns, treball en equip, *no me juzgues si no me conoces*, etc. En algunes ocasions, aquestes idees no van ser escrites sinó representades. D'aquesta manera es va donar peu a la representació visual d'idees i conceptes mencionats pels i les joves. En aquest moment, es va tornar a reflexionar amb el grup sobre com podríem representar aquestes qüestions en un mural. Llavors, els i les joves van fer propostes de mural en què connectaven diverses idees mencionades. Una vegada vam arribar en aquest punt, vaig preguntar al grup si

volia fer un esborrany conjuntament i si, per contra, preferia aturar-se i seguir el dia següent. El grup va decidir continuar i va elaborar un esborrany conjuntament, el qual va incorporar aportacions de tots i totes. A diferència de la pluja d'idees, van ser els i les joves qui van traçar l'esbós. Finalment, l'educadora referent del grup va proposar un conjunt de tasques al grup per la setmana vinent relacionades amb la millora estètica del mural, com per exemple buscar imatges per representar unes idees determinades.

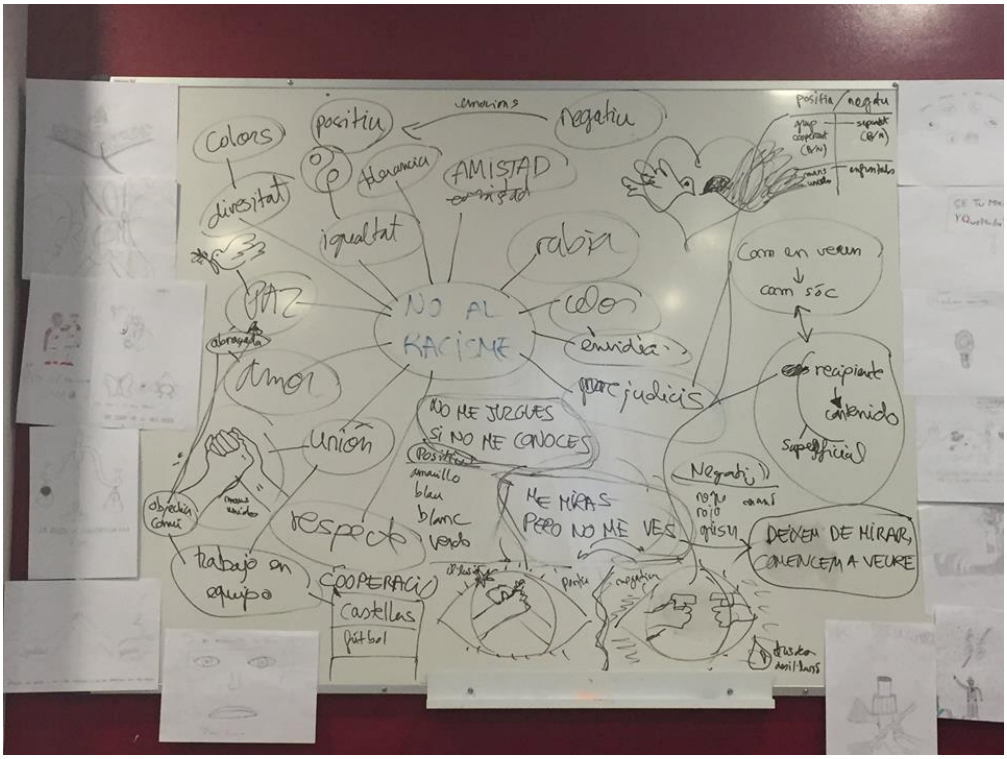

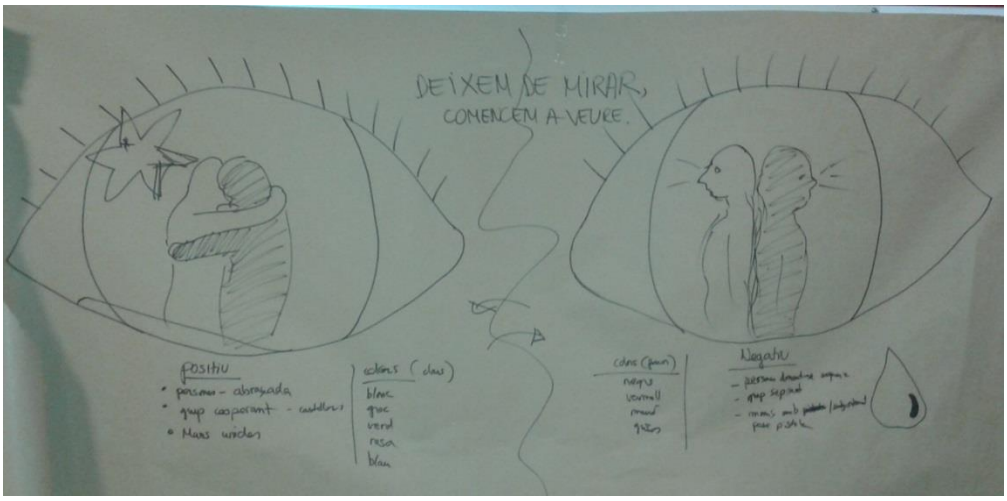

Construcció col·lectiva d'un mural (2016). *Dues fotografies digitals a color d'Angie Carrasco.*

Tal com es pot observar en la fotografia anterior, l'esbós del mural elaborat pel grup representa dos ulls. Dins d'un hi ha dibuixat dues persones d'origen cultural diferent d'esquenes que, tot i que comparteixen un espai, no es miren. Sota l'ull es pot reconèixer una llàgrima, que expressa la tristesa que senten els i les joves enfront la relació que estableixen les diverses persones de Collblanc – La Torrassa. Per contra, l'altre ull mostra una escena en què dues persones s'abracen. A la part superior d'aquest segon ull hi ha un estrella que representa que aquesta és la situació que consideren desitjable. Mitjançant aquest esbós, els i les joves volen mostrar quina és la realitat del seu barri; la coexistència versus la convivència. A més a més d'aquestes imatges, els i les joves també van proposar altres representacions: dos grups separats versus dos grups cooperant i un dit en forma de pistola versus dues mans unides. A banda de la representació figurativa, també es va parlar dels colors que s'utilitzarien en cadascun dels ulls per expressar les emocions. Tanmateix, no hi va haver temps suficient per aprofundir aquesta qüestió o les tècniques utilitzades. En un altre ordre de les coses, la meva participació en la sessió no va ser com a dinamitzador, sinó que vaig intervenir ocasionalment durant l'activitat per afavorir la participació del grup; tal com també va fer l'educadora referent del grup de joves. En relació a la participació en termes de gènere, tot i que en el grup de 15 joves únicament hi havia tres noies, aquestes van participar més activament en l'activitat. Això, pot estar relacionat al fet que la dinamitzadora era una dona, però és una qüestió que ja s'havia donat en d'altres sessions. Tal com sosté l'educadora referent del grup, les noies del grup són molt potents i són capaces d'estirar a tot el grup. Finalment, cal apuntar que aquesta sessió va ser enregistrades pels companys i companyes de la cooperativa audiovisual que col·laboradora. Com que la persona que va fer aquesta tasca ja havia participat en dues altres activitats, la seva presència va passar desapercebuda per part del grup.

En síntesi, aquesta activitat va permetre passar dels esbossos individuals a un esbós de mural elaborat col·lectivament. Així, per primera vegada el grup de joves es va fer una idea de com seria visualment el mural que pintarien més endavant. Per altra banda, en aquesta sessió el grup de joves participants també conèixer una persona professional de l'àmbit de les arts visuals, concretament una dona. Finalment, l'activitat també va servir per aprofundir en la interculturalitat i representar visualment un missatge més

elaborat que el de sessions anteriors. No obstant això, en aquesta activitat no va poder participar el grup de joves del casal de joves perquè tenien una sortida. La següent activitat conjunta entre ambdós grups de joves serviria per avançar en el disseny del mural.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies. A més a més, durant els dies previs a l'activitat es va publicar el vídeo del taller de vídeo que va fer la cooperativa audiovisual col·laboradora.

La Claqueta Cine Romero ha afegit 18 fotografies noves
— feliç a La Claqueta Cine Romero.
22 maig a les 20:15 · Hospitalet de Llobregat ·

#TheEnd d'una setmana més que intensa!

Dijous vam acabar el guió del 1r programa de #ClakFM que gravarem a #TorreBarrina la setmana vinent.

Divendres #AssembleaClaquetera amb els #joves per organitzar les activitats del pròxim mes de juny. Intrigats? No patiu, en breus publiquem calendari! #SearchTheInfo

Dissabte visita de l'Anna per treballar en el disseny del #MuralParticipatiu que pintarem a la festa de la #PrimaveraUrbanaLH el dissabte 11/06 a la Pl.Guernica. #Artistes!
Voleu conèixer una mica més del seu treball? Feu click aquí:

I avui diumenge... pel matí taller de #LlenguaDeSignes a càrrec de la Judith Palmero Lopez i taller de #FutSal que s'ha preparat el Rubén. Per la tarda, #ExhibicióDeGraffiti dels joves de #CollblancIaTorrassa i el suport de Moviment Sinergia, #MoltCracks! I per acabar #ConcertDeRap amb els Mc's de #CírculoAbierto i #Rapxicòmans.

#EstemATope #oci #playlh

Publicació del 20 i 22 de maig de 2016

SESSIÓ 14: EXHIBICIÓ DE GRAFFITI

Unes setmanes després de la primera exhibició de graffiti organitzades a l'exterior de l'espai jove es va organitzar una segona exhibició abans d'un concert de rap organitzat per joves de Collblanc – la Torrassa. Concretament, l'exhibició es va fer l'endemà del taller de l'artista Maga. A diferència de la primera exhibició, no hi vaig col·laborar ni assistir. Per tant, va ser la primera activitat del procés que es va desenvolupar sense que jo hi col·laborés. L'única tasca que vaig assumir va ser convidar una escriptora de graffiti a l'activitat, la qual no va poder venir perquè no tenia disponibilitat en aquella data. A banda d'aquesta d'això, el grup de joves de l'espai jove va disposar més espai en els plafons per pintar i bona part del grup ja havia utilitzat esprais en alguna altra sessió. Pel que fa a la valoració de l'activitat, els i les educadores van considerar que el desenvolupament de l'activitat va ser positiu per diversos motius. En primer lloc, hi van participar membres de la subcultura del graffiti de la comunitat que s'havien apropat al procés a través de les activitats realitzades anteriorment a l'espai públic. Aquest element és un element significatiu perquè afavoreix la sostenibilitat d'aquest tipus de pràctiques artístiques per part de persones de la comunitat que no coneixien l'espai jove. Endemés, aquestes persones van mostrar la voluntat de col·laborar amb aquest en més ocasions. Segon, les persones de la comunitat van interaccionar amb els i les joves per assabentar-se del procés que estaven realitzant els i les joves. Segons l'equip d'educadors, les valoracions de les persones que es van aturar a observar l'exhibició van ser positives. Finalment, algunes de les persones de l'espai jove van participar en l'exhibició. Per contra, els educadors i educadores també van posar de manifest alguna mancança. La principal va ser que part del grup de joves únicament va participar en l'activitat mitjançant l'escriptura del seu nom. Tot i que els educadors i educadores van acompanyar-los durant l'activitat, una part del grup no es va engrescar a participar gaire estona. Això, també pot estar relacionat amb que va començar a ploure durant l'exhibició. Finalment, cal posar de manifest que en l'activitat no hi va participar cap persona del grup del casal de joves perquè aquell cap de setmana tenien una sortida extraordinària.

Segona exhibició (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

En conclusió, la segona exhibició de graffiti es va realitzar gràcies a la implicació dels educadors i educadores de l'espai jove i de joves membres de la subcultura de graffiti de la comunitat, els quals no estan involucrats en cap de les entitats que conformen la xarxa socioeducativa de Collblanc – Torrassa. Malgrat es van convidar dones escriptores de graffiti a participar en l'exhibició, per segona vegada els escriptors només van ser homes. Per altra banda, els i les joves del grup de l'espai jove van tenir la meitat dels plafons disponibles per pintar, tot i que només hi va haver una part del grup que realitzés intervencions artístiques individualment més enllà d'escriure el seu nom. A diferència de la primera exhibició, les persones del grup de joves que van participar en l'exhibició van fer una intervenció artística més elaborada, la qual cosa mostra una major autonomia per part seva.

Obra d'en José (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

Dies previs a l'exhibició, en les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el cartell de l'activitat. Pel que fa a les fotografies de l'exhibició, les va publicar en el mateix *post* de la sessió 14.

Publicació del 12 de maig de 2016

SESSIÓ 15: DESCOBERTA D'UNA ASSOCIACIÓ

A banda d'incorporar joves membres de la subcultura un element fonamental del procés va ser la implicació d'una associació cultural local relacionada amb el graffiti i l'art urbà. En el cas de l'Hospitalet, l'associació més representativa és Contorno Urbano. Aquesta associació desenvolupa diversos tipus d'activitats, tant murals de gran format com tallers amb centres educatius i associacions. La participació d'aquesta associació es justifica per diversos motius. En primer lloc, es pretén que enfortir la xarxa socioeducativa de la comunitat, amb la finalitat que l'espai jove estableixi una relació amb aquesta associació. Segon, es vol donar a conèixer el procés a l'associació per tal que pugui identificar-ne les bones pràctiques. Finalment, es pretén que els grups de joves disposin d'un referent local en l'àmbit del graffiti i l'art urbà i coneguin un altre artista. Pel que fa a l'activitat, la persona que va la preparar i dinamitzar va ser un dels artistes de l'associació, Esteban Marin, el qual ha realitzat un gran nombre de tallers sobre graffiti i art urbà a la ciutat. Per tal que la persona dinamitzadora disposés de tota la informació del procés, dies previs a l'activitat amb vaig reunir amb ella davant de l'espai en què es pintaria el mural.

En aquesta activitat hi van participar el grup de joves de l'espai jove la Claqueta i el grup de joves del casal de joves. La participació del grup de joves va ser un element clau en l'activitat perquè va permetre fer partícips els i les joves de casal que no havien assistit en les últimes activitats. Pel que fa a l'activitat, aquesta es va compondre de tres parts: en la primera, l'artista va presentar l'associació i va mostrar alguns exemples d'intervencions artístiques realitzades a la ciutat; en la segona, l'artista va introduir als i les joves el significat dels diferents colors i com expressar idees i emocions a través d'aquests; finalment, els i les joves van traslladar algunes d'aquestes qüestions a l'esborrany col·lectiu.

Activitat conjunta amb Contorno Urbano (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

Al començament, la participació dels i les joves va ser baixa i bona part de les intervencions les van fer els educadors i les educadores. Tal com havia succeït en altres activitats, les persones amb menys disposició a participar van ser aquelles obligades a assistir-hi del casal de joves. Tanmateix, conforme va anar avançant l'activitat els i les joves es van fer més intervencions, la majoria de les quals van ser realitzades per nois. Tot i que jo no vaig dinamitzar l'activitat, vaig fer intervencions puntuals per fomentar la participació de les persones participants. Com que a l'hora d'intervenir posava en relació l'activitat amb d'altres activitats realitzades anteriorment, la resposta del grup era molt favorable. Això, també està relacionat amb un major vincle amb els i les joves. En la darrera part, en què les persones van poder dibuixar sobre el mural, hi van haver més aportacions per part del grup. Entres les idees que el grup va manifestar es va destaquen les següents:

- Fer un degradat de color en el fons, de colors vius a colors foscos, per representar els sentiments positius i negatius envers la temàtica.
- Atorgar més espai als sentiments positius envers la diversitat que als negatius.
- Fer un fons que no disposi d'elements figuratius per tal que l'interior dels ulls destaqui.
- Utilitzar el color groc per representar el trànsit de l'odi cap a l'amor.
- Emprar un color neutre en les siluetes de l'interior dels ulls.

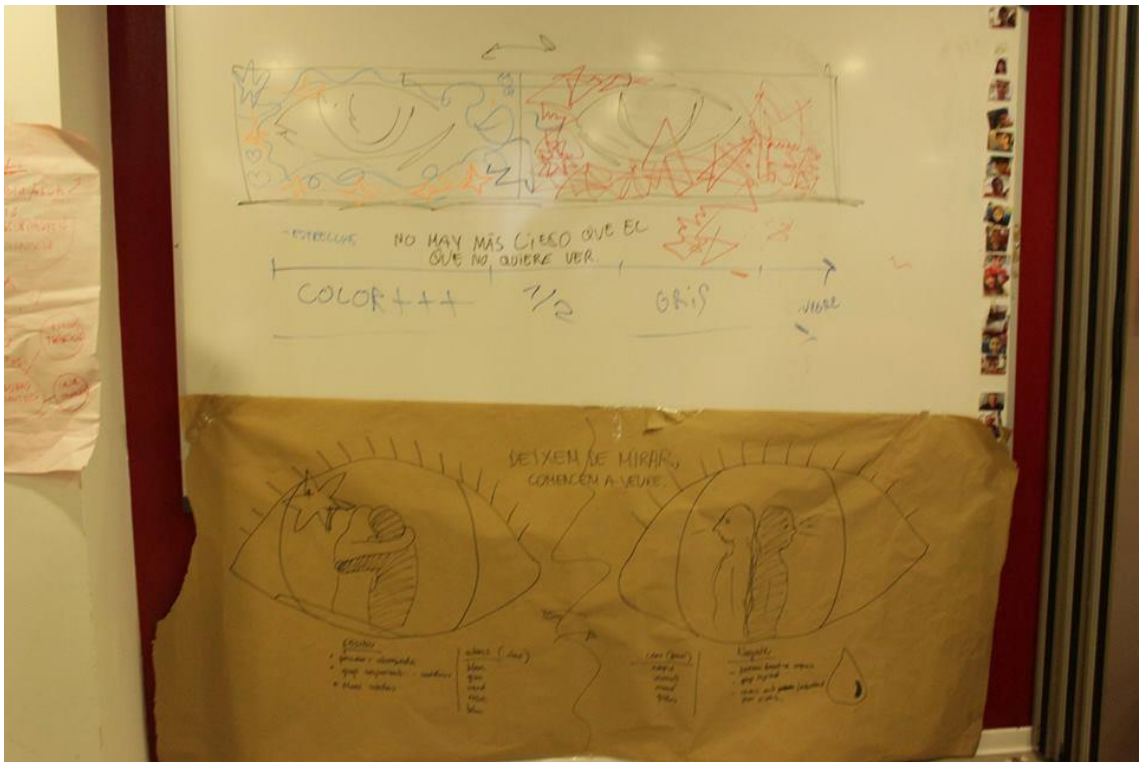

Disseny col·lectiu (2016). *Fotografia digital a color d'Angie Carrasco*

En síntesi, l'activitat va permetre incorporar el grup de joves del casal de joves en el disseny del mural. Endemés, els i les joves van aprofundir en l'expressió de sentiments mitjançant formes i colors, sense necessitat d'emprar paraules. Per altra banda, va servir perquè una associació cultural local establís un contacte amb l'espai jove i el casal de joves. Malgrat que el disseny no es va acabar, el grup va fer diverses aportacions significatives. Per això, la valoració per part de la persona que va dinamitzar el taller i els educadors i educadores va ser positiva.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l'espai jove el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies:

La Claqueta Cine Romero ha afegit 3 fotografies noves — mirant els joves més artistes del barri a La Claqueta Cine Romero.

27 maig a les 21:11 · Hospitalet de Llobregat ·

Tarda #EntreJoves treballant sobre el disseny del #MuralParticipatiu de #graffiti i art urbà.

Avui hem acabat de tancar els colors, les formes.. Moltes gràcies Esteban pels teus consells i experiència!

Us esperem a tots i a totes el dissabte 11/06 a la Pl. Guernica per compartir els resultats amb vosaltres 🙂

#PrimaveraUrbanaLH is comingggggg!

#oci #playlh

Publicació del 27 de maig de 2016

SESSIÓ 16: DISSENY DE LA INTERVENCIÓ ARTÍSTICA I INTERCULTURALITAT (2)

Uns dies abans de l'última sessió de disseny de la intervenció artística l'equip comunitari i l'equip d'educadores de medi obert em van convidar en una reunió. En aquesta reunió hi van assistir dos joves artistes que es van incorporar al procés arran de les exhibicions de graffiti organitzades a l'exterior de l'espai jove i una de les artistes que va dinamitzar un taller de disseny de la intervenció. El motiu de la reunió va ser que l'associació educativa Itaca volia donar continuïtat al procés iniciat al districte. Per això, van proposar que les persones artistes dinamitzessin un parell d'activitats en una plaça per tal de fomentar la reflexió conjunta sobre què significa aquell espai públic per la comunitat i, posteriorment, fer una intervenció artística mitjançant graffiti i art urbà. En aquesta ocasió, jo no em vaig comprometre a participar en les activitats, però la resta de persones que havien participat en el procés amb els i les joves sí que van assumir liderar la proposta. Aquesta trobada va evidenciar que el procés havia servit per promoure unes pràctiques determinades i, al mateix temps, havia enfortit els processos comunitaris i l'autonomia dels agents socioeducatius involucrats.

Apropiació d'espais significatius pels i les participants (2016). *Fotografia digital a color de Pere Grané*

En el darrer dia de disseny els grups de joves van acabar l'esbós de la intervenció artística en la plaça en la qual està ubicada la paret. En aquesta sessió, els i les joves

van treballar en petit grup per adaptar la proposta inicial al mur en què es faria el mural i, posteriorment, van prendre les últimes decisions abans de la pintura. A diferència d'altres sessions, els educadors i educadores van tenir un paper menys actiu, motiu pel qual vaig haver d'assumir la dinamització de l'activitat. Cal posar de manifest que les últimes sessions del procés, en què es van prendre les decisions més determinants sobre el mural, van coincidir amb la finalització del curs escolar. Pel que fa al desenvolupament de l'activitat, els i les joves es van dividir en quatre grups petits. Per tal que cadascun dels grups pogués decidir sobre el fons del mural i les figures que representarien al centre d'aquest els vaig donar un material de suport. Concretament, els vaig imprimir diversos dissenys fets a ordinador basats en les sessions anteriors. La decisió de portar materials de suport respon al fet que bona part dels i les joves participaven més en les activitats de disseny del mural quan el podien veure. Per exemple, és més fàcil debatre sobre un degradat de colors quan es pot veure representat, ja que algunes persones no fan aquest exercici d'imaginació i és difícil assolir un acord perquè cadascú s'ho imagina d'una manera diferent. Tanmateix, cal reconèixer el risc que els exemples condicionin en excés al grup. En aquest cas, les imatges es van presentar als joves després de tres sessions de disseny de la intervenció artística i el resultat que van acordar els grups no va ser cap dels proposats. En aquells grups en els quals les persones havien assistit a més sessions els resultats van ser molt semblants. En canvi, aquelles persones que gairebé no havien participat del procés van fer propostes allunyades de la resta. No obstant això, durant el debat del disseny final es van incorporar elements dels diversos grups i es va acordar un disseny. Finalment, es va recordar als i les joves la data de la pintura del mural i concertar un dia per anar a fer la compra del material necessari.

Esbós definitiu del mural elaborat per un dels grups de joves

En un altre ordre de les coses, aquesta sessió va ser clau per diversos motius. Per una banda, perquè es va finalitzar l'esbós de la intervenció artística. Per l'altra, perquè els i les joves van adaptar el disseny que havien realitzat al mur. Endemés, tal com es pot veure en la fotografia anterior, en el moment que es va realitzar la sessió, a la plaça hi havia un gran nombre de famílies, infants i joves. La sessió es va desenvolupar mentre hi havia veïns i veïnes conversant, jugant a pilota, a la zona de joc infantil i, fins i tot, fent el pi sobre la paret que pintarien els i les joves. Per tant, els grup de joves van finalitzar el disseny envoltats de les persones que més freqüentment utilitzen la plaça. Això, no només té una importància simbòlica, sinó que va facilitar prendre algunes decisions sobre l'estructura de la intervenció artística. Durant el transcurs de l'activitat, diversos joves anaven a parlar amb amics i amigues que estaven a la plaça i, al finalitzar l'activitat, part del grup s'hi va quedar jugant. Tot això, són elements que mostren que l'espai del mural era un espai significatiu pels i les joves i la comunitat.

En resum, l'activitat va permetre als i les joves finalitzar l'esbós de la intervenció artística. Al mateix temps, com que l'activitat es va fer a la plaça on es troba el mur, va permetre que els grups de joves adaptessin el disseny d'acord amb les persones que fan un major ús de la plaça. Per exemple, van decidir posar la part més positiva del mural en el tram de paret més visible pels usuaris i usuàries de la plaça. Finalment, va

contribuir a involucrar el grup de joves del casal, que havia participat en menys sessions que el grup de l'espai jove.

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el següent *post*, el qual anava acompanyat de diverses fotografies. Al finalitzar l'activitat ningú es va recordar de gravar un vídeo, motiu pel qual únicament es disposa de fotografies per documentar aquesta sessió.

Publicació del 03 de juny de 2016

La Claqueta Cine Romero: mirant les càpsules de #PrimaveraUrbanaLH a La Claqueta Cine Romero.
15 maig a les 13:17 ·

Encara no heu vist el programa de #PrimaveraUrbanaLH??

Activitats gratuïtes de #Rap #Breakdance #Graffiti a l'Espai Jove La Claqueta i a les diferents places i parcs del barri de #CollblancIaTorrassa

Inscripcions i més informació a La Claqueta Itaca! Us esperem!

#joves #hiphop #oci #playlh

Endemés, es va publicar un post que incloïa el següent cartell de la pintura del mural:

Publicació del 15 de maig de 2016

SESSIÓ 17: REALITZACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ARTÍSTICA

Abans de descriure com va anar la realització de la intervenció artística cal posar de manifest que aquesta va coincidir amb un esdeveniment organitzat per l'Associació Educativa Itaca anomenat 'Primavera Urbana'. La Primavera Urbana van ser un conjunt d'activitats relacionades amb les subcultures urbanes, concretament rap, *breakdance* i graffiti, que es van realitzar entre els mesos d'abril i juny. Aquestes activitats havien de finalitzar en un gran esdeveniment per a joves. Les persones encarregades d'aquest van ser els educadors i educadores de medi obert de l'associació i l'equip d'educadors i educadores de l'espai jove. Aquestes activitats van rebre el finançament de l'equip comunitari de l'associació i pretenien arribar a joves que no utilitzen els serveis educatius de Collblanc –La Torrassa. Així, l'esdeveniment final de la Primavera Urbana es va plantejar com a un esdeveniment per arribar a nous joves que no tenen cap contacte amb l'associació. Els educadors i educadores de medi obert, els quals treballen en els espais públics del barri, van proposar fer l'esdeveniment final al Parc de la Torrassa, el qual és un espai freqüentat per joves. Després de mesos de reunions entre els educadors i les educadores, la direcció de l'entitat va decidir canviar

l'emplaçament d'un esdeveniment sobre subcultures urbanes que inicialment s'havia de fer al Parc de la Torrassa i ubicar-lo a la Pl. Guernica amb l'argument d'arribar a nous joves i de disposar de més facilitats tècniques. L'esdeveniment es faria coincidir amb les festes majors de primavera, la qual cosa permetria fer visible l'associació. A més a més, la direcció també va decidir que el mural dels i les joves de la R-A havia de coincidir amb aquest esdeveniment. Les persones que havien estat treballant en aquest esdeveniment durant mesos, també jo, vam desaconsellar aquests canvis perquè el Parc de la Torrassa era un espai significatiu pels i les joves, però la direcció i l'equip comunitari van considerar que era un espai massa obert i difícil d'emplenar. Segons aquest, davant la possibilitat que des de fora es veiés buit, calia organitzar un sol esdeveniment. Això, va provocar un conflicte latent no resolt entre la direcció i l'equip comunitari –qui finançava l'esdeveniment– amb la resta educadors i educadores organitzadors i altres agents que es van desvincular de l'organització de l'esdeveniment final. Això, va influenciar la fase final de la R-A i va afectar totes les persones involucrades, també la participació dels i les joves.

Dies previs a la realització del mural:

Dos dies abans de l'esdeveniment sobre subcultures urbanes, en què també s'havia de pintar un mural al centre de la plaça Guernica, la direcció va convocar una reunió dels i les tècnics implicats. En aquesta reunió la direcció em va comunicar que l'Ajuntament els havia informat que no hi havia permís per pintar la paret que els i les joves havien escollit i sobre la qual s'havia fet el disseny. Segons l'equip comunitari, el qual s'encarrega de fer aquest tipus de gestions amb l'administració dins l'associació, l'Ajuntament havia afirmat que la propietat del mur era públic. No obstant això, dies abans es van adonar que no era així, motiu pel qual van denegar el permís. Per l'equip comunitari i la direcció, només hi havia una opció: pintar una paret d'una escola situada en un dels laterals de la plaça. Així, per segona vegada la petició dels i les joves de pintar una paret no va ser presa en consideració. Davant d'això, vaig plantejar tres opcions: pintar la paret proposada per la direcció, fer la intervenció sobre superfícies que no fossin murs –per exemple cartrons o plafons– o no realitzar el mural. Haig d'admetre que en aquell moment la situació em va superar. Gairebé nou mesos després d'iniciar el procés amb els i les joves, els agents amb més poder en la

comunitat –Ajuntament i direcció d'Itaca– menystenien les propostes dels i les joves i la seva participació per segona vegada, ja que la paret va ser escollida per aquests i la tasca d'adaptació del disseny al mur va ser en va. Com que al vespre hi havia convocada una assemblea a l'espai jove, vaig informar a les persones tècniques assistents que, tal com s'havia fet durant el procés, plantejaria les opcions als i les joves perquè prenguessin la decisió. Tanmateix, era conscient que gairebé no hi havia marge perquè part dels i les joves participants, concretament els i les del casal de joves, poguessin decidir sobre això; perquè aquest grup es trobava al final del curs escolar, feia poques activitats i no es podia reunir abans de la data de realització del mural. Tot i així, al vespre vaig traslladar la problemàtica als i les joves que hi havia a l'espai jove un va respondre: *Pues pintamos la otra pared, pero es muy pequeña.*

Publicació del 09 de juny

Finalment, les persones que van assistir a l'espai jove aquell vespre van ser poques, cosa que va justificar desconvocar l'assemblea de l'espai jove. Després, vaig anar a la paret en qüestió, per tal de veure les característiques del mur proposat per la direcció de l'associació. En veure el mur que inicialment havien escollit els i les joves em vaig quedar perplex perquè, després d'un any, l'Ajuntament havia decidit pintar de nou el mur per esborrar els grafits i *tags* que hi havia. Un dels motius que vaig fer constar en

la sol·licitud del mur va ser que el mur estava força degradat, però això ja no era així. L'Ajuntament no només s'havia equivocat a l'hora d'atorgar el permís del mur i no va donar una alternativa al grup de joves, sinó que també va actuar per deslegitimar la proposta de fer un mural en l'espai escollit pels i les joves. Tanmateix, l'intent d'eliminar les escriptures realitzades per joves de Collblanc –La Torrassa no duraria gaire temps perquè es tractava d'un espai que els i les joves ja s'havien apropiat. Més endavant, fonts de l'Àrea de Seguretat, Convivència i Civisme em van informar que des de l'Ajuntament s'havia fet l'intent de sol·licitar el permís per pintar el mur, però que la comunitat de propietaris d'aquest s'hi va negar.

Esborrant el rastre: barreres i invisibilització de la participació juvenil (2016). *Tres fotografies digitals a color.* Les dues fotografies superiors van ser realitzades per joves de l'Espai Jove al març. La inferior la vaig fer al més de juny.

El dia abans del mural vam quedar amb els educadores i educadores del Casal Jove i l'Espai Jove d'anar amb els respectius grups de joves a comprar el material necessari per la realització de la intervenció artística perquè ambdós grups tenien programada una activitat conjunta. Amb això, es pretenia coresponsabilitzar els i les joves de la fase de preparació, però també que sabessin en quins comerços poden adquirir material per pintar i quin és el seu cost. Tot i que estava previst que assistissin joves del casal jove, únicament hi van participar un grup de joves de l'espai jove. Els i les joves del casal jove no van poder assistir-hi perquè estaven realitzant una altra activitat. Una vegada a la botiga, els i les joves van decidir, un a un, els esprais i els colors que finalment s'utilitzarien al mural; cosa poc habitual en activitats educatives d'aquest tipus. Quan vaig informar als i les joves el nou emplaçament del mural van manifestar la voluntat de pintar una paret, però alhora van mostrar poc entusiasme davant dels canvis aliens d'última hora. Posteriorment, vam anar a l'espai jove a guardar el material per l'endemà.

Planificació del mural: seguir llegint

La pintura del mural es va preveure durant tot el dia, al matí i la tarda. Això, s'explica per diversos motius. Primer, pintar un mural és una activitat que requereix temps. Davant del risc de fer-ho per la tarda i no acabar-ho, en sessions anteriors havia proposat als grups de joves començar al matí. Segon, l'esdeveniment final de la primavera urbana estava planificat a la tarda. La proposta de realitzar el mural al matí majorment es justifica perquè no coincidís amb l'esdeveniment de la primavera urbana, en què hi hauria concerts de rap, tallers de *breakdance* i exhibició de graffiti per part de joves membres de la subcultura del graffiti que havien participat en exhibicions anteriors realitzades a l'espai jove. Cal reconèixer que, tot i que vaig consultar als i les joves sobre l'horari, la proposta de començar al matí va ser una decisió adoptada per mi perquè la resta d'agents no disposaven de coneixement tècnic sobre l'estona que requereix pintar un mural. A grans trets, vaig fer el possible perquè la realització del mural no coincidís amb l'acte de la primavera urbana perquè aquest no fos considerada una mera activitat de l'esdeveniment final, tal com va proposar la direcció de l'entitat. Així, els i les joves podrien ser els i les protagonistes de la seva activitat. Durant el matí hi hauria el suport de l'artista de l'associació cultural local que

havia dinamitzat un taller sobre disseny anteriorment i, a la tarda, hi hauria l'altra artista que va participar en el procés. L'horari en què van participar les persones que van fer els tallers va estar relacionat amb la disponibilitat d'agenda d'aquestes persones.

Realització del mural: Matí

La primera sorpresa del dia va ser que quan vaig arribar a l'espai jove no hi havia cap tècnic o tècnica. Tanmateix, a la plaça del costat hi havia tres joves del casal de joves que estaven esperant que comencés la pintura del mural des de feia estona. Es tractava dels tres joves que menys havien participat en les sessions anteriors i que eren considerats pels educadors i educadores, com els «liantes», els qui més enrenou feien diàriament al casal. Després, vaig tornar a la porta de l'espai jove i em vaig trobar un jove que no coneixia; per contra, ell sí que sabia el meu nom i em va explicar que havia vingut a pintar el mural. Mica en mica van anar arribant els i les joves, gairebé la totalitat de l'espai jove. Vam traslladar entre tots i totes el material davant del mural i vam preparar-lo per començar a pintar. Part del grup de joves sabia quins colors s'havien d'utilitzar per pintar cada element del mural perquè havien participat en la realització del disseny i la compra del material. Després, vaig recordar als i les joves els passos a realitzar. Tot i que el disseny que havien realitzat els i les joves era per a una altra paret, es va poder adaptar al nou mur sense gaire dificultat, així que es va poder respectar el treball que havien realitzat en sessions anteriors. Únicament, vam haver de tapar una porta situada al mig del mur perquè no acabés pintada.

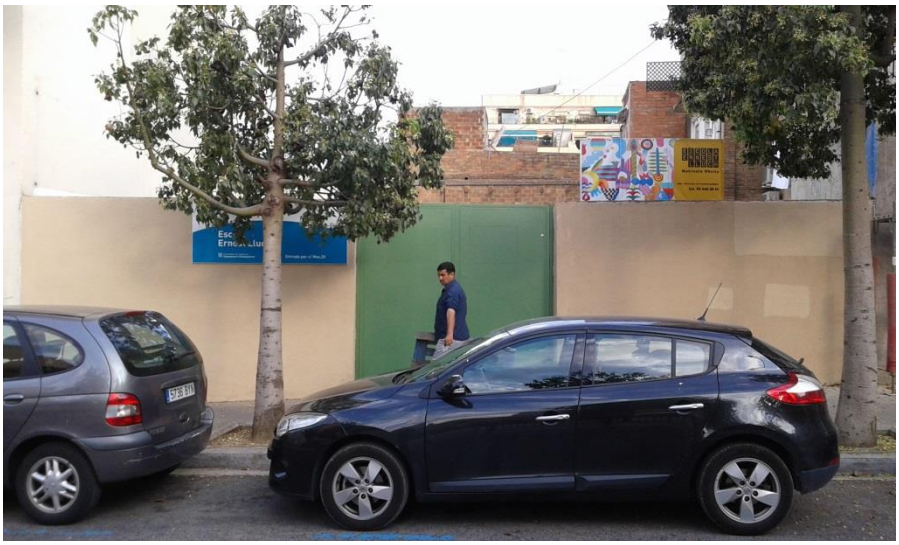

Gris, de pas (2016). *Fotografia digital a color de Pere Grané*

A diferència de sessions anteriors, els i les joves sabien utilitzar el material, s'encarregaven de repartir-se'l i van ser respectuosos amb aquest, amb la resta de companys i companyes i amb l'espai en què vam pintar. Així, al voltant de 20 joves van participar en la pintura del mural que el grup de joves de l'espai jove i el casal havien treballat durant més de 15 sessions. L'artista i un servidor vam acompanyar aquest procés i únicament vam agafar més protagonisme a l'hora de fer el traç de l'esborrany al mur, atesa la dificultat de traslladar a la paret un dibuix a escala. En comptades ocasions els i les joves van demanar-me ajuda en qüestions tècniques, perquè bona part dels i les joves ja havien pintat en sessions anteriors. Durant l'acció, els i les joves es van apropiar de l'espai: van ocupar la vorera i van utilitzar un altaveu per posar *reggaeton* i altres tipus de música dels seus dispositius mòbils. Així, els i les joves es van apropiar d'aquella vorera estreta i mur gris amb música i color. Tal com mostra la fotografia següent, el contrast entre gris i color no és només estètic, sinó que també es dóna entre transitar per l'espai públic i participar-hi.

Color i acció (2016). *Fotografia digital a color de Pere Grané*

Entre les qüestions més destacades de la pintura del mural al matí hi ha els elements següents:

1. Participació igual entre homes i dones: malgrat que el número de dones va ser menor que el d'homes, les dones van pintar en l'espai públic igual que els homes. Això, no havia succeït en cap de les sessions realitzades anteriorment.

2. Convivència intercultural: la convivència entre les persones de diferents orígens va anar més enllà de l'estètica del mural, sinó que es va produir durant el procés de realització de la intervenció artística. Així, els i les joves del casal de joves i l'espai jove van col·laborar en elaborar una mateixa obra artística, la qual cosa és poc habitual.
3. Autonomia per part dels i les joves: els i les joves van demostrar ser autònoms pel que fa al domini de les tècniques visuals i plàstiques utilitzades. Els i les joves decidir els colors a utilitzar en cadascuna de es parts, sense la direcció de cap artista. Únicament, van demanar suport en accions puntuals per millorar el resultat final.
4. Bona relació amb la comunitat: els i les veïnes que van passar aquell matí per davant del mur van mostrar la seva satisfacció amb la pintura del mural. Els comentaris *¡qué bonito!* i *¡artistas!* es van ser pronunciat en diverses vegades. En una de les ocasions, en referència a un servidor, una de les joves va respondre: *porque tenemos el mejor maestro*.

Pintura del mural (2016). *Quatre fotografies digitals a color de Júlia Massot*

Durant el matí, la documentació visual la va realitzar una col•laboradora de l'espai jove. Els i les joves no van fer cap fotografia perquè van estar dedicats a la pintura del mural. Per altra banda, és important destacar que tot això es va fer sense la presència de l'educadora referent de l'espai jove, la qual va haver de dedicar el matí a fer preparatius per l'esdeveniment de la tarda. El bon funcionament de l'activitat sense una de les educadores referents s'explica perquè l'activitat havia sigut preparada per les mateixes persones participants. A grans trets, el meu rol durant aquest matí va ser

d'acompanyament. Concretament, em vaig dedicar a procurar que no faltés material i donar suport tècnic. Quan vam arribar a les dues del migdia, el mural gairebé estava acabat. Únicament faltava fer unes figures a l'interior dels ulls. Els i les joves van recollir el material i el van portar a l'espai jove, on l'educadora referent havia preparat un pica-pica pels i les joves. En aquell moment, bona part del grup va anar a casa a dinar, a excepció de tres joves del casal de joves que es van quedar a l'espai jove.

Realització del mural: Tarda

A la tarda estava previst finalitzar el mural amb els i les joves de casal de joves i l'espai jove que assistissin a l'esdeveniment final de la Primavera Urbana, organitzat per l'associació Itaca. Únicament faltava pintar l'interior dels ulls del mural, en què hi havia representades unes mans. Juntament amb tres joves del casal de joves vam portar el material davant del mur i ens vam trobar amb la segona artista que havia participat en les sessions preparatòries. A les 16h va començar l'esdeveniment final a la pl. Guernica amb concerts de rap i *breakdance*, però la plaça estava buida; no hi havia cap jove, només alguns infants amb les seves respectives famílies. Amb el pas dels minuts no va aparèixer cap jove de l'espai jove, així que vam iniciar la pintura de mural amb les poques persones que hi havia. Durant l'hora i mitja que va durar la pintura a la tarda, els joves van finalitzar el fons del mural, l'artista va traçar les mans i els joves van emplenar el color de les figures. A diferència del matí, les tasques van ser més concretes i pautades, atès que no es tractava d'expressar idees de forma abstracta, sinó fer una representació figurativa. Mentre els joves, tots tres homes, i l'artista pintaven el mural, l'equip comunitari es va apropar per primera vegada al mural amb uns infants perquè poguessin pintar alguna cosa amb esprai. Tal com havia previst prèviament, l'equip comunitari de l'associació va considerar el mural com a una mera activitat en què podia participar qualsevol persona, independentment de si tenia coneixement o no del procés realitzat. Com que entre les parets hi havia unes fustes que posteriorment serien pintades per joves de la subcultura del graffiti en una exhibició, vaig oferir la possibilitat que els infants pintessin les fustes, però no vaig dinamitzar aquesta tasca perquè vaig prioritzar donar suport als joves perquè poguessin finalitzar el mural.

Per aquests motius, cal reconèixer que la participació dels i les joves a la tarda va ser gairebé nul·la, tant quantitativament com qualitativament. L'absència de joves de l'espai jove, els quals havien participat en totes les sessions realitzades, va ser un dels aspectes més remarcables de la tarda. Un altre va ser l'emergència d'un conflicte latent entre les persones treballadores de l'associació.

De la participació a l'entreteniment (2016). *Una fotografia digital a color de Júlia Massot*

Conforme el mural s'anava acabant, les tècniques es van apropar a observar el resultat. Paradoxalment, en la fase final del mural hi havia més persones adultes al voltant del mural que joves, totes elles treballadores de l'associació. En determinats moments, en l'agrupació de les persones tècniques també van coincidir persones de l'equip comunitari i la direcció. Les reaccions d'unes i altres enfront el mural va fer visible un conflicte entre les persones amb més poder dins l'associació i la resta: la direcció i l'equip comunitari VS les persones tècniques organitzadores. Aquest conflicte va ser el resultat de l'organització de les activitats relacionades amb l'esdeveniment final de la primavera urbana, concretament pel que als processos de presa de decisions i les decisions adoptades per la direcció. Aquesta tensió, que no havia aparegut en les reunions de preparació però sí en els espais de conversa informals, es va traslladar davant del mural a l'hora de signar el mural. Com que l'educadora referent no volia que l'autoria del mural augmentés aquest conflicte, va consultar a la direcció quina havia de ser la signatura. Llavors va aparèixer la direcció de l'entitat, la qual gairebé no s'havia apropat al mural fins al moment, i va proposar fer constar el nom de l'espai jove i l'associació. Aquesta proposta menystenia als joves que en aquell estaven pintant el mural, els quals formaven part del casal jove. Davant d'això, vaig recordar-li que el procés s'havia realitzat juntament amb el grup de joves del casal jove, però ell

va descartar admetre aquesta proposta atès que el casal jove està inclòs dins l'associació. Com havia succeït en altres ocasions, es va produir un xoc entre els interessos de la direcció –fer visible l'associació– en lloc dels i les joves que hi participen. En sentir-ho, un dels joves del casal va proposar fer una barreja d'ambdues opcions i signar amb "Itaca Jove". Tot i que aquesta signatura no s'havia utilitzat prèviament per fer difusió de l'associació, el director va acceptar la proposta del jove per desencallar la situació. Inicialment, havíem previst que fossin els i les joves els qui signessin el mural, però aquesta situació de tensió va provocar que, finalment, fos l'artista qui fes el traç de la signatura.

Deixem de mirar... Comencem a veure (2016). *Dues fotografies digitals a color de Pere Grané*

La finalització del mural va coincidir amb l'arribada de la televisió local, que va fer una entrevista a l'equip comunitari davant del mural. En aquell moment el mural estava rodejat de persones tècniques de l'associació, algunes de les quals feien fotografies, i dos joves del casal. Mentrestant, a l'altre costat de la plaça hi havia un concert de rap i els joves membres de la subcultura del graffiti que havien participat en exhibicions organitzades a l'espai jove estaven pintant sobre plafons, però la resta de públic eren majorment famílies. En aquesta van participar joves que havien establert una relació amb l'espai jove arran del procés.

Exhibició de graffiti de l'esdeveniment final (2016)

Fotografia digital a color de l'Associació Itaca

Quan ja feia una estona que el mural havia finalitzat va aparèixer un grup de més de deu joves de l'espai jove que s'havien desplaçat expressament a la plaça per veure el seu mural acabat. En veure'l, els i les joves van somriure, van expressar admiració per aquest i bona part del grup em van venir a saludar per comentar-ho. Després d'observar el mural durant uns minuts i fer-ne fotografies amb els dispositius mòbils, el grup de joves va abandonar la plaça, sense quedar-se a participar en les activitats que l'associació els havia preparat.

A continuació, s'exposen els elements més destacats de la pintura del mural per la tarda:

1. L'activitat de l'associació va anar en detriment dels i les joves: l'ocupació de l'espai públic per part de l'associació educativa va afectar molt negativament la participació de joves en el mural, fins i tot en el cas de joves que freqüenten serveis de l'associació.
2. Un conflicte intern de l'associació va condicionar el mural: la diferència d'expectatives en relació al mural es va manifestar el dia de la pintura. Això, indirectament, va provocar major pressió sobre el resultat del mural, també en termes estètics.
3. La participació dels i les joves va ser molt diferent al matí i la tarda: cap de les característiques del matí (igualtat en termes de gènere, convivència intercultural, autonomia dels i les joves i bona relació amb la comunitat) es van complir a la tarda. Pel que fa a la pintura del mural, aquesta activitat va quedar apartada de l'esdeveniment final, la qual cosa va dificultar la interacció amb la comunitat.
4. Obertura del procés a joves que inicialment no tenien cap relació amb agents socioeducatius de la comunitat: es va consolidar la participació de joves membres de la subcultura del graffiti que no tenien cap relació amb institucions educatives del districte. Malgrat que aquests joves, la totalitat homes, no van participar en les activitats de disseny amb els grups de joves del casal i la Claqueta, sí que es van sumar en exhibicions obertes realitzades a l'espai públic durant el procés.

La pintura del mural va suposar la culminació de la tasca educativa realitzada juntament amb diversos agents socioeducatius de la comunitat. Tot i que posteriorment es van fer activitats d'avaluació i també de presentació del mural, la realització de la intervenció artística va tancar la fase d'acció. Aquesta jornada va ser un dels moments clau del procés. Per això, a continuació s'inclou un narració de com ho vaig viure.

Els dies previs a la pintura del mural vaig sentir una barreja d'angoixa i tranquil·litat. Per una banda, angoixa perquè tot anés bé, però també perquè cada vegada eren més evidents les divergències entre la direcció de l'associació i el procés que estàvem promovent amb els i les joves. Per l'altra, tranquil·litat perquè l'activitat estava ben organitzada i la fase d'acció arribava a la seva fi. Tanmateix, haig d'admetre que la fase final de l'acció la vaig viure amb força tensió perquè la direcció i l'equip comunitari van escollir la data de la pintura del mural en detriment del procés dels i les joves. Això va ser possible per les jerarquies existents en la comunitat. Per exemple, determinades treballadores de l'associació no podien posicionar-se contràriament a la direcció per motius laborals. Durant el dia de la pintura, la meva vivència va ser ambivalent. Al matí, l'experiència de la pintura amb els i les joves va ser preciosa. La seva participació em va permetre viure l'experiència com a facilitador, ja que els subjectes participants van ser els protagonistes i van actuar amb autonomia. Per contra, a la tarda ho vaig viure com a dinamitzador, responsable del mural, el qual estava emmarcat pel conflicte amb la direcció i l'equip comunitari. Per exemple, el director de l'entitat no va volar conversar amb mi durant aquell dia. Aquest conflicte no va ser només amb mi, perquè en certa mesura també va afectar a les persones tècniques que havien participat en l'organització de l'esdeveniment final de la Primavera Urbana. Aquest conflicte amb els agents socioeducatius amb més poder dins la comunitat, que havien de liderar un procés basat en la participació dels i les joves i l'horitzontalitat, em va afectar negativament per la pressió que van exercir sobre les persones que lideràvem el procés, també a l'educadora referent. Fins i tot, em van enviar correus electrònics el dia abans per assegurar-se que els i les joves no finalitzessin el mural al matí:

> Ja tenim confirmat que podreu pintar a la paret. […] És important que hi hagi prou feina de graffiti a fer durant la tarda, per que la gent pugui veure l'evolució durant la festa (Equip Comunitari de l'Associació).

Com que la direcció em va atorgar el rol d'interlocutor en aquest procés, i jo no depenia l'associació, vaig esdevenir l'única persona que es va confrontar amb els interessos contraris a les propostes dels i les joves. Durant les setmanes prèvies a la pintura els entrebancs en la pintura del mural havien anat en augment i la direcció havia adoptat decisions que deixaven molt poca maniobra perquè els i les joves busquessin alternatives, cosa que em va fer pensar que al final no seria possible realitzar el mural. Tot i això, el sentiment més amarg el vaig tenir a la tarda de la pintura, quan els i les joves van decidir no participar en les activitats organitzades per l'associació i la direcció va tornar aparèixer en els moments de presa de decisions, com per exemple a l'hora de signar. Llavors, vaig tenir la sensació que els interessos de la direcció s'havien apropiat del procés que havien realitzat els i les joves durant els últims mesos. Des del meu punt de vista, l'acció de la direcció, involuntàriament, va provocar que per la tarda els i les joves no se sentissin seu l'espai i això va fer que no hi participessin. Tota aqueta pressió que havien anat exercint aquests agents sobre el procés (paret, dates, etc.) va ser contraproduent pels i les joves. La conseqüència indirecta de menystenir el procés per part de determinats agents es va traduir en una pressió estètica que va esborrar el rastre del traç imperfecte dels i les joves, ja que va ser l'artista qui va finalitzar i signar el mural. Per tant, malgrat que els i les joves no van estar presentats en la presa de decisions amb la direcció, perquè no se'ls va considerar com a interlocutors, la seva absència a la tarda va ser resultat d'aquesta gestió. Personalment, això va suposar una decepció perquè, en la fase final, l'acció educativa va perdre part del seu potencial, cosa que va anar en detriment dels i les joves. Tanmateix, haig de reconèixer que aquests sentiments negatius es van veure contrarestats per l'afecte que em van mostrar els i les joves durant tot el dia, especialment quan van venir a veure el mural acabat, i en les setmanes vinents. Cal tenir en compte que els i les joves no s'acostumen a desplaçar gaire i el fet que vinguessin a veure el mural i a fer-ne fotos va ser un indicador la seva vinculació amb la seva obra. Per exemple, això també va succeir al matí, quan els i les joves van voler

preservar la cara dels plafons en què hi havia el mural que havíem realitzat conjuntament el dia de Sant Jordi a l'hora de tapar la porta.

Carlitos, artista (2016). *Fotografia digital a color de Júlia Massot d'un dels joves del Casal de Joves que va participar en el mural durant tot el dia*

En les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent del grup de joves va publicar al compte de l'espai jove diversos *posts*, un dels quals anava acompanyat d'un vídeo que va fer una educadora:

A diferència de tots els pots elaborats durant el procés, aquest va ser l'únic que tres dels i les joves de l'espai jove el van compartir als seus murs de *Facebook*. Tant el *post* com les fotografies van ser realitzades per una col·laboradora de l'espai jove.

La Claqueta Itaca ha afegit 42 fotografies noves — feliç amb Bilal Wonder i 33 altres a La Claqueta Cine Romero.
Data i hora: 15 juny 13:55 · Hospitalet de Llobregat, Catalonia ·

Setmana intensa amb la #FestaMajor del barri, la #PrimaveraUrbanaLH i la #FestaDeLaDiversitat..

Els #joves no han parat ni un moment!
Participació, implicació, companyerisme i #DiversióSenseLímits és el que hem viscut aquests 4dies amb els membres de l'Espai Jove i tota la comunitat.

Moltes gràcies a tots i a totes, participants, col·laboradors, voluntaris i professionals, per estar allà en tot moment.
Agraïments especials a Pere Grané Pere Pere Maga Illustration Contorno Urbano Looky Produccions Júlia Massot Delgado Oscar Sisens Sisens Surf Shop Moviment Sinergia Rubén Navarro Linero Adrià Rubio Josep Pérez David Molina Romo Be Wan...

L'any que ve més i millor
#OciAlternatiu #EspaiPúblic #graffiti #arturbà #skate #scooter #rap #breakdance #hiphop #SomCollblancLaTorrassa #SumemPerLaConvivència

AVALUACIÓ TÈCNICA

En la sessió d'avaluació tècnica es van convidar totes les persones de caràcter tècnic que havien participat d'alguna manera en el procés. Una setmana abans, es va enviar un correu electrònic a: Espai Jove la Claqueta, Casal de Jove Itaca, Regidoria de Joventut, Equip Comunitari de l'Associació Educativa Itaca, Servei de Medicació Comunitària, Torre Barrina, Cooperativa Audiovisual Looky Produccions, Associació Contorno Urbano i Coordinació de Projectes d'Itaca. Aquesta reunió no es va plantejar com una avaluació del dia de la pintura del mural, sinó del procés realitzat conjuntament amb determinats agents de la comunitat, a excepció dels i les joves, l'avaluació amb els quals es faria a banda. Aquest espai de reflexió va obrir la porta a construir coneixement de forma col·laborativa, però també a l'emergència de conflictes latents originats durant el període en què es va desenvolupar l'acció. Tot i

que estava previst realitzar la reunió a la seu de l'Associació Itaca, la majoria de les persones assistents van preferir fer-la en un bar, en un context informal. Les persones que van assistir van ser sis: dues persones de l'Equip Comunitari, la referent de l'Espai Jove, dues persones del Casal de Joves i una tècnica de Joventut que treballa en el Centre Municipal de Creació Multimèdia Torre Barrina. La sessió va començar amb retard perquè una de les persones va arribar 30 minuts tard, la qual cosa va fer que no es poguessin tractar amb la profunditat desitjada totes les qüestions previstes inicialment.

- Valoracions sobre l'assoliment dels objectius plantejats en la proposta d'acció consensuada:

"Jo crec que, en general, es poden haver assolit tots els objectius. El que passa és que en cada objectiu hi hauria uns «peròs». En el cas del Casal de Joves, la participació l'hem augmentat, però no en el volum que ens hagués agradat. Hi ha hagut participació, però ens ha costat molt i s'ha assolit gairebé al final del procés. Al començament, nosaltres vam començar estirant del carro i érem 12 joves aproximadament, però els que van acabar participant realment van ser 5 o 6 persones. Al final, el dia que es va pintar el mural van ser 4 els que van venir. Costa que participin perquè estan acostumats a no participar, cosa que des del Casal estem intentant canviar. Per això, ens hem marcat aquest objectiu de cara el curs que ve. Tot i que s'ha intentat que el grup de 30 tinguessin la informació, veiessin tot el procés, no tots van participar de la mateixa manera" (Coordinador Casal de Joves).

"L'objectiu general d'augmentar la participació **en l'espai públic**[5] sí que s'ha assolit, ja que des del principi es van començar a realitzar activitats en l'espai públic. Per exemple, quan es va fer la gimcana per triar el lloc vam anar pel barri, les places, etc. L'últim dia que es va pintar el mural vam tenir 15 joves al matí a la pl. Guernica, que tot i ser una plaça que hi acostumen a anar, costa molt que els joves es desplacin d'un lloc a un altre. Això, és el mateix que ens passa amb el Casal de Joves. Tot i que hi ha tres carrers del Casal a La Claqueta, costa moltíssim que els joves es desplacin de lloc i més

[5] En aquest apartat es farà constar en negreta aquells termes que les persones emfasitzen més en les seves intervencions orals.

quan tenen un espai de referència[6] que per ells és tan important. Penso que sí que hem aconseguit que surtin, que s'apropiïn de l'espai, que el vegin com un espai segur per ells i que hagin arribat al punt de voler pintar alguna cosa que pensen ells, que han fet ells i que té valor. Pel que fa a la generació d'espais de relació informal, crec que sí que han canviat. Per exemple, arran del projecte la relació del Casal i la Claqueta s'ha acabat de consolidar. Per altra banda, hem arribat a altres joves, gràcies a realitzar exhibicions, que estan al carrer i d'una altra manera no hi haguéssim arribat; s'han conegut, han posat coses en comú, etc. Penso que ha estat molt bé. En relació al diàleg intercultural, tot i que s'hagi treballat, i també s'havia treballat anteriorment conjuntament amb l'equip comunitari, crec que ha faltat temps. Hi ha hagut coses que per calendari i per agenda hem hagut de retallar i potser no hem arribat al nivell de profunditat que ens hagués agradat. Sí que és un tema que hem treballat, i per això és el tema central del mural, però hem de seguir treballant-ho. Sobre el foment de formes creatives d'oci i participació juvenil, sí que havien fet graffiti, però no a aquest nivell: han tingut més oportunitats per conèixer diferents tècniques (esprai, pintura, pinzells...) i s'han barrejat moltes coses que no tenen a veure amb el graffiti: vídeo o les visites d'artistes. Que vingui gent jove –de 25-30 anys– que els hi expliqui la seva experiència i que els hi faci veure que amb una mica d'esforç i constància tothom ho pot fer, és molt important perquè són referents positius. Això, és el que necessitem per treballar amb ells. A més a més, no és el mateix anar a escoltar una xerrada que el fet que vingui una persona al teu espai, que coneix allò que s'està fent, t'ho expliqui en primera persona i es posi a la teva disposició. És important aquest espai que s'ha generat amb els artistes que han vingut 2 o 3 dies perquè els joves els han pogut pregunta dubtes sobre com fer les coses. Pel que fa a la identitat comunitària, va d'acord amb lo de fer activitats a l'espai públic i lo de la interculturalitat, així que sí que ha millorat. El tema és que estan tan vinculats a la Claqueta i s'hi senten tan a gust que costa molt que surtin" (Educadora Referent Espai Jove la Claqueta).

"*Pasa igual en el Casal; es su sitio de confort. Si tenemos que salir, es un esfuerzo extra. Cuando hacíamos los diálogos con la Claqueta no les preguntábamos quién quería ir, sino que cogíamos a unos cuantos y nos los llevábamos. Cuando vieron que era*

[6] Aquesta frase fa referència a l'Espai Jove la Claqueta.

divertido, pues entonces ya fueron ellos los que pidieron ir ahí. Pero les cuesta salir de su círculo. Hay muchos chavales que cuando están solos en casa, se van y vienen al Casal, pero no los sacas de ahí. Si las actividades se hacen fuera del Casal, les cuesta asistir" (Educadora Casal de Joves).

"*Nosotros lo que también hemos detectado es que tienen una confusión importante con lo que es la ciudad y los barrios. Cuando les preguntas: ¿de qué ciudad eres? Te responden: De Barcelona. Si les preguntas por el barrio, te responden que son de L'Hospitalet. Y si les preguntas por Collblanc–La Torrassa, te responden: ¿eso qué es?* Això, ho hem hagut d'explicar diverses vegades, però no sé d'on ve. Em sorprèn que una ciutat com L'Hospitalet la visualitzin com a un barri. Si tenim intenció de treballar la qüestió de la identitat al barri, cal tenir-ho en compte" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

"*Cuando preguntas a un joven: ¿de dónde eres? Te responde que es dominicano. Aunque le intentes explicar que es español porque ha nacido aquí, él sigue diciendo que es dominicano. Más allá de dónde estamos, también hay la confusión de con quién me identifico en el fondo"* (Educadora Casal de Joves).

"Els hem de facilitar espais perquè donin la seva opinió perquè no estan acostumats a fer-ho, ni a l'institut, ni a casa, ni al carrer... Estan acostumats a anar dirigits tot el dia i que els hi diguin què han de fer" (Coordinador Casal de Joves).

"És un canvi de paradigma que fa que ells no vegin que poden influir en allò que fan. Per tant, com que no ho acaben d'entendre, en aquell moment no actuen. Però aquest empoderament s'ha de promoure en xarxa des de diferents entorns on estan els joves, no només amb un projecte, sinó en tots (escola, casa, etc.)" (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

"A la Claqueta ens va costar mig any poder fer una assemblea amb cara i ulls. Ara que ho hem aconseguit és perquè tenim un grup estable i ho treballem cada dia; és un procés." (Educadora Casal de Joves).

- Valoracions sobre el procés realitzat:

"El procés i les persones que l'han liderat, com la Claqueta, s'ha adaptat bastant a les nostres necessitats. Des del Casal de Joves ens ha costat molt, però a la vegada hem vist facilitat per poder participar a molts nivells. Per exemple: fer les activitats divendres en lloc d'un dissabte, fer les reunions dijous perquè poguéssim participar-hi, etc. Això, és d'agrair. Si no hagués sigut així, ens hauria costat molt més" (Coordinador Casal de Joves).

"*Yo pienso lo mismo. Nosotros cuando empieza el Casal hacemos una programación. Nunca es cerrada. Cuando les decíamos que en lugar de ir a jugar en el Parque de la Marquesa o cambiábamos otra actividad para ir a la Claqueta, les costaba. Teníamos que intentar que no le cogiesen manía para que pudieran ver que no sólo hay futbol y que también lo pueden pasar bien. Les gustaba cuando se hacían actividades en la Claqueta no dirigidas, como por ejemplo: concursos de ping-pong, futbolín o de la consola. En el caso del graffiti ha sido bastante fácil porque las actividades se han ido adaptando y cambiando de día*" (Educadora Casal de Joves).

"És veritat que la Claqueta ha assumit liderar el procés, però el fet de traslladar el procés al Casal ho has fet tu, Pere. Ha sigut ell que ha fet el nexe i tot el traspàs d'informació entre la Claqueta i el Casal. Si no hi hagués hagut aquesta figura que ha pivotat, hauria sigut difícil. També ha ajudat que tot el procés s'hagi programat amb molt de temps. Tu vas venir l'estiu passat, ens ho vas plantejar, vas fer un procés d'observació i s'han anat adequat molt els temps; tot i que al final haguem hagut d'anar amb presses i fotre més canya. Pel que fa al desenvolupament, s'ha respectat **moltíssim** el procés i el ritme dels xavals. A més, també s'ha respectat els ritmes dels dos serveis, s'ha intentat anar els dos a la una. Ha anat molt bé saber amb previsió quines eren les teves intencions, com volies treballar i adaptar allò que pretenies al ritme dels xaval i les seves assemblees perquè puguin decidir, organitzar-se i fer-ho quadrar tot. Hi ha hagut molt bona planificació i s'ha anat amb temps. El graffiti ens ha ajudat molt als dos serveis perquè ens ha permès que el treball conjunt entre Casal i Claqueta no sigui només fer tornejos; hem pintat un mural conjunt i això mola perquè hem sumat objectius" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

“A nosaltres ens ha vingut una mica amb els temps justos, però segurament té més a veure amb els ritmes del projecte de l’Equip Comunitari i els mil temes que toquem en paral·lel, a més dels canvis que hem tingut en el personal de l’equip tècnic. Els Diàlegs[7] en els que hem participat es van donar a destemps, perquè ja havíem tancat tota la part de diagnòstic i de recollida d’opinions. Igualment, va estar bé perquè el diagnòstic és obert, viu i segurament un diagnòstic comunitari no es tanca mai. Quan estàvem tancant una cosa, se’ns va oferir la possibilitat d’obrir-ne una altra. El nostre projecte té uns ritmes que en bona part vénen donats i és fàcil que passin aquestes coses, però no és culpa de ningú” (Tècnica I equip comunitari Itaca).

“Com a tècnica de Torre Barrina, vam entendre que era un projecte adreçat a tota la comunitat de joves del districte i després vam veure que es va centrar a l’entorn d’Itaca. A partir d’aquí vam estar a l’expectativa de donar suport, però esperant que tu (Pere) ens diguessis com et podíem ajudar en lloc de proposar, perquè es va centrar en els joves de la Claqueta. Això, no és negatiu, és una realitat” (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

“Joventut podria haver agafat un rol de difusió de les activitats que fem des de la Claqueta, que és un espai municipal. La realitat és que tenim un grup de joves estable, que es fa seu l’espai, però pot venir qualsevol persona. Allò que costa és portar tot el funcionament del servei i, a més a més, sortir a fora, fer difusió, captació de joves, etc. Aquí ja no hi arribem, però Administració i Joventut haurien de tenir aquest paper informatiu i de difusió. Ens falten recursos per poder fer tot això” (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

“Com a cap d’unitat crec que hi ha suficients recursos. Falta centrar més les coses. Hi ha una convivència de dispositius, de projectes, de programes i de recursos tan gran que fan difícil que la gent sàpiga la quantitat de coses que hi ha. Com pots arribar a conèixer al detall cadascuna d’aquestes propostes? Si com a tècnics no coneixem els projectes que hi ha, imagina’t els ciutadans!” (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

[7] Es tracta d’activitats realitzades amb col·lectius de la comunitat dedicades a reflexionar sobre determinades qüestions impulsades des de l’Equip Comunitari, juntament amb altres agents socioeducatius.

"*Yo no me refiero a que no haya recursos, servicios y actividades; sino a qué personas hay detrás de cada cosa y quién se encarga de qué*" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

"*Claro. A esto me refiero*. Cal centrar més les prioritats a la gent que està portant 500 coses. Millor portar-ne la meitat, però fer-ho bé. Hi ha una convivència tan gran de tot, perquè tot és bo, tot es vàlid, tot respon a una necessitat detectada prèviament, però hi ha coses que s'estan duplicant. Això, pot portar a recursos mal dirigits o mal optimitzats" (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

- Valoracions relatives a la sostenibilitat:

"Els tres educadors del Casal ens veiem capaços de reproduir el procés. Però tu has tingut la sort de poder disposar d'hores per dedicar-les en això i gestionar-ho. Des de la Claqueta es porten moltes coses i sí que es pot seguir fent, però des del Casal de Joves l'entitat ens marca moltes coses. Pràctiques i activitats relacionades sí que les podem fer, potser no les que tinguin un caràcter tècnic de murals, però a trets generals sí. Lo que passa és que portem moltes coses" (Coordinador Casal de Joves).

"*A parte hay otra cosa, como trabajamos desde Itaca y la entidad tiene determinadas directrices. Si proponemos algo que se escapa de los objetivos de la entidad, igual te dicen: sí, pero éste sería otro proyecto más. Por ejemplo, si se hace una cosa parecida en el espacio público nosotros no tenemos poder para ir a pedir los permisos al ayuntamiento. Hay unos pasos a seguir que son difíciles. Pero de este tipo de proyectos yo estoy muy dispuesta a participar porque ya sabes que también soy una artista*" (Educadora Casal de Joves).

"Nosaltres tenim la llibertat total per realitzar i desenvolupar les activitats que, des del nostre criteri, considerem adients. Però no és el mateix tenir una persona darrera d'això amb X hores a la setmana de dedicació, que estar tu sola amb una jornada de 37'5 h, 31 de les quals són d'intervenció directa i només 6 són per planificar. La voluntat hi és, la capacitat també, però potser no es podria desenvolupar amb aquestes característiques i seria amb unes altres" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

“Més que el resultat o el procés, el model de gestió d’un projecte potser sí que podria continuar en la línia de fer participar els joves” (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

“Exacte. Nosaltres funcionem amb un pressupost de 100€ al mes. Fins que no trobi tota la gent que em pugui donar un suport tècnic i venir de forma desinteressada... Lo ideal és tenir un pressupost amb el qual tu puguis fer venir talleristes. Hem tingut la sort que tu tens aquests contactes. Així, les dificultats són dues: el pressupost i la gestió d’hores a dedicar. Ara bé, adaptar el procés a lo que hi ha? Sí que ho podríem fer” (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

- Valoracions del facilitador/dinamitzador:

“Un element a destacar és que has fet de contacte amb gent del territori. Per exemple, l’associació Contorno Urbano, que està arrelada al territori i té molt contacte amb Joventut, és un contacte que ens deixes que està molt bé. Per altra banda, la teva participació a Enxarxa2 des d’un bon moment, que vinguessis i estiguessis en diferents llocs de la comunitat per intentar engrescar a la gent, té molt de valor. Moltes de les relacions que ja hi havien prèviament s’han acabat de consolidar i altres agents que no coneixíem, i amb les quals no havíem treballat mai, hi hagut un primer contacte. Això, és una de les qüestions més importants del projecte” (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

“Des de fora tinc la impressió que tu has liderat **moltíssim** i el resultat d’això ha fet que la cosa hagi funcionat. El teu paper ha estat clau. Però això no sé com es podria fer sostenible” (Tècnica I’equip comunitari Itaca).

“Doncs que s’acabi entomant per part de l’entitat des de la qual s’ha impulsat. Pere, hi ha determinades qüestions que parlaves amb mi que no me les havies de demanar com a Pere, sinó que havia de ser l’entitat que tens darrera. L’Associació Itaca ha sigut un aliat i un còmplice imprescindible, **però** ha condicionat molt que els joves beneficiaris fossin únicament joves d’Itaca, tot i que heu fet l’esforç d’obrir-ho” (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

- Canvis en les relacions:

Serveis públics		Relació de dependència	
Entitats prestadores de serveis		Relació forta	
Associacions		Relació feble	
Col·lectius o grups informals		Relació en conflicte	
Persones que no formen part de cap col·lectiu o associació		Grup d'afinitat	

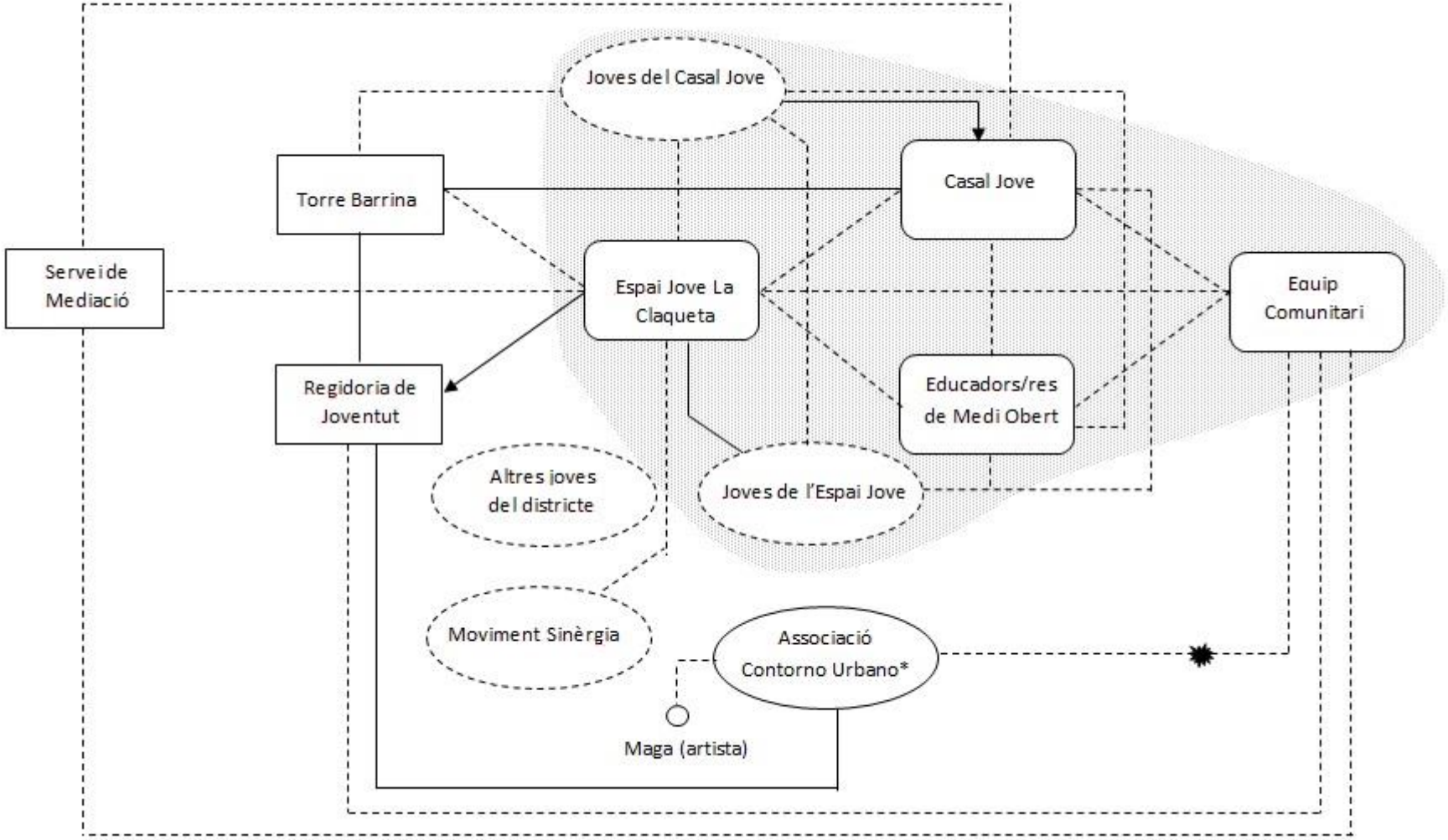

SOCIOGRAMA INICIAL PRESENTAT A LES PERSONES PARTICIPANTS EN L'AVALUACIÓ TÈCNICA

* Les valoracions eren relatives a l'associació L'HURBART, part de la qual ha esdevingut Contorno Urbano.

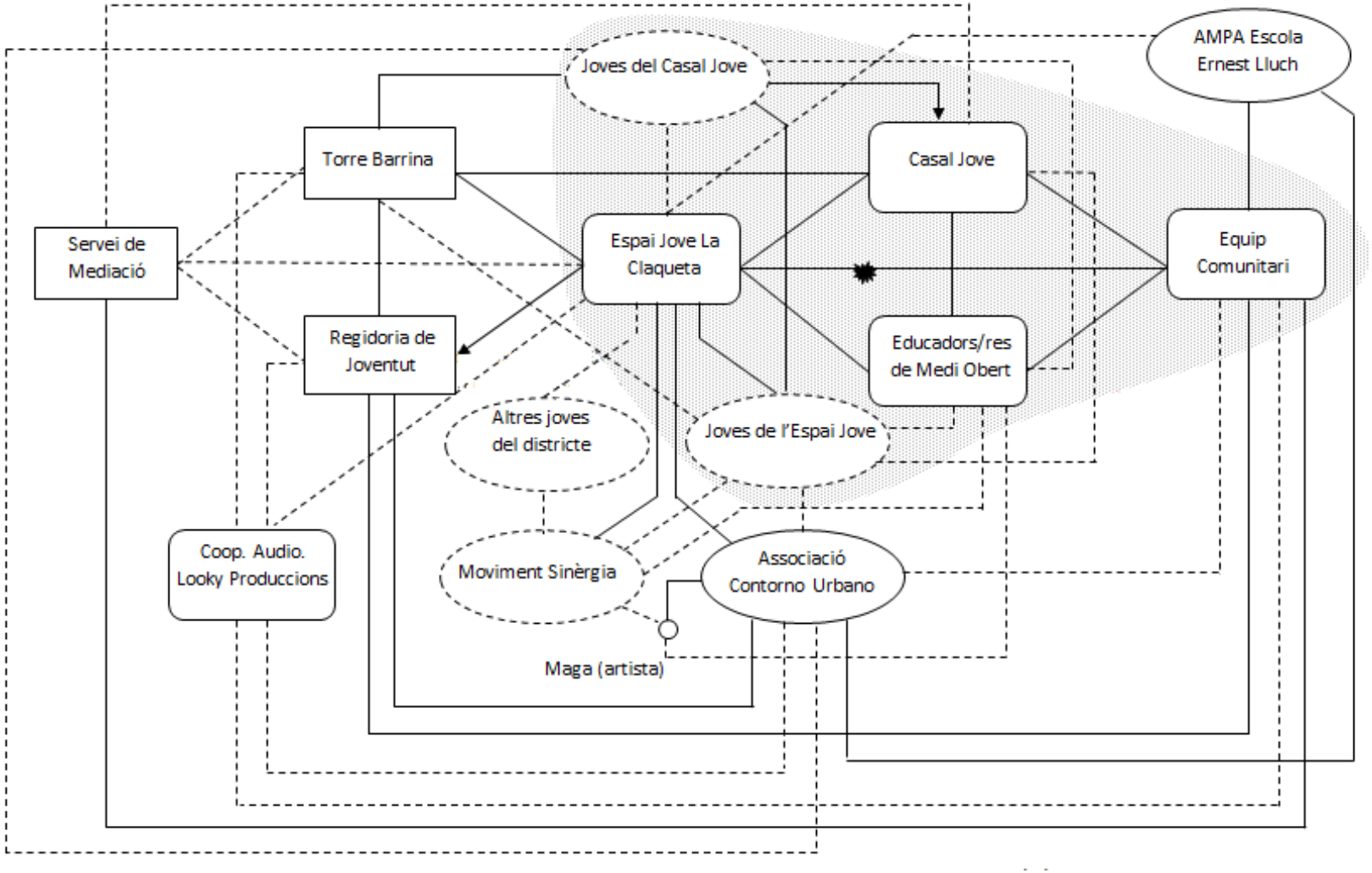

SOCIOGRAMA FINAL PRESENTAT A LES PERSONES PARTICIPANTS EN L'AVALUACIÓ TÈCNICA

El moment en què es van debatre els sociogrames inicial i final va ser el més tens de la reunió d'avaluació. En primer lloc, perquè una persona aliena a la comunitat feia una representació de les relacions existents entre els agents. Segon, perquè el sociograma inicial i el final posaven de manifest el canvi de les relacions que s'havia donat entre els agents durant el període en què es va realitzar l'acció. Finalment, perquè això es va tractar de forma grupal i no individual, la qual cosa va obrir la possibilitat que les tasques realitzades per algunes persones assistents a la reunió es veiessin exposades a d'altres professionals. Tot això, va provocar que algunes de les persones, concretament les que van tenir un paper menys actiu durant el procés, se sentissin fiscalitzades. Així, durant aquesta part de la reunió algunes intervencions van ser fortament escèptiques amb aquest instrument i es van fer a la defensiva. Cal aclarir que aquesta part de la reunió d'avaluació va anar precedida d'una explicació detallada sobre els sociogrames presentats. Endemés, l'instrument es va utilitzar en la part final de la reunió, cosa que no va condicionar les aportacions que s'havien fet prèviament. Després d'haver utilitzat els sociogrames, considero que hauria sigut millor portar-los-els buits, per tal que fossin les persones participants qui els emplenessin. Tanmateix, atès el poc temps de la trobada i la dificultat de reunir diferents professionals, vaig decidir utilitzar-lo emplenat com a una validació d'aquest. Dies després de realitzar l'avaluació, una de les persones que hi va participar em va agrair que proposés fer ús dels sociogrames, perquè va facilitar afrontar conflictes latents. Conseqüentment, els sociogrames van posar a cadascuna de les persones davant d'un mirall. És cert que no es tractava d'una representació objectiva de les relacions en la comunitat. No obstant això, l'ús d'aquest instrument va permetre que cadascuna de les persones participants pogués fer esmenes al sociograma proposat i, com que va interpel·lar a tots els agents, va fomentar la seva participació. Per exemple, la primera intervenció després de mostrar els sociogrames la va fer una persona que fins llavors no havia intervingut.

- Valoracions sobre les relacions entre els agents involucrats en l'acció:

"Això parteix de la teva percepció molt subjectiva. No crec que sigui el focus d'aquest projecte veure com ens relacionem els tècnics" (Tècnica II equip comunitari Itaca).

"Nosaltres no ens sentim identificats amb això. Les relacions fortes i dèbils no depenen només de les activitats que fas, perquè pot ser que aquest no sigui l'objectiu de cap dels dos serveis en relació, però potser sí que es preparen coses conjuntament. Per exemple, la nostra relació amb el Casal de Joves és forta. No sé quina és la percepció d'ells, però és que si ens posem a parlar de percepcions..." (Tècnica I equip comunitari Itaca).

"No estem cada setmana en contacte, però quan l'equip comunitari té un projecte en què des del Casal poden participar es posen en contacte amb nosaltres. Estem predisposats. És una relació que no és feble" (Coordinador Casal de Joves).

"Possiblement es pot enfortir més, sí, i podem pensar com millorar-la, però també crec que no és feble" (Tècnica II equip comunitari Itaca).

"La relació entre la Claqueta i l'Equip Comunitari la valoraria com a forta, però ens últims mesos l'hem descuidat una mica. Per exemple, s'ha deixat de fer l'activitat de Diàlegs amb joves que va sortir d'Enxarxa2 i no ha tingut continuïtat. En la Primavera Urbana s'han fet moltes reunions, però la relació s'ha limitat al suport tècnic i econòmic. Potser a partir d'aquí ens hauríem de replantejar si volem seguir donant-li continuïtat als Diàlegs amb un paper més actiu per part de l'Equip Comunitari, no només un suport tècnic" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

Un element destacat va ser que les persones participants es van preguntar sobre la percepció que tenen unes i altres sobre les relacions entre els diversos agents socioeducatius representats. Totes les valoracions aportades per les persones es van recollir en els sociogrames inclosos en la recerca.

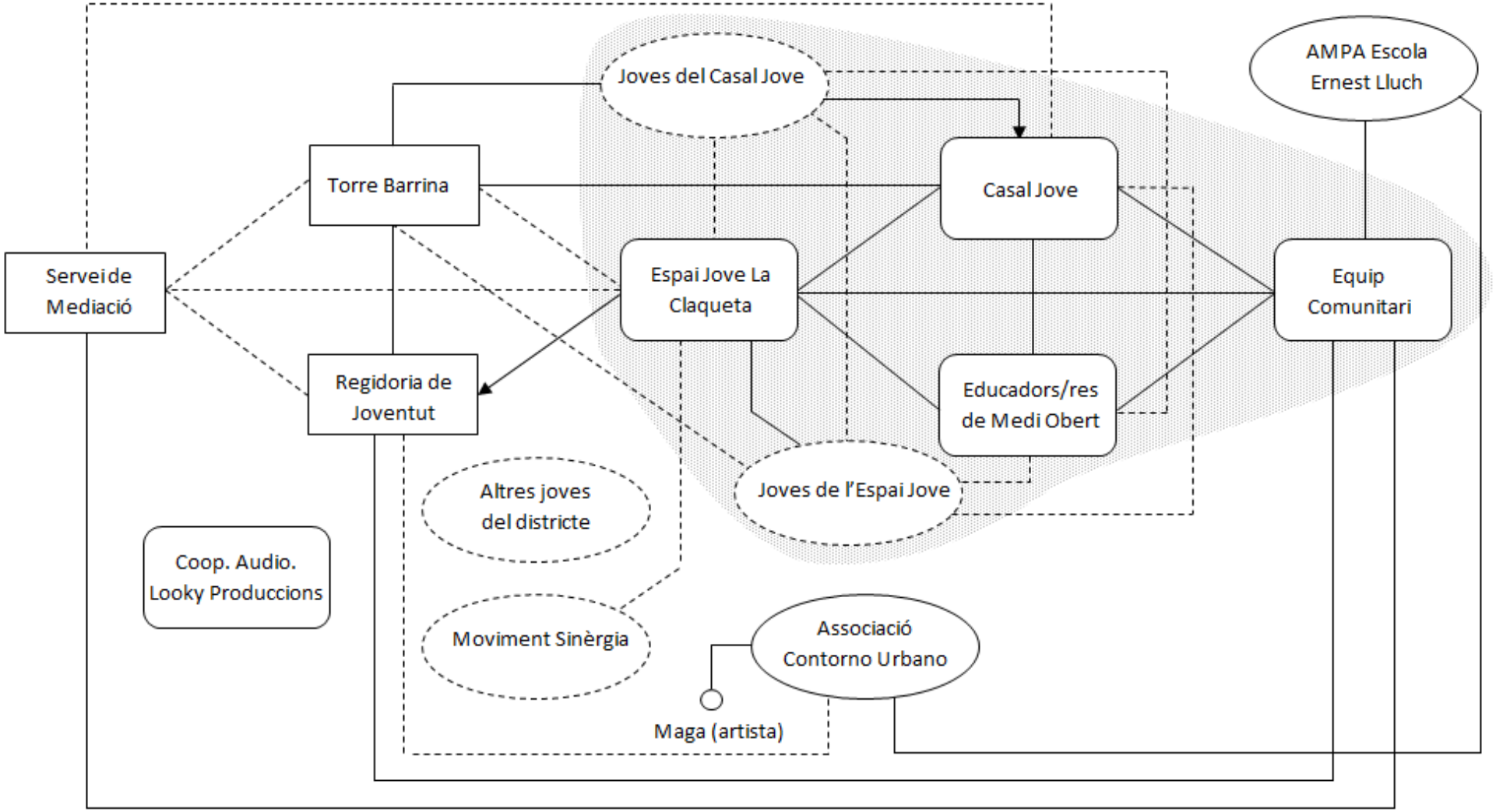

SOCIOGRAMA INICIAL ESMENAT PER LES PERSONES PARTICIPANTS EN L'AVALUACIÓ TÈCNICA

*Aquest servei fa referència a l'equip de d'educadors/res de medi obert de l'Associació Itaca, conegut com Oci al Barri.

** Les valoracions eren relatives a l'associació L'HURBART, part de la qual ha esdevingut Contorno Urbano.

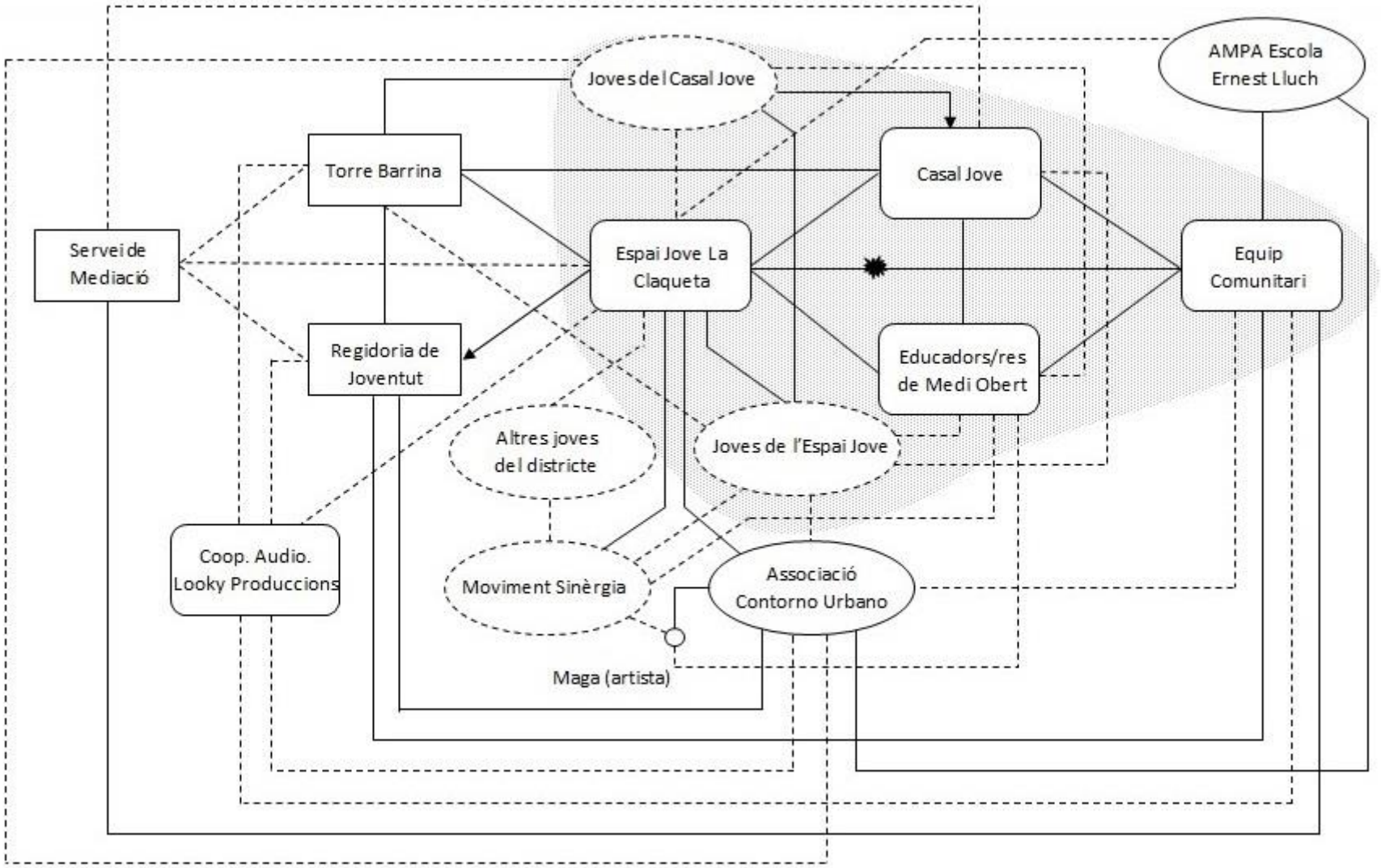

SOCIOGRAMA FINAL ESMENAT PER LES PERSONES PARTICIPANTS EN L'AVALUACIÓ TÈCNICA

* Aquest servei fa referència a l'equip de d'educadors/res de medi obert de l'Associació Itaca, conegut com Oci al Barri.

L'únic element que no es va fer constar en el sociograma final que es va mostrar a les persones participants en la reunió va ser el conflicte entre l'Espai Jove i l'Equip Comunitari, per evitar que això centrés tota l'atenció del sociograma final. Tot i això, aquest conflicte va emergir durant la conversa sobre el sociograma final.

"Caldrà avaluar com l'organització d'una cosa conjuntament ha modificat les relacions entre nosaltres i potser li hem de donar alguna volta perquè això rutlli millor. Organitzar coses junts és difícil, per això sentim aquestes coses[8]." (Tècnica I equip comunitari Itaca).

"Aprofitant que surt això, crec que és un tema que hem de posar sobre la taula, reunir-nos i valorar-ho" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

Altres valoracions interessants sobre el sociograma van ser les següents:

"A diferència de la gestió de l'Espai Jove, des de Casal de Joves no autogestionem les activitats, perquè depenem d'Itaca, per exemple en la comunicació. Sí que hi ha una relació forta amb depèn de quins agents, però no és directament de del Casal de Joves, sinó des de l'entitat. Com a conseqüència de l'estructura de l'entitat, nosaltres aquesta comunicació no la podem tenir" (Coordinador Casal de Joves).

Quan es va preguntar si hi havia alguna relació que havia pogut canviar arran del procés, les persones van afirmar:

"La relació entre els tècnics de la Claqueta i Casal de Joves és forta, però pel que fa als grups de joves podria ser-ho molt més" (Coordinador Casal de Joves).

"La relació que veig molt clara és la de l'Espai Jove amb Contorno Urbano. El projecte ha contribuït al foment d'aquesta relació: que vinguin i facin dos tallers, que en un futur farem una taula rodona i hagi perspectives de continuïtat amb un altre tipus de projecte. Pel que fa a la resta, hi ha tants factors que hi influeixen no hi ha suficients elements per avaluar si els canvis han sigut gràcies al projecte del graffiti. Amb prou feina tenim elements per avaluar el que hem realitzat des de l'inici de curs. En el cas de Contorno Urbano i dels joves del districte que no estaven vinculats a la Claqueta i que

[8] Aquesta intervenció fa referència al comentari de l'educadora referent de l'Espai Jove sobre conflictes latents arran d'organitzar una acció educativa conjunta.

s'hi han vinculat arran de les exhibicions al carrer, clarament sí que ha canviat les relacions gràcies al graffiti" (Educadora Referent de l'Espai Jove la Claqueta).

- Sobre les bones i les males pràctiques:

"*A nivel técnico, una parte muy positiva es la voluntad de todos los agentes de abrirnos y trabajar conjuntamente*" (Educadora Casal de Joves).

"No només ha sigut un projecte de graffiti, sinó que el graffiti ha sigut l'excusa per treballar molts continguts que tenen a veure amb temes diversos: convivència, respecte, diversitat, el barri, on vivim, qui som, què fem, què volem, etc. Això és el que realment quedarà. Per mi, els positius són: obrir noves relacions dins la xarxa del territori, consolidar-ne d'altres i captar joves que l'equip d'educadors de medi obert d'Itaca no hi arribava. Com a negatiu: a nivell d'entitat no s'ha sabut gestionar el lideratge del procés perquè estigués més repartit. La tasca que has fet tu, Pere, hauria sigut impossible d'assumir amb les hores i la feina que tinc. Hi ha hagut moltes coses que no depenien de mi, sinó de persones que estan per sobre meu, que haurien d'haver facilitar la comunicació i organització" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

"Com a positiu jo diria que, tot i que ha faltat temps i es podria haver aprofundit més, s'ha posat en agenda i en la reflexió des joves els temes: interculturalitat i comunitari. Però ens sap greu que per la tarda del dia de la Primavera Urbana i hagués alguns joves, que en la presentació de la Monografia Comunitària [9] reclamava ser protagonistes, *pues que estuvieran en la Claqueta tranquilamente,* ***en el sofá****, porque no se iban a mover.* Quina llàstima que reclameu que les vostres propostes siguin tingudes en compte i que després, aquell dia, *estás aquí tranquilamente*. *Que está muy bien eh, también hay que estar tranquilo sentado*. Hi ha un punt d'incoherència que no sé on està el problema" (Tècnica de l'equip comunitari Itaca).

"Si hi havien dotze persones del Casal a l'inici del projecte, a l'hora de pintar van venir quatre i només es van quedar dos per la tarda... S'ha de posar en valor? Sí! N'hi havia

[9] Monografia Comunitària elaborada per l'Equip Comunitari d'Itaca: http://media.wix.com/ugd/6ad306_2e3deee7c7f2489c8de402c04b9246e6.pdf

quatre i se'n van quedar dos. La reflexió hauria de ser: què hem de fer per enganxar-los més i no perdre participants?" (Tècnica II equip comunitari Itaca).

"Al matí del dissabte, que és quan més costa que els joves vinguin a fer activitats, van participar en el mural més de 15 joves de la Claqueta, però a la tarda van anar a la platja perquè també es va demanar que participessin en la festa major de l'endemà que durava **tot el dia**. Potser parlem que de les 31h no van participar en les 6h de la tarda, però caldria veure quins són els factors ho provoquen. Els estem demanat que participin en tantes coses que és *too much.* La reflexió fa falta perquè entre tots podem trobar quins són els elements que ens poden ajudar" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

"Hi ha un punt de sobre-oferta de moltíssimes coses. Les nostres activitats funcionaven millor pel que fa al nombre de participants fa uns anys, que en proposàvem dos o tres, que ara, que obrim una programació amb vint activitats. Les activitats no s'omplen. No és que faltin joves que participin, perquè moltes vegades els joves que acaben participant són les mateixes persones" (Tècnica de Joventut i Torre Barrina).

"Aquests joves que participen, al final, els col·lapses. Els cremem i acaben no participant. La resposta d'alguns joves del Casal va ser aquesta: *¡dejadme tiempo!*" (Coordinador Casal de Joves).

En síntesi, l'avaluació va anar bé per fer un tancament del procés realitzat amb les principals persones tècniques que es van involucrar en l'acció. En la reunió d'avaluació es va evidenciar que els diversos agents tenen diferents criteris per avaluar les accions socioeducatives. Per part de Joventut, Torre Barrina i l'equip comunitari, les aportacions van emfasitzar la quantitat de persones involucrades. Per contra els educadors i educadores de la Claqueta i el Casal de Joves es van centrar més en el procés, la qualitat de les accions desenvolupades i els canvis en els i les joves participants. Aquesta reunió també em va permetre exposar les decisions que havia adoptat durant el procés. Tal com s'ha apuntat anteriorment, la validació del sociograma va fer emergir diverses tensions acumulades durant el procés. Endemés, les persones participants van manifestar les limitacions d'aquest instrument si s'utilitza en una anàlisi causa-efecte. Per altra banda, com va succeir en la realització del mural,

vaig viure la reunió amb certa tensió. Tal com em va dir o advertir un dia el director de l'entitat: hi ha moltes expectatives amb el teu mural. Així, alguns agents m'havien identificat com a promotor i responsable del procés. Segons alguns d'aquests agents, vaig tenir un paper excessiu en el procés. Tanmateix, altres van considerar que això va ser resultat que l'entitat no va saber assumir el lideratge del procés. Cal remarcar que algunes de les crítiques sobre el meu excessiu lideratge van provenir d'agents que en els espais de presa de decisions no van facilitar la participació d'altres agents involucrats, concretament dels educadors i les educadores referents del Casal de Joves i la Claqueta, quan els ho vaig sol·licitar. Un dels aspectes que més em va sorprendre van ser judicis negatius expressats per part d'algunes persones tècniques sobre els i les joves. Per altra banda, cal remarcar que els educadors i educadores que van liderar el procés van manifestar la seva voluntat i capacitat de tornar a liderar un procés educatiu similar mitjançant un model de gestió semblant al utilitzat per un servidor, malgrat que aquest adoptaria una forma diferent en funció dels recursos humans i materials disponibles de cada servei. Finalment, a diferència de la reunió inicial en què es va presentar la proposta d'acció contextualitzada als principals agents que havien de liderar el procés, en la reunió d'avaluació hi havia més agents que s'havien incorporat durant el procés (Casal de Joves, Regidoria de Joventut, Torre Barrina, etc.). No obstant això, altres que en la reunió inicial van tenir un paper més actiu (Equip Comunitari i Coordinació de Projecte d'Itaca) gairebé no van fer intervencions. Dies després, es va fer la reunió d'avaluació de la Primavera Urbana, en la qual es van tractar qüestions relacionades amb el procés realitzat amb els i les joves.

AVALUACIÓ TÈCNICA PRIMAVERA URBANA

Setmanes després de la realització del mural, la direcció de l'Associació Itaca va convidar a l'Equip Comunitari, l'Equip d'Educadors/res de Medi Obert de l'entitat, la referent de l'Espai Jove, el Responsable de Projecte de l'entitat i un servidor a fer una avaluació de la 'Primavera Urbana'. Tot i que aquesta reunió d'avaluació feia referència a totes les activitats relacionades amb subcultures urbanes realitzades, es van tractar qüestions que havien condicionat el procés realitzat amb els joves i que tenien a veure amb tot allò que va succeir en l'esdeveniment final. Cal recordar que la Primavera Urbana va ser una iniciativa nascuda de l'Equip d'Educadors/res de Medi

Obert i que va ser liderat per aquest, juntament amb l'Espai Jove. La Primavera Urbana va consistir en diverses activitats relacionades amb les subcultures urbanes (rap, *breakdance*, graffiti i *skate*) que es van fer d'abril a maig, entre les quals hi havia les sessions preparatòries i realització del mural. La Primavera Urbana va finalitzar al juny, amb un esdeveniment a la Pl. Guernica. Malgrat que en l'esdeveniment final hi havia de participar la Regidoria de Joventut i Contorno Urbano, finalment no va acabar sent així, com a conseqüència del canvi d'ubicació i de format d'aquest. L'organització d'aquest esdeveniment final que culminava la Primavera Urbana va comportar moltes tensions entre els equips, tal com es va poder observar en l'avaluació tècnica de l'acció. Setmanes abans d'aquest, el director de l'entitat li va fer el següent comentari a l'educadora referent de l'Espai Jove: Si això va bé, tots ens felicitarem per com ha anat, però si va malament, ja sabrem qui ha sigut la responsable.

L'organització de l'esdeveniment es va fer en reunions tècniques de treball amb els diversos agents involucrats, però el conflicte va aparèixer quan la direcció va adoptar un conjunt de canvis, pel que fa a la ubicació i al caràcter de l'esdeveniment, sense consultar-ho a les persones tècniques que havien participat en les sessions de preparació. Així, l'esdeveniment, que s'havia de fer al Parc de la Torrassa a petició dels educadors/res de medi obert que treballen al Parc de la Torrassa i els i les joves del Casal de Joves, es va acabar fent a la Pl. Guernica. El dia de l'esdeveniment final la participació dels i les joves del districte va ser molt baixa o gairebé nul·la, cosa que també va afectar negativament la participació en el mural. Per tant, la reunió d'avaluació es presentava com a una reunió tensa. Per aquest motiu, vaig decidir no utilitzar la gravadora en aquesta trobada.

Totes les persones assistents van valorar la Primavera Urbana com a un èxit perquè era la primera edició i, a més a més, havia requerit del treball en xarxa dels diversos equips d'Itaca. No obstant això, cadascun dels agents tenia una opinió diferent. Segons la direcció, l'esdeveniment no s'havia plantejat de forma adequada: "es van haver de fer les correccions pertinents. Malgrat que tots volem que el procés sigui el més positiu possible, com a adults hem de tenir en compte uns certs productes finals" (Direcció d'Itaca). Per l'Equip Comunitari, el qual compartia bona part dels arguments de la direcció, els esforços fets en la preparació no van anar d'acord amb el resultat obtingut

en l'esdeveniment final, en referència al total de participants. Aquestes valoracions de caràcter quantitatiu de l'esdeveniment final van topar amb les dels equips d'educadors i educadores que havien liderat el projecte de la Primavera Urbana i fan intervenció directa amb joves. Segons l'educadora de medi obert, "la participació dels i les joves té a veure amb la zona de confort d'aquestes persones i la identificació amb el territori. Si ja ens costa que els joves que assisteixen al Parc de la Torrassa es moguin d'un costat a l'altre d'aquest, és molt difícil que assisteixin a una plaça freqüentada per famílies" (coordinadora equip d'Educadors de Medi Obert d'Itaca). Per l'educadora referent de l'Espai Jove un dels temes més importants per aconseguir que els joves participin és tenir un vincle cadascun d'ells. A més a més, la poca flexibilitat modificar les decisions adoptades va ser determinant: "el tema de la data va ser important perquè si l'haguéssim pogut moure hauria vingut més gent" (Educadora referent Espai Jove la Claqueta).

Tal com havia succeït en d'altres ocasions, les persones amb menys poder dins l'associació no van acabar de mostrar el seu desacord amb les valoracions fetes des de la direcció i l'Equip Comunitari. Per contra, com que la meva situació era excepcional perquè no tenia cap relació de dependència amb l'associació, vaig poder exposar el meu punt de vista més obertament. Des del meu punt de vista, per tal d'entendre què no havia anat bé durant l'esdeveniment final de la Primavera Urbana, calia analitzar allò que sí que havia funcionat millor. En el cas del graffiti, durant el matí van participar més persones en la pintura del mural que totes les persones joves que ho van fer en les activitats de rap, *breakdance* i *skate* realitzades per la tarda. Al matí, els i les joves van pintar el mural sense cap tipus de dinamització, van utilitzar els altaveus per posar la seva música i, així, es van apropiar de l'espai públic per crear quelcom que havia sigut dissenyat per ells i elles i compartir-ho amb la comunitat. A la tarda, en canvi, la música la van posar els tècnics i havia tallers en què s'indicava als i les joves què havien de fer. Mentre que al matí les persones van ser autònomes i generadores d'allò que succeïa en l'espai públic, a la tarda van esdevenir espectadores que puntualment podien participar-hi. Una altre bon exemple es va donar a la tarda, en l'exhibició de graffiti que vam organitzar amb la Claqueta en què van participar diversos joves i membres de la subcultura del graffiti de la comunitat que no tenien cap relació prèvia

amb l'associació Itaca. Aquests joves van conèixer el procés que estàvem realitzant gràcies a promoure tallers i exhibicions. Concretament, es van afegir en les activitats obertes realitzades en l'espai públic en què no hi havia dinamitzador/a, però sí material disponible per pintar. Consegüentment, l'acció d'anar a realitzar activitats amb els i les joves allà on es troben i oferir-los espais d'autonomia va afavorir la seva participació. Per tot això, el resultat de l'esdeveniment final no es podia entendre sense el procés previ.

En aquesta reunió es va tornar a evidenciar el xoc d'interessos existents en l'associació. Per una banda, la direcció i l'Equip Comunitari pretenien realitzar un esdeveniment amb una gran quantitat d'assistents i amb molta visibilitat. Per l'altra, l'Espai Jove i els Educadors de Medi Obert haurien preferit fer un esdeveniment més petit, al Parc de la Torrassa, però amb més afluència de joves. La direcció va aclarir que les decisions adoptades pretenien la millora de l'esdeveniment, però al mateix temps va admetre que indirectament podien haver condicionat la participació dels i les joves. Tot i així, cal remarcar que les crítiques principals per part dels educadors i educadores no van ser les decisions adoptades, sinó la verticalitat del procés de presa de decisions.

Al finalitzar la reunió la direcció em va agrair la feina que havia realitzat davant de la resta i em va informar que diversos pares i mares de l'AMPA de l'Escola Ernest Lluch els havien manifestat el seu agraïment amb el mural que van realitzar els i les joves. Segons va comenta, els i les membres de l'AMPA havien estat tan orgullosos d'aquest que se l'havien posat de foto de perfil de *Whatsapp*. Com que es tracta d'una escola en què hi conviuen alumnes de més d'una vintena de països, el tema del mural va resultar molt escaient. Aquest bon *feedback* per part de la comunitat és un indicador que la intervenció artística realitzada amb i per els i les joves, s'havia planejat en coherència amb les necessitats de la comunitat.

AVALUACIÓ CASAL DE JOVES

La sessió d'avaluació amb els i les joves del Casal de Joves va suposar un repte perquè, en el moment de fer-la, el període de realització d'activitats del Casal ja havia finalitzat. Malgrat que els i les joves que finalment es van involucrar activament en el procés van ser una part petita del grup, es pretenia fer una avaluació dinàmica amb tot el grup per tal que totes les persones poguessin donar la seva opinió i incorporar la seva visió. Com que a l'estiu part dels i les joves del Casal assisteixen al Casal d'Estiu d'Itaca, es va proposar fer una activitat d'avaluació amb els i les joves assistents al Casal D'Estiu que haguessin participat en alguna de les sessions del procés realitzat durant el curs. Tot i que s'havia preparat una activitat d'avaluació d'una hora aproximadament basada en la dinàmica del termòmetre, les educadores del casal només em van permetre fer una activitat de 20 minuts, perquè no era possible disposar de més temps. En la sessió van participar 15 joves, dos dels quals van participar en la pintura del mural durant tot el dia. En l'avaluació el grup va fer una fila al mig de la sala. Llavors els vaig fer preguntes en què s'havien de posicionar en un costat de la sala o l'altre en funció de si la seva resposta era positiva o negativa. Es tractava de preguntes simples que permetien que totes les persones poguessin opinar independentment de la seva implicació en el procés. Una vegada les persones s'havien posicionat, els feia una pregunta més concreta per tal que argumentessin les posicions adoptades. Les preguntes i respostes van ser les següents:

- Quants de vosaltres heu vist el mural?

Poc més de la meitat del grup es va afirmar no haver vist el mural dues setmanes després de la seva realització. Això, pot tenir a veure amb el fet que la plaça Guernica no va ser un dels espais proposats pel grup de Joves del Casal. A continuació, a les persones que sí l'havien vist els vaig preguntar si els agradava. Les coses que van destacar els i les joves que l'han vist van ser les següents: el bon resultat final i els colors utilitzats.

- Quants de vosaltres passeu habitualment per la Pl. Guernica?

El nombre de persones que passen habitualment per la plaça va ser una mica menor al de les persones que havien vist el mural. Els i les joves que sí que hi passen sovint ho fan per anar-hi a jugar a futbol o per anar a la Claqueta. Per contra, bona part del grup va afirmar que viuen a l'altra banda del barri, a la Torrassa.

- Quants de vosaltres vau participar en la pintura del mural?

Únicament dues persones del grup havien participat en la pintura del mural. Els joves van explicar les tasques que havien realitzat durant el dia (pintar de blanc, el fons, fer el disseny i afegir el color). Quan es va preguntar als i les joves que no van poder venir quins van ser els motius van respondre que el mural va coincidir amb partits de futbol i que no havien rebut la informació corresponent. Tot i això, l'educadora del Casal els va recordar que els havien informat a tot el grup en diverses ocasions.

- Quants de vosaltres vau participar en activitats prèvies a la realització del mural?

Gairebé tot el grup va afirmar haver participat en alguna de les activitats prèvies a la pintura del mural. Llavors es va preguntar als i les joves quines van ser les activitats que més els van agradar. Les més mencionades van ser: la realització de fotografies dels espais més utilitzats del districte i la decisió de l'espai en què es realitzaria la intervenció artística. Els aspectes negatius destacats per un dels joves va ser que estaven obligats a assistir en les activitats.

- Creieu que ha canviat la relació amb els i les joves de la Claqueta, cap a millor o pitjor, arran de les activitats conjuntes realitzades?

Gairebé la totalitat del grup, a excepció d'un dels joves que va participar en la pintura del mural durant tot el dia, va afirmar que, a grans trets, la relació no havia canviat. Tanmateix, quan es va preguntar per què es van ubicar en la posició negativa, caps dels i les joves van respondre.

- Us agradaria que des d'Itaca se seguissin fent activitats relacionades amb el graffiti?

La major part del grup afirmar que volien seguir fent activitats sobre graffiti, a excepció de tres persones que van afirmar que no els agradava dibuixar ni pintar. Per últim, es va preguntar als joves com els agradaria que fossin les activitats. Els i les joves del Casal van proposar el següent: que el dia de la realització del graffiti fos entre setmana, que hi hagués activitats menys dirigides, que els i les joves poguessin pintar quelcom a partir d'una idea pròpia i decidir el tema. Quan els vaig preguntar quantes persones coneixien el tema del mural diverses persones van respondre afirmativament i van explicar que el tema era el racisme.

En síntesi l'avaluació amb els i les joves del Casal va ser limitada, perquè no es va poder fer amb la totalitat del grup i no es va disposar de temps suficient. A grans trets, els joves i les joves van confirmar diverses qüestions que havia identificat anteriorment durant el procés: viuen i fan més ús del barri de la Torrassa, prefereixen fer activitats entre setmana i els agradaria no estar obligats/des a assistir en les activitats organitzades pel Casal. Com que la majoria del grup no havia assistit en la pintura del mural la pregunta sobre si volien seguir fent activitats relacionades era central, perquè les respostes indicarien si s'havia «cremat» l'interès inicial del grup en el graffiti i l'art urbà. Gairebé la totalitat dels i les joves va afirmar la voluntat de seguir fent activitats d'aquest tipus, sempre que poguessin decidir el tema del mural, pintar-lo i participar en activitats poc dirigides. Finalment, un aspecte que no va aparèixer en les respostes del grup, però sí en la relació amb mi durant aquella estona, va ser l'afecte i vincle positiu que alguns dels i les joves més implicats en el mural em van mostrar.

Avaluació Espai Jove La Claqueta

L'avaluació amb els joves de l'Espai Jove i el Casal Jove no es va poder fer conjunta perquè en el moment de fer-la el Casal ja havia finalitzat la realització d'activitats. Per això, es va fer en ambdós grups per separat. En el cas de la Claqueta, es programar l'activitat amb antelació i l'educadora referent en va fer difusió dies abans a *Facebook*. Per tal que hi hagués més assistència, l'educadora va proposar plantejar-ho com un berenar de tancament en què es faria l'avaluació. Tot i això, des de feia poques setmanes l'assistència a l'espai jove havia baixat. Segons l'educadora, des de mitjan juny havia arribat la calor i el grup de joves que més freqüentava l'Espai Jove

acostumava a anar en el patí d'una escola on anaven a jugar a futbol. Després de mitja hora de l'hora en què havia de començar l'activitat només hi havia dos joves a l'espai, que havien participat en el procés i la pintura del mural, que estaven jugant a la consola. Malgrat que havia preparat una activitat d'avaluació mitjançant la dinàmica del termòmetre per a tot el grup de joves, tal com havia fet amb els i les joves del Casal de Joves, vaig acabar fent una entrevista semi-estructurada als dos joves. Cal reconèixer que els dos joves que estaven a la Claqueta aquella tarda eren dels que mostren més problemes conductuals en la convivència en l'espai. Al començament la gravadora va intimidar una mica els joves, però conforme va anar avançant la conversa no li van fer gaire cas.

- Vosaltres dos vau participar en la pintura del mural. Com us ho vau passar? (Pere)
- A mi me gustó (José).
- Quines són les coses que més us han agradat del procés que hem realitzat? (Pere)
- A mí lo que más me gustó fue trabajar en equipo, con todos (Bilal).
- Madre mía que lame culos (José).
- Venga José, habla tú un poco. ¿Y a ti que te gustó? (Pere)
- A mí me gustó que vinera más gente, no solamente nosotros, porque aunque nosotros hiciéramos el diseño había más gente que también quería participar (José).
- ¡Oh, que lame culos! (Bilal).
- Y sobre dónde está el mural, ¿pasáis habitualmente por ahí? (Pere)
- Sí (Bilal).
- Yo siempre paso porque tengo que ir por ahí (José).
- El tema del mural se basó en una propuesta de José que hizo un dibujo donde había dos ideas opuestas. A partir de esto, hicimos los dos ojos con ideas contrarias. ¿Qué os parece el tema del mural? (Pere)
- A mí me gustó, pero me hubiera gustado que cada uno hubiera pintado lo que quisiera y después con pintura plástica que alguien lo hubiese arreglado (José).

- ¿Pero si cada uno hace lo que quiere, a la hora de pintar, cómo nos ponemos de acuerdo para que aparezcan reflejadas las ideas de todos? (Educadora referent Espai Jove).
- Sí, esto es verdad (José).
- ¿Ha cambiado algo en la relación que tenéis con los del Casal después de haber realizado las actividades conjuntas? (Pere).
- No mucho. Yo ya los conocía del Casal de Verano (Bilal).
- Ahora os tenéis que imaginar que viene otra persona, que no soy yo, y os propone realizar actividades de graffiti. ¿Cómo os gustaría que fueran? ¿Qué cosas quitamos y qué añadimos? (Pere)
- Echar fuera a la gente que está molestando, que sólo está haciendo el tonto y en vez de estar pintado esté jodiendo (Bilal).
- A mí me ha gustado que hemos trabajado todos juntos (José).
- Sí, el trabajo en equipo. Buen compañerismo (Bilal).
- Para el futuro también podrían hacer un cursillo para aprender a usar una cámara, grabar vídeo y editarlo (José)[10].
- ¿Y cuáles son las actividades que os han aburrido más? (Pere)
- Cuando hicimos lo del *boom* de ideas… es muy pesado tío (José).
- A mí cuando fuimos a Torre Barrina a hacer un taller de radio sobre eso (Bilal).
- Entonces, ¿hubierais preferido hacer cosas sólo de pintar? (Pere)
- No. Simplemente, no hacer eso. A ver, a mí no me importa pintar. No es que me guste, pero si puedo ayudar, ayudaré (Bilal).
- Pues a mí si tío. Me mola mucho (José).

D'aquesta conversa em va sorprendre la valoració positiva que van fer els dos joves del treball col·laboratiu amb altres joves de fora de l'Espai Jove. També va ser molt interessant veure com els joves parlaven del mural com a una creació seva, ja que realment algunes de les idees de l'estructura final havien sigut proposades pels joves entrevistats. Posteriorment, com que no va venir cap altre jove, l'educadora referent i jo vam decidir anar a buscar-los on es trobaven, al patí d'una de les escoles del barri.

[10] Aquest comentari té relació amb el procés perquè ambdós joves van participar en el taller de vídeo que es va fer per tal que els i les joves tinguessin un major domini de les tècniques de recollida d'informació visual.

Allà, vam trobar-nos un grup de 15 nois jugant a futbol, entre els quals hi havia tres joves de la Claqueta que havien participat en tot el procés. Vam aprofitar que els joves estaven esperant el seu torn per jugar a futbol per fer-los l'entrevista semi-estructurada.

- Heu vist el mural que vam fer a la Pl. Guernica? (Pere)
- Sí (Carles).
- Sí (David).
- Sí (Christian).
- Passeu per allà sovint?
- Jo sí (David).
- Jo també. Quan vaig a futbol (Carles).
- Yo también. Cuando vamos a jugar a futbol en esa plaza (Christian) .
- Us han agradat les activitats que hem fet? (Pere)
- A mí me ha gustado el tema del racismo que hemos hecho nosotros. Es lo que la gente piensa claramente (Christian).
- A mi m'ha agradat l'activitat de dibuixar i fer la frase, perquè tothom podia expressar amb el dibuix allò que sentia i acompanyar de frases amb el que sents sobre el racisme (Carles).
- A mí, sinceramente, me han gustado todas por lo que ha dicho Carles; cada uno pudo expresar sus sentimientos (Christian).
- I us recordeu de les activitats de fer fotografies i escollir l'espai? Aquella en què vam marcar les rutes sobre uns mapes? Vau acabar molt contents d'aquestes activitats! (Educadora referent Espai Jove)
- ¿Eso también era graffiti? (Carles)
- Claro (Educadora referent Espai Jove).
- Ah! Ostia! Pensaba que era otra cosa. Eso estaba xulo sí. Lo cambio. Lo de los dibujos lo segundo y lo de las fotos lo primero (Carles).
- Vale. ¿Y la que os gustó menos? (Pere)
- Lo de la radio estaba bien porque también hablaba de lo que piensan los jóvenes del barrio. Però lo del taller de vídeo també era d'això? (Carles)
- Sí (Pere).

- Pues allò del vídeo tampoc ho vaig trobar gaire útil perquè jo quan gravo més igual si enfoca bé o no enfoca bé (Carles).
- Yo es que no me acuerdo de todas (Christian).
- Hem fet activitats conjuntes amb el grup de Joves del Casal. Us ha agradat fer activitats amb ells? (Pere)
- Sí, cuanta más gente hay, más opiniones (Carles).
- A mí también me ha gustado porque aunque tengamos opiniones diferentes podemos construir una opinión conjunta (Christian).
- Sincerament, us agradaria que se seguissin fent activitats de graffiti? (Pere)
- A mí el graffiti no me dice nada. Es que no sé pintar. Otra vez sí, pero que pase un tiempo (Carles).
- Sí, sinceramente, sí (Chrisitian).
- Alguna cosa que vulgueu afegir? (Pere)
- Sí. Contigo empezó todo (Christian).

En conclusió, les entrevistes semi-estructurades als i les joves de la Claqueta van posar de manifest diverses qüestions. En primer lloc, que quan un grup assisteix voluntàriament a les activitats, cal ser molt més flexible. Consegüentment, per aconseguir les seves opinions em vaig haver de desplaçar on es trobaven. Segon, tot i que els i les joves de La Claqueta van afirmar que la relació amb el grup de joves del Casal no havia canviat arran de l'acció, van valorar molt positivament el treball col·laboratiu i la participació de més joves. Tercer, els i les joves de la Claqueta s'identifiquen amb el mural, van manifestar sentir-se'l com a una creació seva i també amb l'espai en què es va fer, la Pl. Guernica. Alguns els va agradar el tema mentre que d'altres van destacar que va ser resultat d'un procés col·lectiu. Per altra banda, part dels i les joves van manifestar que no els agrada dibuixar. Tanmateix, sí que els va agradar alguna de les activitats preparatòries del mural, gràcies a fer activitats de diversos tipus. Finalment, tots els i les joves va reconèixer que volia seguir realitzant activitats relacionades amb graffiti, tot i que alguna persona va afirmar que volia esperar una mica abans que se'n fessin més. Per últim, tal com va succeir amb els i les joves del Casal, un aspecte destacat de l'avaluació va ser el vincle afectiu que van mostrar els i les joves amb mi després del procés realitzat.

Els i les joves del Casal i la Claqueta manifesten que ara no són més amics per haver fet el mural. Tanmateix, destaquen que allò que els ha agradat més és el treball conjunt. Així sembla que el sí que ha canviat és la seva disposició a treballar junts. Per tant, hi ha hagut un canvi en les relacions, no en termes d'amistat, sinó en voluntat de treballar conjuntament.

Dies previs a l'exhibició, en les xarxes socials, concretament a Facebook, l'educadora referent de l'espai jove va publicar el cartell de l'activitat:

Publicació del 30 de juny de 2016

APUNTS I VALORACIONS PERSONALS POSTERIORS A L'AVALUACIÓ

A continuació, s'exposen alguns dels aspectes destacats per part dels agents socioeducatius involucrats en l'acció. Primerament, les bones pràctiques destacades per les persones tècniques participants van ser les següents:

1. El treball en xarxa va permetre l'establiment, en alguns casos, i la consolidació, en d'altres, de relacions entre els agents socioeducatius de la comunitat involucrats en l'acció.
2. La realització d'un procés comunitari, que va més enllà de la col·laboració puntual, va facilitar que diversos agents sumessin objectius durant aquest.
3. La realització d'activitats en l'espai públic va afavorir l'obertura del procés a la comunitat i la participació de joves aliens als agents que van liderar el procés.
4. La flexibilitat per part dels agents que van liderar l'acció en diverses qüestions (horari de reunions, ubicació de les activitats, dies de realització d'activitats, etc.) va facilitar la participació de professionals i joves.
5. Saber amb antelació la proposta d'acció, les intencions del facilitador/a i fer una planificació adequada van ser qüestions clau a l'hora d'adaptar el ritme del procés als agents participants i als processos de decisió dels i les joves implicats.
6. L'assumpció del rol de pivot entre agents participants per part del facilitador/a va permetre traslladar la informació i el procés als agents implicats.
7. La implicació de persones joves de la comunitat –de 25-30 anys– amb certa trajectòria en l'àmbit de l'acció i la dinamització d'activitats per part d'aquestes van fer que esdevinguessin referents positius pels grups de joves.
8. La participació dels i les joves en totes les etapes d'un procés artístic va permetre aprofundir en un gran nombre de qüestions més enllà del graffiti i l'art urbà.
9. La culminació del procés en una intervenció artística en l'espai públic va fer visibles les reflexions dels i les joves sobre la interculturalitat i, consegüentment, va posar aquest tema en l'agenda de la comunitat.

Per altra banda, els i les joves participants van destacar diverses qüestions relatives al procés realitzat:

10. El treball col·laboratiu entre joves que no participen habitualment en els mateixos espais va ser un element clau.
11. El foment d'espais d'autonomia, activitats no dirigides i la implicació dels i les joves en els processos de presa de decisions va ser valorat molt positivament.
12. La diversitat d'activitats realitzades durant el procés (fotografia, ràdio, teatre, dibuix, pintura, etc.) va afavorir la participació de joves que no tenien un interès elevat en les arts visuals i plàstiques.
13. Les activitats de dibuix lliure inspirades en frases manifestades pels i les joves va permetre la expressió d'aquestes persones sobre qüestions significatives per la comunitat.

Per aquests motius, gairebé la totalitat dels i les joves participants va manifestar la voluntat de seguir realitzant activitats vinculades al graffiti i a l'art urbà; tot i que alguna persona va apuntar que preferia que passés un temps abans de tornar a fer-ho. A banda dels elements que van expressar els agents involucrats en l'acció també és pertinent apuntar algunes valoracions subjectives del procés. Bona part d'aquestes han quedat recollides en altres fragments del diari de camp, però resulta d'interès fer-ne una síntesi final.

En primer lloc, la valoració que faig el procés desenvolupat a Collblanc–La Torrassa, la qual va durar una mica més d'un any, és positiva. La comunitat i els agents educatius que van participar en l'acció es van mostrar molt disposats formar-ne part des del començament. El moment en què vaig fer la proposta d'acció va coincidir amb una iniciativa d'enfortir el teixit socioeducatiu dels agents d'aquests districtes mitjançant la xarxa comunitària municipal Enxarxa2; tant els i les joves com les persones tècniques del Casal de Joves i l'Espai Jove La Claqueta volien aprofundir en l'art urbà i una associació cultural local tenia el desig de participar en un procés d'aquestes característiques. Aquestes bones condicions d'inici van anar acompanyades de suport per part de tots els agents socioeducatius durant tot el procés, especialment per part dels educadors i educadores que el van liderar. Malgrat que en alguns moments hi va

haver dificultats a l'hora de fer coincidir els interessos dels diferents agents, el procés va rebre el suport de la comunitat. Això, pot estar relacionat amb el fet que durant aquell any es van fer altres intervencions artístiques autoritzades mitjançant art urbà en el districte i la bona relació de l'administració amb associacions culturals que promouen aquest tipus de pràctiques artístiques.

Malgrat que la proposta d'acció es va contextualitzar i consensuar amb els agents de la comunitat implicats, durant el trajecte van aparèixer diverses limitacions que van impedir que s'assolissin els objectius en la seva totalitat. En part, això s'explica pel calendari del curs acadèmic, les dinàmiques de funcionament dels agents participants o les relacions de poder existents en la comunitat. Tal com va reconèixer una tècnica de Joventut, la decisió d'articular l'acció a través d'una associació educativa local em va donar accés a moltes coses, però també va limitar-ne d'altres. Per una banda, vaig poder escollir amb quins grups de joves desenvolupar l'acció; vaig disposar del suport d'algunes equips de professionals que hi treballen (equip de medi obert, espai jove, casal jove, equip comunitari, etc.); vaig tenir accés a la seva infraestructura i recursos materials; i també em vaig poder posar en relació amb altres agents de la comunitat mitjançant aquesta associació. Per contra, vaig veure limitada les possibilitats de l'acció com a conseqüència dels interessos de la direcció de l'associació o l'escàs lideratge del procés per part d'aquesta. Tal com van reconèixer tècniques de l'entitat i de joventut, algun dels agents que inicialment es van comprometre a liderar el procés únicament van donar un suport tècnic i logístic, però no van liderar el procés, la qual cosa va fer que jo hagués d'assumir un major protagonisme en l'acció que al previst inicialment. Això, va fer que en determinats moments de l'acció la visqués amb certa tensió, especialment en la fase final. Aquesta vivència també va estar relacionada amb el repte d'assumir diferents rols durant el procés de recerca-acció: recerca vs acció, impulsor del procés vs persona aliena a la comunitat, educador vs artista, investigador vs activista, etc. Endemés, l'ús de diversos mètodes de recerca des d'una perspectiva sociocrítica i de gènere van afegir complexitat a l'acció.

Una altra qüestió a destacar del procés és la tasca realitzada durant el període de detecció de necessitats inicial, la qual em va permetre disposar de coneixement sobre els espais, els agents i les relacions existents en la comunitat. A més a més, això va ser

clau per l'establiment d'un vincle afectiu amb els agents socioeducatius involucrats, especialment els i les joves. El marcat caràcter participatiu del procés va fer que en determinats moments s'incorporessin canvis que no s'havien previst inicialment, com per exemple desenvolupar l'acció amb dos grups de joves en lloc d'un. El coneixement previ del context en el qual es va ubicar la recerca gràcies a aquesta tasca etnogràfica inicial va facilitar la incorporació d'aquests elements i l'adaptació de l'acció. Un altre aspecte important és el compromís ètic que es va adoptar en tota la fase l'acció. Això, es va traduir en l'intent que els interessos de la recerca no es posessin per sobre dels interessos de les persones participants. Al mateix temps, es va fer molt d'èmfasi en la sostenibilitat de l'acció socioeducativa una vegada realitzat el mural final. Els educadors i educadores que van liderar l'acció van afirmar veure's amb la capacitat de poder gestionar un procés semblant al realitzat en aquesta recerca. Tanmateix, van reconèixer que el format d'aquest probablement seria diferent en funció dels recursos disponibles. Això, en part, va ser possible gràcies al foment de la implicació d'agents que participen de la subcultura del graffiti o promouen l'art urbà a Collblanc–La Torrassa (una associació cultural local que promou l'art urbà, joves membres de la subcultura del graffiti i un col·lectiu informals de joves).

Per últim, l'assoliment dels objectius establerts en l'acció, així com els encert i errors del procés són resultat de la tasca compartida entre totes les persones que hi vam participar. Cal reconèixer que la proposta d'acció era força ambiciosa perquè interpel·lava a tota la comunitat a participar en un procés comunitari mitjançant l'art urbà des d'una perspectiva crítica. És per això que, tal com van afirmar els educadors i educadores participants, els objectius es van assolir parcialment. L'acció ha aportat llum sobre algunes de les hipòtesis d'aquesta recerca. Pel que fa a les identitats de gènere contràries a les masculinitats hegemòniques, s'ha pogut observar que quan es planteja una acció educativa basada en el graffiti tradicional es reprodueixen biaixos de gènere i es reforcen les masculinitats hegemòniques. Això, pot estar relacionat amb que s'activen les normes, estructures i rols d'aquesta subcultura. En relació al diàleg intercultural, l'acció ha posat de manifest que la realització d'activitats educatives en contextos multiculturals no comporta el foment de la interculturalitat. Existeixen un gran nombre de barreres que dificulten aconseguir que joves de diferents orígens

culturals participin per igual. Plantejar accions educatives *color blind* en contextos multiculturals no fomenta la convivència intercultural, sinó que reforça el biaix cultural eurocèntric. És per això que es va fer un èmfasi especial d'adaptar el procés per tal que els i les joves d'origen immigrat hi participessin. Tant les educadores de medi obert com les cartografies realitzades amb els i les joves van posar de manifest els diferents usos de l'espai públic del districte per part dels i les joves en funció del seu origen cultural. Totes aquestes qüestions van esdevenir centrals durant el procés i, fins i tot, van ser el tema central del mural. Com que durant les sessions els i les joves comentaven de forma recurrent el racisme que vivien en la comunitat, l'educació intercultural va ser un dels aspectes destacats en la fase final de l'acció. Es podria afirmar que el procés va contribuir a augmentar la identitat comunitària dels i les joves, però tal com va quedar palès en l'avaluació, la creixent complexitat de les identitats culturals afegeix una dificultat en el foment de les identitats comunitàries. Finalment, l'autonomia dels i les joves durant aquest procés va anar en augment durant el procés, tot i que de forma desigual en funció del grup de joves, la qual cosa va afavorir la seva inclusió i empoderament. No obstant això, per tal de verificar aquesta i la resta d'hipòtesis cal fer-ne una anàlisi més profund.

En síntesi, l'acció realitzada ha sigut una gran oportunitat per enfortir processos comunitaris a Collblanc–La Torrassa i construir coneixement al voltant de qüestions diverses (joves i usos de l'espai públic, models de gestió d'institucions educatives de l'educació no formal, potencials educatius de l'art urbà des d'una perspectiva comunitària, influència de factors socials en la participació dels i les joves –gènere i origen immigrat–, etc.). Els intents de promoure l'autonomia dels i les joves, la seva incorporació en la presa de decisions i fomentar espais per a l'apropiació de l'espai públic s'han vist limitats pels interessos dels diferents agents de la comunitat. En el context actual marcat per la precarització dels i les joves, l'anàlisi d'aquestes qüestions i el foment d'accions d'aquestes característiques esdevenen centrals per construir societats radicalment democràtiques.

ELABORACIÓ DE LA MEMÒRIA AUDIOVISUAL I ALTRES ACCIONS POSTERIORS AL MURAL

Després d'haver realitzat el mural amb els i les joves i l'avaluació amb els agents involucrats en el procés podia semblar que aquest havia finalitzat. Tanmateix, com que el procés de recerca-acció no s'havia plantejat com un bolet, sinó que s'havia acordat en els processos prèviament existents en la comunitat, això no va ser així. L'esforç en promoure la sostenibilitat de les accions educatives va fer que determinades activitats relacionades amb el graffiti i l'art urbà tinguessin continuïtat els mesos següents sense que un servidor fes de dinamitzador. Aquest és el cas del taller "La Plaça pinta bé", organitzat per l'equip comunitari d'Itaca, l'equip d'educadors i educadores de medi obert de l'associació i joves membres de la subcultura que havien participat en diverses exhibicions durant la preparació del mural. Aquesta activitat va tenir per objectiu fer un recull d'opinions del barri dels veïns i veïnes mitjançant el graffiti i l'art urbà. A continuació, s'inclouen les publicacions a *twitter* de l'activitat:

Cartell de l'activitat (08/10/2016)

10 set.
Junts "dibuixarem" el barri de tots i totes, junts #SomCollblancLaTorrassa #LHospitalet #convivencia

Fotografia durant el transcurs de l'activitat (10/09/2016)

Oci al Barri L'H @OcialbarriLH · 9 set.
És genial comprovar les ganes d'opinar que té la plaça, tots junts #sumemperlaconvivencia #SomCollblancLaTorrassa
Oci al Barri L'H, Felipe Campos Rubio, Ass. Educativa Itaca i 6 més

5 7

Recull fotogràfic de l'activitat (09/09/2016)

A banda d'aquesta activitat, les accions educatives més relacionades amb la pintura del mural van seguir amb l'elaboració de la memòria audiovisual de l'experiència amb la finalitat de fer-ne un retorn a la comunitat. Inicialment, vaig prendre'm aquesta fase com a una exposició dels resultats a les persones que havien participat en el procés, però en pocs dies vaig adonar-me que aquesta fase constituïa un procés per si mateix, en què es validaria la memòria visual, es debatrien les conclusions i s'exploraria la necessitat de seguir amb la recerca-acció.

Mesos abans de començar a elaborar la memòria audiovisual del procés vaig preveure que suposaria un esforç important atès que disposava d'un gran nombre de documents. Tenint en compte això, vaig proposar als agents de la comunitat amb més recursos econòmics la possibilitat d'elaborar un documental de l'experiència. Com que el meu coneixement en matèria audiovisual és limitat vaig proposar a una cooperativa audiovisual, que havia participat en el procés, col·laborar en el documental. Després de diverses reunions, la Regidoria de Joventut i l'equip comunitari d'Itaca es van mostrar disposats a finançar el documental. Aquest consistiria en la presentació d'un conglomerat de documents audiovisuals en format de memòria del procés i seria elaborat per un servidor i la cooperativa audiovisual. El documental seria presentat i validat amb principals agents involucrats, inclosos els i les joves. Així, la participació dels i les joves va ser puntal, concretament en la fase de documentació i en la validació. Tot i que es podria haver proposat una major participació dels i les joves en l'edició de la memòria es va decidir no fer-ho perquè hauria suposat iniciar un altre procés de recerca-acció al voltant del documental, la qual cosa en aquell moment no vaig poder assumir pel temps que hauria requerit.

Document	Tipus de material	Autor/a de l'enregistrament
Enregistrament de sessions prèvies a la preparació del mural	Audiovisual	Centre Municipal de Creació Multimèdia de L'Hospitalet
Enregistrament de sessions de preparació del mural	Audiovisual	Cooperativa audiovisual
Espais significatius del districte escollits pels i les joves	Fotografia	Grups de joves La Claqueta i Casal
Espais significatius del districte escollits pels i les joves	Audiovisual	Cooperativa audiovisual
Narració resum dels i les joves de les activitats realitzades	Audiovisual	Grup de joves de La Claqueta
Narració resum dels i les joves de les activitats realitzades	Audiovisual	Cooperativa audiovisual
Opinions dels i les joves sobre el districte, la seva diversitat cultural i el graffiti	Programa radiofònic	Centre Municipal de Creació Multimèdia de L'Hospitalet
Recull d'activitats realitzades	Fotogràfic	Tècnics i tècniques, cooperativa audiovisual i facilitador
Entrevistes als principals agents participants	Audiovisual	Cooperativa audiovisual
Mostra d'una activitat realitzada per fer-ne difusió a les xarxes socials	Audiovisual	Tècnics i tècniques de La Claqueta

Documents audiovisuals enregistrats durant el procés

Tal com es pot observar en el quadre anterior, durant la recerca-acció es fer un gran esforç pel que fa a la documentació del procés. Aquest va ser un element fonamental en l'anàlisi posterior ja que es tracta d'un tipus de documentació que facilita reviure el procés realitzat, especialment l'enregistrament sencer de sessions. Pel que fa al quadre, cal destacar l'existència de materials audiovisuals previs al procés de

preparació del mural. Per altra banda, en algunes ocasions es pot trobar un mateix document enregistrat per diferents agents. Això no vol dir que el document estigui repetit, sinó que el punt de vista des del qual s'ha enregistrat la realitat és diferent. Finalment, és important posar de manifest la diversitat de materials i d'autoria dels documents. Aquesta qüestió va suposar un repte en l'edició de la memòria, però també li va donar una major solidesa perquè que recollia diversos punts de vista dels agents participants.

Pel que fa a l'elaboració de la memòria audiovisual, va ser una tasca elaborada en col·laboració amb alguns dels agents involucrats en l'acció. Com a impulsor de la recerca-acció em vaig dedicar a analitzar tots els materials audiovisuals enregistrats durant el procés amb l'objectiu de donar coherència als diversos continguts enregistrats durant el procés. A l'hora d'elaborar la memòria vaig prendre en consideració quatre qüestions: que els i les joves fossin el centre d'aquest i es donés prioritat als materials que havien enregistrat; que hi hagués diversitat d'opinions i s'incloguessin veus crítiques; que no es reproduïssin estereotips de qualsevol tipus si això no aportava informació rellevant pel document; i que no hi hagués un biaix de gènere en les intervencions. Cal reconèixer que a l'hora d'elaborar el guió del documental jo tenia més poder que qualsevol altre agent perquè havia sigut l'impulsor del procés, l'havia viscut sencer i, conseqüentment, disposava de bona part de la informació. No obstant això, la primera proposta del document va ser elaborada per la cooperativa audiovisual, les persones de la qual van tenir un paper fonamental perquè també disposaven d'una gran quantitat d'informació enregistrada. Una vegada vam disposar d'una primer estructura de document, vaig analitzar tots els documents audiovisuals enregistrats i fer-ne una segona proposta. Malgrat que el compromís adoptat amb els agents era que el document havia de durar entre 20 i 25 minuts, per tal que la seva durada no fos excessivament llarga; la segona versió de la memòria audiovisual durava aproximadament 45 minuts. Davant d'això, vaig ser jo qui va decidir prescindir d'aquells fragments que tenien un contingut reiteratiu i també d'altres que, tot i que havien servit documentar el diari de camp, era difícil entendre'ls en el marc de la memòria audiovisual. Després de realitzar dues sessions més de treball conjunt amb la cooperativa audiovisual vam aconseguir que la memòria visual durés 30 minuts.

Es tractava d'un primer esborrany del documental definitiu. En aquest vaig reconèixer que hi havia veus que mancaven: la comunitat i les joves que havien participat en el procés. Com que es tractava de valoracions finals, vam decidir quedar amb aquestes persones per enregistrar les seves opinions i incloure-les en el documental.

Per altra banda, un episodi a destacar durant l'elaboració de la memòria va ser l'enregistrament de la banda sonora. La tarda que vam finalitzar el mural amb els i les joves a la Plaça Guernica vaig sentir rapejar un dels monitors de l'equip d'educadors de medi obert. Es tracta d'una persona del districte que treballa com a auxiliar educatiu i cantant de rap. Com que disposava de diverses cançons sobre el districte li vaig proposar enregistrar una cançó al Torre Barrina, al Centre de Creació Multimèdia de L'Hospitalet. Durant tota una tarda, el jove, que mai havia enregistrat cap cançó amb un dispositiu que no fos el telèfon mòbil, va estar enregistrant diverses cançons amb un tècnic de Torre Barrina que havia participat en el procés. Aquesta trobada va fer que el jove i el tècnic plantegessin futures propostes de col·laboració, com per exemple: un taller per saber fer ús de la veu quan es canta rap o un taller de gravació de cançons. Endemés, el tècnic va informar al jove que tenia la possibilitat que des de l'entitat li fessin una assessoria personalitzada. Novament, les activitats relacionades amb la recerca-acció havien esdevingut oportunitats educatives pels agents de la comunitat. Tal com havia succeït en altres ocasions, la recerca-acció va permetre connectar determinades necessitats de persones de la comunitat amb recursos disponibles en aquesta. En relació al paper dels agents que van finançar el documental, aquests no van imposar cap directriu en el contingut i es van limitar a fer comentaris de caràcter formal sobre els logotips de les seves institucions. A més a més, van acceptar que els i les joves fossin qui validessin el document i fessin una proposta de títol. Així, la reunió més important per validar el documental va ser una activitat conjunta amb el grup de joves del Casal i La Claqueta que es va organitzar gairebé un any després d'iniciar l'observació participant.

Twit emès per Torre Barrina el 27 de setembre de 2016

La validació del document va ser un dels moments més importants de tot el procés, el qual efectivament havia anat més enllà de la realització del mural. Aquesta activitat es va concertar una sessió de treball conjunt entre el grup de joves de la Claqueta i el Casal de Joves. El visionat del primer esborrany del documental va ser la primera activitat conjunta d'ambdós grups del curs, la qual cosa va donar continuïtat al treball en xarxa entre aquests. En la sessió de presentació hi van participar al voltant de 10 joves de la Claqueta i 30 del Casal de Joves. En el cas de la Claqueta van assistir voluntàriament els i les joves que havien liderat el projecte. Per contra, el grup del Casal va assistir-hi perquè era l'activitat que tocava fer aquell dia i part del grup de joves no havien participat en el procés. L'activitat es va fer en l'Auditori de l'associació i es va projectar en un dels murs de la d'aqueta sala. Abans de veure el documental vaig fer una introducció i deixar clar que necessitava que pensessin en tres qüestions: el títol del documental, els fragments que volien eliminar i si trobaven a faltar alguna cosa. Una vegada vam iniciar el visionat totes les persones van callar a la vegada perquè el primer que van sentir eren companys i companyes del grup que estaven

donant la seva opinió sobre el barri. Malgrat que el documental inclou fragments de caràcter tècnic l'atenció dels i les joves es va mantenir durant els 30 minuts que dura el documental. En un parell d'ocasions es va sentir riure als i les joves quan es veien per primera vegada en el vídeo. No obstant això, quan s'adonaven que la seva opinió realment era un element més del document i es prenia en consideració, deixaven de riure. Al finalitzar totes les persones van aplaudir mentre d'altres es movien al ritme del rap final que havíem enregistrat amb un dels joves del districte. Quan vaig preguntar-los sobre el títol del documental, pel grup de joves de la Claqueta la resposta va ser utilitzar la frase que havia inspirat el mural. La proposta va ser ben rebuda per la resta de joves. Únicament un jove que no havia participat en el procés va proposar el títol de 'graffiteros', però la resta van preferir la frase del mural. Per altra banda, alguns dels joves em van demanar censurar una fotografia d'un dels joves de la Claqueta en què aquest apareixia fent banyes. Segons un dels joves "no se puede dejar así si es algo para enseñar". En aquesta ocasió, introduir el canvi va ser fàcil perquè disposava d'altres fotografies alternatives. Tot i això, em va sorprendre que cap dels adults que havíem visionat el vídeo no ens n'haguéssim adonat i que per aquests joves la imatge fos tan ofensiva. Això, denota certa identificació per part d'aquestes persones amb el vídeo. Com que els i les joves del Casal no van aparèixer tant en el vídeos els vaig preguntar si s'hi havia vist representats. La resposta va ser molt positiva. Per exemple, un dels joves que va fer de locutor en el programa de ràdio estava molt satisfet en sentir-se en el vídeo. Així, ambdós grups van veure que havien sigut part de tot el procés i es van mostrar satisfets amb la proposta. Quan vaig preguntar-los si volien afegir alguna cosa o si alguna persona volia ser entrevistada i aparèixer-hi, ningú va fer aportacions o ho va demanar. Així, l'esborrany va ser visionat pels i les joves sense que hi hagués cap esmena a la totalitat o en alguna de les parts, per exemple en les intervencions de caràcter tècnic. Contràriament al que m'havia pensat prèviament, els i les joves no van manifestar que el vídeo fos avorrit, ni verbalment ni amb el seu comportament durant l'activitat. Aquest visionat va servir per avaluar el documental conjuntament amb els i les joves i incorporar les seves aportacions. A més a més, va ser un moment clau perquè vaig poder fer un retorn del procés realitzat amb els principals subjectes participants i veure la seva reacció davant una memòria que parlava d'ells i que incorporava documents que havien enregistrat.

La Claqueta Itaca ha afegit 6 fotografies noves — 😎 guai a La Claqueta Cine Romero.
Hospitalet de Llobregat ·

#TheEnd de la setmana!!

Dijous vam preparar els #trofeus i vam començar a repensar en el pròxim programa de #ClakFm:#joves i #MercatLaboral Atenció que tenim moltes coses a dir!!

Divendres #CasalDeJoves i #Claqueteros vam veure el #documental provisional de #graffiti i #ArtUrbà sobre el mural que vam estar preparant durant els 6 primers mesos d'aquest 2O16 amb en Pere Grané. Gràcies per plasmar tot l'esforç i il·lusió en unes imatges tan representatives! Looky Produccions Ja estem impacients per veure el definitiu 🙂

Publicació del 16 d'octubre de 2016

Per la seva banda, la cooperativa audiovisual participant en el document va publicar el post següent:

Looky Produccions amb La Claqueta Itaca i 3 més.

Molts contents d'haver compartit divendres passat amb la gent de l'espai jove La Claqueta Cine Romero la primera projecció del documental que hem realitzat sobre el procés d'intervenció comunitària i art urbà que ha tingut lloc aquests mesos als barris de Collblanc - La Torrassa. Un veritable exemple de cooperació entre els i les joves, entitats del barri i institucions. Gràcies a tothom per l'acollida del docu!

Publicació del 17 d'octubre de 2016

VALIDACIÓ DE LA MEMÒRIA AUDIOVISUAL

Després de presentar el material audiovisual als i les joves involucrats i als professionals, majorment equip comunitari i Joventut, l'equip comunitari i Joventut van decidir presentar-lo als grups de joves en el marc de la setmana de la diversitat cultural. Pel que fa a la memòria audiovisual final, haig d'admetre que tenia tres limitacions importants. En primer lloc, la majoria dels fragments havien sigut gravats per un equip de professionals, la qual cosa reduïa el pes dels i les joves en el procés. Segon, les preguntes fetes a les persones participants s'havien de tal manera que no es feia referència a les situacions conflictives que es van donar en el procés. Malgrat que no es va censurar per aquest motiu cap dels fragments del vídeo, sí que és cert que el guió de les preguntes que vaig fer va contribuir a presentar el procés com a a-conflictiu. Per altra banda, en el vídeo hi ha una major presència d'homes, que fan intervencions més llargues que les dones, encara que es va intentar que no hi hagués una infra-representació de les dones implicades. Finalment, els i les joves d'origen immigrat van aparèixer poc en el final del vídeo i per tant no es recullen les seves valoracions. Això, s'explica perquè en el moment de fer aquestes gravacions ja no hi havia el grup del Casal, ja que havia finalitzat el curs escolar. Aquest paper decreixent del grup amb major diversitat d'orígens culturals que es pot veure en el vídeo també es va donar en el procés.

La preparació de la presentació del documental va coincidir amb la meva estada temporal a l'estranger. Durant aquest període, l'equip comunitari va assumir la preparació de l'acte junt amb els educadors i educadores del Casal de Joves i la Claqueta, de manera que no vaig prendre'n part. Un element diferent a totes les altres activitats que s'havien realitzat durant el procés és que els educadors/res van intentar que els i les joves fossin el centre de l'activitat, també en la seva preparació. D'acord amb això ho van debatre en les reunions grupals i van proposar tasques concretes a els i les joves, qui es van encarregar de: fer la introducció de l'acte, fer un rap, redactar preguntes del debat i fer llegir les preguntes que havien escrit altres joves.

Estrena Documental: Dijous 22 de desembre a les 18:30 al l'auditori del Cinema Romero		
Estructura	**Descripció**	**Duració**
Presentació	➢ Presentació introductòria de l'esdeveniment per presentadors/es de Joves i Claqueta	**(18:30)** **5'**
Rap Introductori	➢ Rap presentació per part del Casal de Joves	**(18:35)** **5'**
Documental	➢ Visualització del document audiovisual.	**(18:40)** **30'**
Diàleg	➢ Espai de debat moderat per Pere Grané on l'objectiu és reforçar les conclusions establertes al final del documental. La dinàmica funcionaria de la següent manera: Pere podrà fer preguntes als joves i aquest podran preguntar a qui vulguin per acabar d'encetar una reflexió final	**(19:10)** **20'**
Sorpresa	➢ Entrega d'un quadre a l'Espai Jove La Claqueta i Casal de Joves	**(19:30)** **5'**
Berenar	➢ Es realitzaria a La Claqueta	**Cap a les 20:00**

Planificació de la presentació. Font: Equip comunitari Collblanc- La Torrassa

El dia de la presentació del documental, abans de col·laborar amb els preparatius, vaig reunir-me amb l'equip d'educadors de medi obert de l'associació Itaca perquè volien repetir un procés creatiu amb joves realitzat a les places del districte. Segons em van informar, setmanes abans s'havia fet una activitat de rap organitzada pel seu equip i Òmnium Cultural sobre el rap en català que havia sigut un èxit entre els i les joves. Fruit d'aquesta activitat, diversos joves havien començat a fer cançons de rap i havien obert un canal de Youtube per compartir les seves cançons. Destacaven un jove marroquí que cantava en català, castellà i àrab i dues joves de República Dominicana que, segons els educadors, havien començat processos d'apoderament arran d'això. El resultats van ser tan positius que els educadors/res van haver de reconduir la situació perquè havia canviat les dinàmiques i els rols dins del grup de joves i les. Així, els i les joves de l'associació estaven molt interessats en el rap, motiu pel qual els educadors/res volien aprofitar el procés realitzat amb el graffiti per tornar a iniciar un nou procés de voluntat transformadora a través de les subcultures urbanes. En aquesta ocasió, jo vaig compartir alguns dels aprenentatges que havia extret del procés que havia impulsat, però no em vaig involucrar en la preparació del nou procés. Durant aquesta reunió em va sorprendre la voluntat dels i les joves de participar en activitats vinculades en les subcultures urbanes i veure que els/les professionals de l'associació havien incorporat part del discurs que havia impulsat mesos abans (apoderament d'espai públic, treball en xarxa, creativitat a través de subcultures

urbanes, etc.). Així, vaig poder observar que les accions que es van realitzar el curs anterior havien donat lloc a altres processos mitjançant la incorporació d'un determinat discurs per part dels professionals i la voluntat dels i les joves de l'associació de participar-hi.

Publicació a Twitter de l'equip d'educadors de medi obert de l'associació Itaca de l'11 de gener

Després de la reunió realitzada amb el grup d'educadors de medi obert em vaig trobar amb dos dels joves membres de la subcultura del graffiti de Collblanc- La Torrassa que van participar en les exhibicions de graffiti fetes durant el procés. Vaig aprofitar per saber com els hi anaven les coses i em van ensenyar les fotografies dels últims vagons de metro que havien pintat a Barcelona. La conversa em va mostrar que aquests joves, que havien participat puntualment en les activitats, mantenien un vincle amb mi i el procés realitzat. Com que un d'ells també es dedicava al rap, vaig suggerir-li fer una gravació a Torre Barrina. El jove em va mostrar-se molt interessat, ja que ell no disposava d'equipament per fer bons enregistraments. A més a més, ambdós joves estaven cursant un cicle de grau mig de gravació i tècniques audiovisuals. Tal i com havia succeït amb l'enregistrament del tema del documental per part d'un dels joves

del barri, es va constatar que no hi havia una trobada entre determinades necessitats dels i les joves del districte i allò que s'oferia des de determinats serveis. Aquest desajust pot estar relacionat amb motius diversos: l'ús d'un llenguatge excessivament institucionalitzat, l'existència d'una certa distància entre les polítiques de joventut i els i les joves, la desinformació de les necessitats d'uns i de les possibilitats que ofereixen altres, la inexistència de vincles d'aquests serveis amb els i les joves, entre d'altres. Tanmateix, em va sorprendre que aquests joves, que no freqüentaven cap dels serveis del districte, no tenien una predisposició contrària a fer-ho. Si no ho feien sembla que era perquè no veien que això pogués respondre a les seves necessitats. Això, em va demostrar que jo també tenia el prejudici que els i les joves que participaven en subcultures urbanes havien ser escèptics en alguna mesura davant d'allò que se'ls ofereix des dels serveis existents. Finalment, tot i que ambdós joves havien rebut la invitació a la presentació de la memòria visual, quan els vaig preguntar si hi assistirien em van respondre que aquell dia estaven cansats.

Abans de començar la presentació vaig trobar-me amb dos joves que havien preparat algunes preguntes. Posteriorment, amb alguns dels i les joves i els tècnics vam decorar la sala amb fotografies del procés i alguns dels plafons que s'havien pintat en les exhibicions de graffiti. A l'acte hi van assistir els joves del Casal de Joves, part dels quals no havien participat en el procés, el grup de joves de la Claqueta, gairebé la totalitat dels tècnics de l'associació Itaca, la cooperativa audiovisual que havia participat en la memòria, una tècnica de Joventut, una membre de l'AMPA de l'escola que havia cedit el seu mur i la televisió local de L'Hospitalet, que havia estat convidada per l'equip comunitari. Per tant, la majoria de les persones que hi van assistir van ser joves. Això va ser així perquè no es va fer gaire difusió de l'acte en les xarxes socials. Una setmana abans es va donar una entrada i invitació a cada jove dels dos grups, per promoure que l'acte fos dels i les joves. Tal i com es pot observar en la seqüència fotogràfica següent, l'ordre de l'acte va ser: presentació, rap de benvinguda, vídeo, debat i entrega d'un obsequi amb la fotografia del mural per a cada grup de joves.

DEIXEM DE MIRAR,
COMENCEM A VEURE
DEIXEM DE MIRAR,
COMENCEM A VEURE

Acte de presentació. Una seqüencia **fotogràfica** de Pere Grané amb cinc fotografies digitals a color d'Ariadna Gómez (22/12/2016)

Per valorar l'acte cal tenir en compte diverses qüestions. Primer, un dels grups, el de la Claqueta, feia dos mesos que no tenia educadora referent i dues de persones que havien entrat a treballar-hi ho havien acabat deixant per la conflictivitat que hi havia en el grup. Segon, bona part dels i les joves del grup del Casal havia canviat, de tal manera que part d'aquest no havia participat en el procés. Endemés, cal tenir en compte que l'acte es va fer 6 mesos després de la realització del mural. Finalment, era la segona ocasió que els grups de joves veien el documental, ja que havien fer una primera visualització per esmenar el material. Tot i aquests reptes, els i les joves es van mostrar molt receptius i participatius durant tot l'acte. A diferència d'altres fases del procés, les dones van fer la majoria de les intervencions i el grup del Casal va participar més activament que el de la Claqueta. En part, això pot estar relacionat amb les dinàmiques positives que s'havien donat en el grup del Casal arran del taller de rap. En la fase del debat l'equip comunitari em va demanar que m'encarregués de la dinamització, ja que diverses de les preguntes me les van dirigir a mi. Concretament, els i les joves van mostrar interès en saber si jo, com a impulsor, estava satisfet amb el

resultat i si voldria tornar a repetir l'experiència amb ambdós grups. Les valoracions que van fer del procés van ser positives, malgrat que part dels i les joves va reconèixer no haver participat en totes les fases del procés. A més a més, els i les joves van manifestar la necessitat de fer projectes similars, amb un marcat component participatiu. No obstant això, quan una de les tècniques de Joventut els va preguntar si es veurien capaços de fer un procés similar sense la meva participació, els i les joves van mostrar dubtes atès que no hi ha murs on sigui legal pintar en el districte.

A banda d'això, en l'acte hi ha haver alguns moments que destaquen perquè aporten informació del procés realitzat. En primer lloc, quan es va donar l'obsequi l'equip comunitari va convidar a fer el lliurament a tots els equips tècnics que havien participat en el procés. En aquest moment, Joventut, l'equip comunitari, els educadors del Casal i Claqueta es van ubicar al centre de la sala, però també l'equip d'educadors de medi obert de l'associació, els quals havien participat puntualment en el procés, però que volien estar-hi presents perquè també se'n sentien part. Un segon moment destacat va ser quan vaig preguntar als grups: si avui haguéssiu de fer un altre mural, quin tema escolliríeu? I la resposta d'un dels joves del Casal va ser: el masclisme. Tot i que durant el procés no es va poder aprofundir suficientment en les desigualats de gènere que hi ha en l'espai públic, va ser remarcable que l'única proposta que va sorgir fos treballar aquest tema, el qual s'havia apuntat ocasionalment en al principi del procés. Per altra banda, a finals de juny del curs anterior Joventut va intentar organitzar un acte amb l'educadora referent de la Claqueta sobre temes de graffiti, però cap jove hi va assistir. En contraposició, en aquest hi van assistir un gran nombre de joves del barri sense tenir l'obligació de fer-ho, ja que era l'últim dia d'activitats abans de començar els vacances de Nadal. L'assistència i participació va mostrar una certa identificació dels i les joves amb el procés realitzat. Així ho il·lustra l'última fotografia de l'assaig fotogràfic, on es veu un dels joves fent una fotografia de l'obsequi del mural. Endemés, el fet que hi hagués joves encarregats de cadascuna de les parts va ser positiu i va fer que es generés un clima on els i les joves es van sentir còmodes. Això es va veure en el debat, en el qual van participar fent més intervencions que en altres activitats del procés.

En síntesi, durant l'acte de presentació de la memòria audiovisual es va generar un clima molt positiu que va mostrar que els i les joves s'identificaven el procés realitzat. Endemés, l'apropiació de l'acte, amb el rap i les seves intervencions, va demostrar que van viure l'activitat com a un espai en el qual poder prendre part activament. Si es compara amb l'inici del procés, en el retorn a la comunitat vaig poder observar una progressió important diversos aspectes: la confiança a expressar idees pròpies –també en termes de gènere–, participar activament en processos col·lectius i voluntat d'implicació amb la comunitat.

Els i les tècnics que van participar en aquesta fase de retorn van dedicar-se a fer difusió del vídeo en les xarxes socials. Així, durant les setmanes següents es van fer diverses publicacions relacionades. A més a més, tant l'equip comunitari com Televisió de L'Hospitalet van fer vídeos de la presentació:

- Vídeo de Televisió de L'H: http://lhdigital.cat/web/digital-h/televisio/veure-video/-/journal_content/56_INSTANCE_ZrP3/11023/11094272
- Vídeo de l'equip comunitari de l'associació: http://projecteicilh.wixsite.com/itaca/single-post/2017/01/12/Deixem-de-mirar-comencem-a-veure

Twit Associació Educativa Itaca, 22-12-2016

· 22 des. 2016

Tot preparat a @aeitaca per la presentació del documental "DEIXEM DE MIRAR, COMENCEM A VEURE" la veu dels #joves #CollblancLaTorrassa #LH

Projecte ICI L'H, Roger Caro, Oci al Barri L'H and 7 others

5 7

Twit del director de l'Associació Educativa Itaca, 22-12-2016

Joventut L'H @joventutlh · 22 des. 2016

Súper #documental del procés participatiu amb #graffiti pels #joves de @ClaquetaCR + reflexions dels actors #lhmola

Torre Barrina L'H, La Claqueta, Projecte ICI L'H and 7 others

9 17

Twit Joventut L'H, 22-12-2016

22 des. 2016

Si ell@s ho fan,no ho podem fer tot@s?
Comencem a VEURE,comencem a TRANSFORMAR!Ho fem junt@s?
@ProjecteICI_LH @aeitaca #sumemperlaconvivencia

Projecte ICI L'H @ProjecteICI_LH
Demà serà l'estrena de "DEIXEM DE MIRAR, COMENCEM A VEURE", donant veu els i les #joves del #barri #SomCollblancLaTorrassa #LHospitalet

6 11

Twit membre de l'equip comunitari de l'Associació Educativa Itaca, 22-12-2016

Torre Barrina L'H @torrebarrinalh · 22 des. 2016
Documental realitzat @LookyProd Nou model #participacio : Millora la identitat cultural quan millora l'ús de l'espai públic #arturba #LH

Joventut L'H, Cultura L'H, CACollblancTorrassa and 5 others

9 9

Twit Torre Barrina, 22-12-2016

Torre Barrina L'H @torrebarrinalh · 22 des. 2016

Exemple d'un treball comunitari. La suma de tots no té límits! Satisfets d'haver aportat el nostre granet de sorra! Felicitats a tots!

Felipe Campos Rubio @FelipeCamposlh

Avui a l'Antic Cine Romero de @aeitaca estrena de "DEIXEM DE MIRAR, COMENCEM A VEURE", donant veu a #joves #CollblancLaTorrassa #LHospitalet

5 5

Twit Torre Barrina, 22-12-2016

Ass. Educativa Itaca @aeitaca · 28 des. 2016

El passat 22 de desembre vam estrenar "Deixem de mirar, comencem a veure" amb els #joves com a protagonistes del procès i el resultat final

AMPA Ernest Lluch, Ass. Educativa Itaca, La Claqueta and 7 others

7 11

Twit Associació Educativa Itaca, 28-12-2016

Twit Torre Barrina, 09-01-2017

Twit del director de l'Associació Educativa Itaca, 09-01-2017

Twit de la Televisió de L'H, 11-01-2017

Twit de l'equip comunitari de l'associació educativa, 12-01-2017

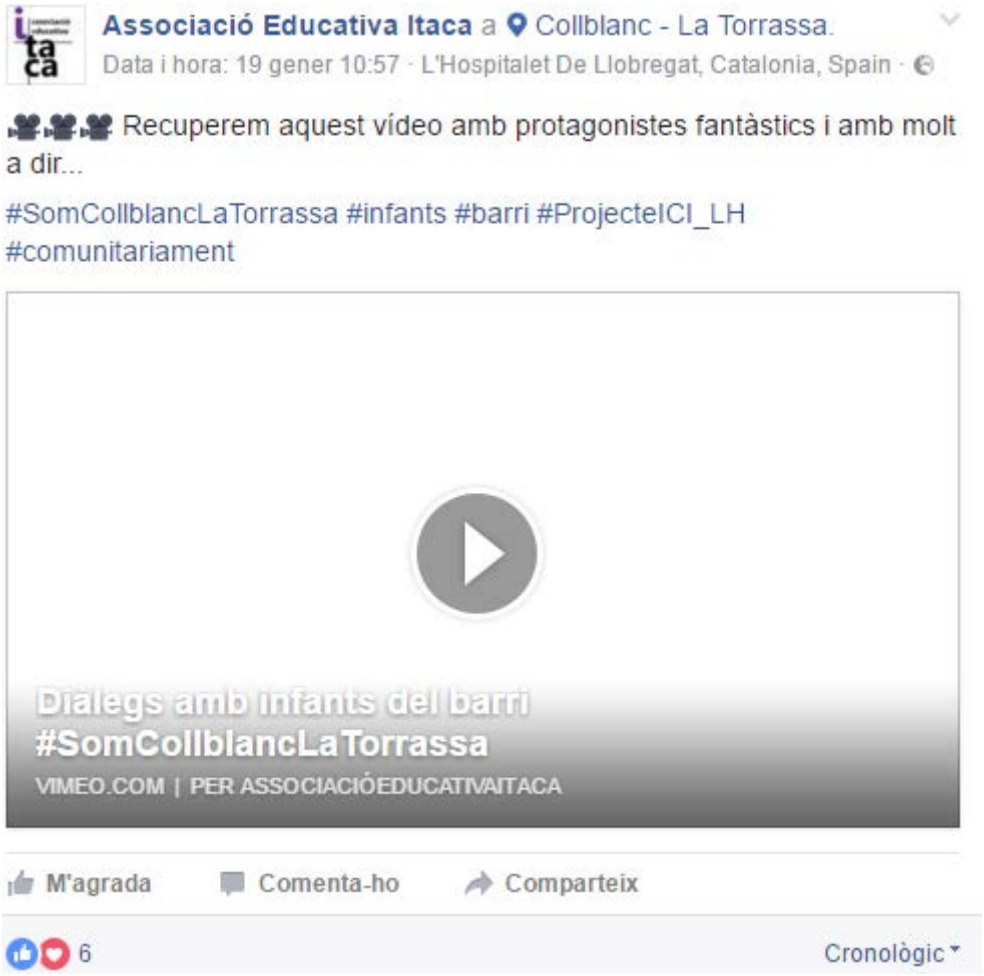

Publicació al Facebook de l'Associació Educativa Itaca, 19-01-2017

En conclusió, la memòria visual va mostrar diversos biaixos ja que només elebra els aspectes positius mentre que els negatius no hi apareixen. És per això que els resultats de la tesi han de problematitzar aquest material considerant també què s'havia deixat de mostrar. A banda d'això, durant la fase de retorn a la comunitat vaig observar un canvi en el discurs dels agents de la comunitat, els quals van incorporar diversos objectius del procés realitzat. Això, no crec que fos únicament fruit del treball en xarxa, sinó que la memòria visual els va permetre construir aquest discurs. A diferència d'altres fases del procés, els i les tècniques estaven molt convençuts de les conseqüències positives d'aquest tipus de processos, tal i com es pot observar en les publicacions a les xarxes socials. Pel que fa als i les joves, les seves respostes durant el debat de l'acte van mostrar limitacions a l'hora d'afirmar que s'iniciessin processos d'apoderament. No obstant això, sí que es va constatar un canvi en la predisposició de

treballar en xarxa amb altres grups de joves, la millora en la participació activa i la voluntat d'incidir en problemes col·lectius, com per exemple el masclisme. Així, es van poder veure avenços en ambdós grups en la participació en accions educatives d'aquest tipus. Tot i que part del grup no va participar en tot el procés, vaig poder observar certa identificació amb el mural en ambdós grups. Per contra, això no es va donar en els joves membres de la subcultura del graffiti, que havien participar en exhibicions però no en la realització del mural. Part d'aquestes qüestions han trobat una continuïtat a través d'altres activitats relacionades amb el graffiti i, majorment, el rap. Així, durant el curs 2016-2017 els i les tècniques preveuen fomentar l'apropiació d'espais públics significatius del barri a través de les subcultures urbanes, inclòs el graffiti, juntament amb l'associació cultural local que va participar en el procés.

SOSTENIBILITAT DE LA R-A: ELS PAS D'UN PROCÉS A LA DIVERSIFICACIÓ DE PROCESSOS

Una manera de completar la informació relativa a l'avaluació és analitzar si el procés en qüestió va continuar en el temps i, en cas afirmatiu, analitzar de quina manera els agents van sostenir-lo sense que jo assumís el rol de facilitador. La informació que presento a continuació evidencia que durant el curs escolar següent al primer cicle de la R-A es van produir un gran nombre d'accions educatives a través el graffiti i l'art urbà a Collblanc–La Torrassa, impulsades pels agents implicats en la R-A. Mitjançant diverses accions educatives els agents el procés del primer cicle de la R-A va diversificar-se fins a esdevenir diferents «processos» que van sostenir els objectius del primer. Els eixos que van vertebrar aquests nous processos educatius van estar fortament relacionats amb la R-A: el protagonisme dels i les joves, el treball en xarxa entre diversos agents de la comunitat i l'educació comunitària a través del graffiti i l'art urbà. Els agents involucrats en la R-A van passar de «participants» a «impulsors» de noves accions educatives, les quals agrupo en tres tipus: (I) accions de continuïtat mitjançant la reproducció d'accions del primer cicle de R-A; (II) accions que complementen línies d'acció de la R-A; (III) accions que incorporen aprenentatges de la R-A, però implementades fora de l'àmbit d'acció del procés inicial.

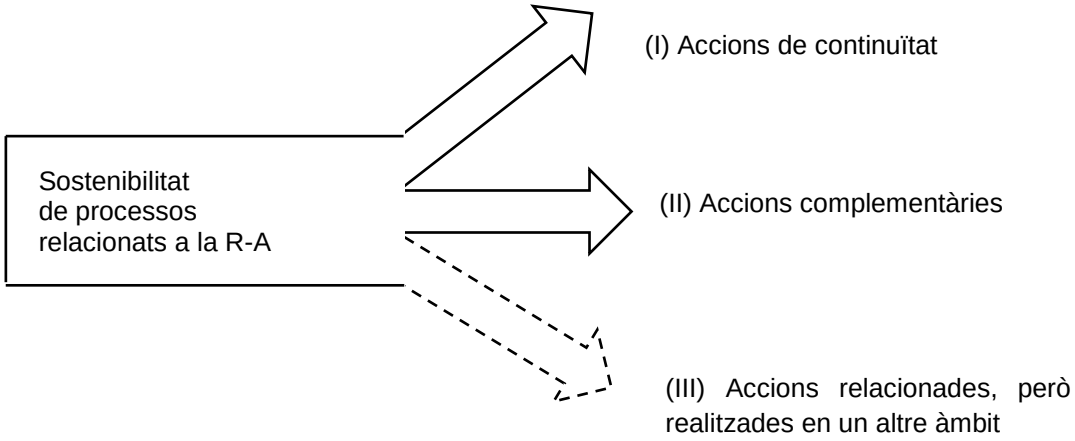

Proposta d'acció contextualitzada

En els següents subapartats incloc alguns dels exemples més destacats de les accions educatives realitzades posteriorment que van donar continuïtat als objectius i els instruments metodològics promoguts durant la R-A.

ACCIONS DE CONTINUÏTAT MITJANÇANT LA REPRODUCCIÓ D'ACCIONS DEL PRIMER CICLE DE R-A

Es tracta d'accions educatives que van reproduir altres accions realitzades en el primer cicle de la R-A. A grans trets aquestes tipus d'accions van ser promogudes per tal de fomentar formes creatives d'oci i participació juvenil. D'acord amb això, en els mesos posteriors a la pintura del mural de la Plaça Gernika, el Casal de Joves i l'equip d'educadors d'educadors/es de medi obert de l'associació van impulsar diverses accions relacionades amb la pintura de murs i persianes que reproduïen accions de la R-A. Aquestes van recollir la voluntat dels i les joves del Casal de seguir participant en accions relacionades amb el graffiti i l'art urbà, tal com mostra el fragment següent de l'avaluació:

> La major part del grup afirmar que volien seguir fent activitats sobre graffiti, a excepció de tres persones que van afirmar que no els agradava dibuixar ni pintar. Per últim, es va preguntar als joves com els agradaria que fossin les activitats. Els i les joves del Casal van proposar el següent: que el dia de la realització del graffiti fos entre setmana, que hi hagués activitats menys dirigides, que els i les joves poguessin pintar quelcom a partir d'una idea pròpia i decidir el tema (Avaluació Casal de Joves, Diari de Camp).

Aquestes accions van ser plantejades seguint els mateixos objectius del procés realitzat en el marc de la R-A. Segons un dels educadors de medi obert, "el que pretenem és fer

una mica més de comunitat, embellir el barri i també crear un sentiment de pertinença de cara els joves" (Rubén Navarro, educador de l'equip Oci al Barri, https://goo.gl/QY1zuD).

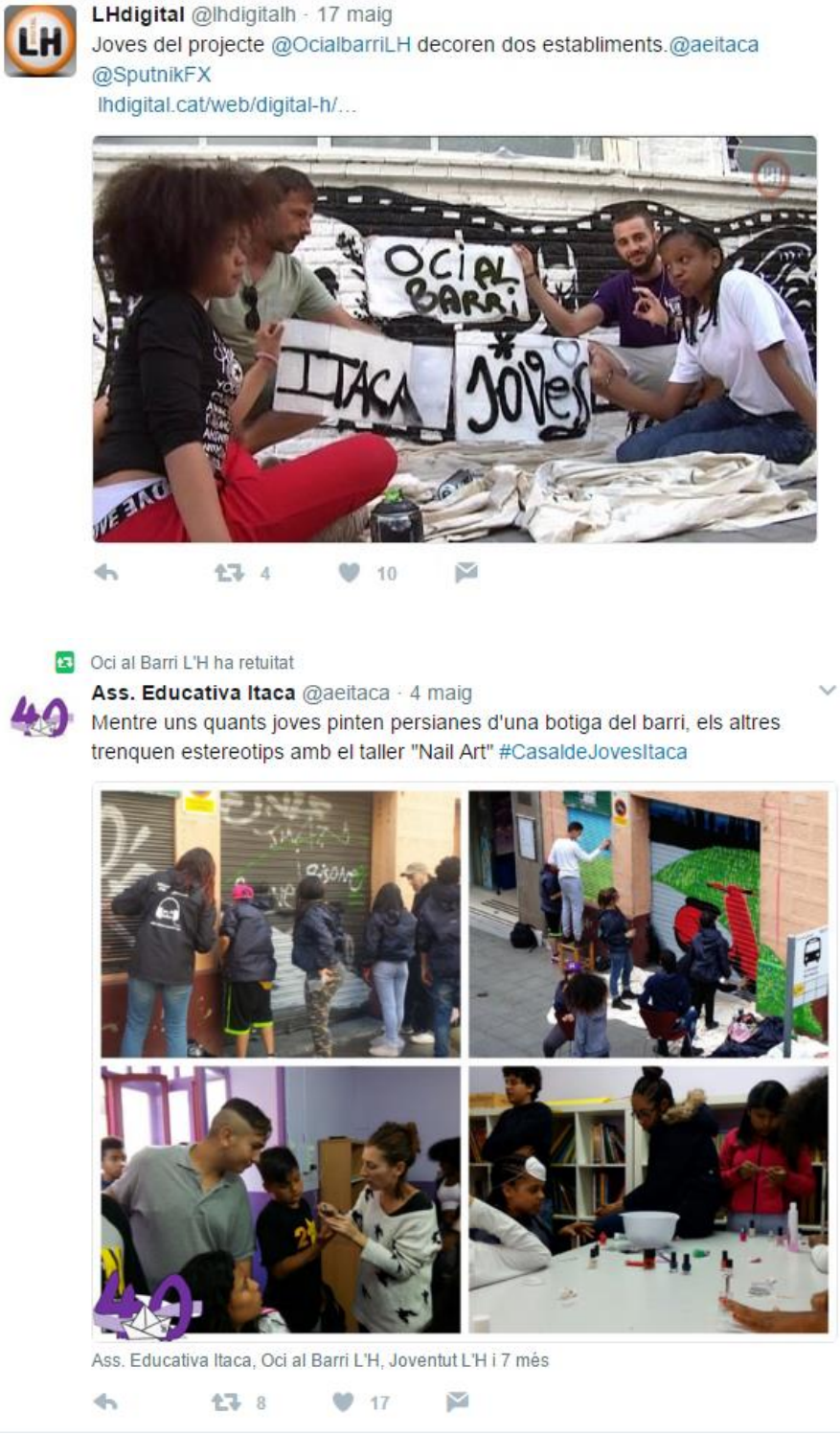

Publicació a Twitter, 4 i 17 de maig de 2017

Per altra banda, una de les accions que destaco de les realitzades durant el següent curs acadèmic és la segona edició de l'esdeveniment específic sobre subcultures urbanes al districte, organitzat per l'associació taca. Mitjançant la creació d'un grup impulsor de joves que participés en el procés de preparació de l'acció educativa, diversos persones van formar part de nous espais de relació informal de joves (veure figura 3.6.2.1). Aquesta major participació dels i les joves va ser un canvi important en la preparació de l'esdeveniment, el qual va incorporar aprenentatges resultants del procés previ. Aquesta segona edició, realitzada la mateixa data que el curs anterior, va ser impulsada per l'equip d'educadors i educadores de medi obert de l'Associació Itaca, amb el suport de Joventut, i va aconseguir incorporar nous agents, per exemple: la coordinadora d'AMPES del districte o la comissió de festes.

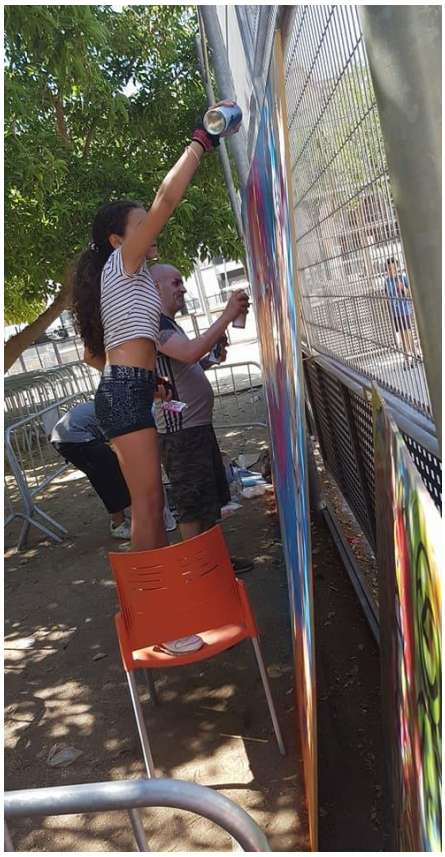

Segona edició Primavera Urbana (2017). En la part superior consta una publicació a Twitter del 27 d'abril de 2017. En la part inferior s'inclou el cartell de l'esdeveniment, una part del qual està destinat al graffiti, tal com mostra la fotografia de la part inferior dreta. Aquesta fotografia va ser realitzada per l'Equip d'Educadors/es de Medi Obert de l'Associació Itaca

ACCIONS QUE COMPLEMENTEN LÍNIES D'ACCIÓ DE LA R-A

Un altre tipus d'accions que considero significatives són aquelles que van donar continuïtat al procés mitjançant el desenvolupament de noves accions que donen resposta a limitacions o demandes expressades durant el primer procés.

Tal com s'ha presentat en l'apartat 3.3, una de les limitacions va ser l'aprofundiment en l'educació intercultural. Malgrat que el racisme va centrar la temàtica del mural, la totalitat dels equips tècnics van coincidir a afirmar la necessitat de continuar promovent accions educatives en aquest àmbit. Tenint en comte això, el curs següent l'equip d'educadors de l'associació i el Casal de Joves van realitzar diverses accions

educatives relacionades amb el hip-hop, concretament centrades en el rap, per fomentar l'educació intercultural a través de les subcultures urbanes. Així, aquestes accions van complementar la tasca educativa realitzada durant el procés previ. Durant els tallers de rap hi va haver un conjunt de joves que van participar molt activament. Es tracta de les mateixes persones que en el moment de decidir la temàtica del mural van proposar tractar el racisme que vivien diàriament. Segons els educadors i educadores, els i les joves que més clarament van reconèixer el racisme com a principal necessitat en la comunitat durant la creació del mural van fer un pas un pas endavant en apoderament durant els tallers de rap. Un bon exemple d'això és el de l'Ana, la jove que durant la R-A va afirmar que li molestava que li diguessin «negra» a l'institut, però que no responia.

- En el cole me llaman negra porque soy negra (Ana, jove del Casal de Joves).
- ¿Y a ti te molesta? (Júlia, educadora de l'entitat).
- Sí (Ana).
- ¿Les dices alguna cosa? (Júlia).
- No (Ana).

  (Fragment del diari de camp, sessió 7).

En aquests tallers de rap l'Ana, de la mateixa manera que altres joves, va utilitzar la creativitat per compartir un missatge públicament que connectava amb la seva vivència del racisme (veure figura 3.6.2.2)[11]. Així, el resultat d'aquesta acció educativa va complementar la tasca realitzada durant la creació del mural.

[11] Per més informació, consulta l'enllaç següent: https://vimeo.com/207009684

«Negra»: el rap antiracista de l'Ana (2017). Fotografia de Claudia Frontino

Una altra acció educativa significativa va ser la pintura d'un mural al Parc de la Torrassa, la qual cosa va recollir la demanda expressada pel grup de joves del Casal de Joves de fer una intervenció en el aquest espai que havien identificat com a significatiu. Durant la R-A vaig proposar als i les joves decidir un altre espai perquè aquest no havia sigut mencionat pel grup de joves de La Claqueta. No obstant això, aquest parc va ser l'espai que vam proposar a la direcció de l'associació en el qual realitzar la primera edició de l'esdeveniment específic sobre subcultures urbanes. Poques setmanes abans de la data de l'esdeveniment en qüestió, la direcció de l'entitat va decidir canviar la seva ubicació amb l'argument que es tractava d'un espai públic d'emplenar l'espai amb assistents suficients perquè no es veiés buit. Així, la proposta del grup de Joves del Casal va acabar sent desestimada per criteris aliens a la voluntat dels i les joves. Tanmateix, el curs vinent la coordinadora d'AMPES del districte va impulsar una acció educativa en aquest espai, juntament amb diversos agents implicats en la R-A: l'Espai Jove la Claqueta, Contorno Urbano, l'equip d'educadors i educadores de medi obert de l'associació, l'artista Maga, entre d'altres. Concretament, l'acció es va centrar a pintar un mur del Parc de la Torrassa i va anar acompanyada d'exhibicions de patinet. La pintura del mural va ser protagonitzada pel

mateix grup de joves que va pintar el mural de la Plaça Gernika gairebé un any abans i, a més a més, també hi va haver una participació elevada de dones; la qual cosa podria estar relacionat amb el lideratge de la coordinadora d'AMPES del districte (veure publicacions següents).

CACollblancTorrassa @Torrassa12CA · 27 maig
Super Mural de @contorno_urbano en el Parc de La Torrassa Super Participación Super Collblanc-La Torrassa @calcazar @LolaRms pic.twitter.com/lZzb8JcSxg

CACollblancTorrassa @Torrassa12CA · 27 maig
Super Gràcies @ClaquetaCR per participar Session Skate&Mural de @SisensSurfshop @OcialbarriLH @contorno_urbano i #PuntSalutComunitaria pic.twitter.com/ZHunKlNG8A

2 4

Publicacions a Twitter, 27 de maig de 2017

ACCIONS QUE INCORPOREN APRENENTATGES DE LA R-A, PERÒ AMB IMPLEMENTADES FORTA DE L'ÀMBIT D'ACCIÓ DEL PROCÉS INICIAL

El tercer tipus d'accions no van reproduir o complementar el procés inicial, sinó que van transformar mitjançant la implementació d'accions educatives en altres contextos diferents als de la R-A. En aquest; en destaco dues: l'ús del graffiti i l'art urbà com a dinàmica en processos participatius i l'ús de l'etnografia visual en accions educatives a través del graffiti i l'art urbà.

El primer exemple fa referència a la incorporació del graffiti i l'art urbà com a una dinàmica pel foment de la participació en l'espai públic. A diferència del procés previ, promogut en un grup estable durant diverses accions educatives, aquest tipus d'accions van ser realitzades sense grup estable en el marc de processos participatius per a la millora del districte. Concretament, les accions van ser impulsades per l'equip comunitari de l'associació, en col·laboració amb l'equip d'educadors/res de medi obert. Les accions van ser dinamitzades per Col·lectiu Sinèrgia, joves membres de la subcultura del graffiti i que havien participat en la R-A. Malgrat que es va tractar el graffiti i l'art urbà com a dinàmiques de participació, que tenen un impacte limitat, considero rellevant que els equips tècnics facin ús del graffiti i l'art urbà com a una línia d'acció educativa basada en el foment de la participació de la comunitat per a transformar l'entorn més proper.

Publicació a Twitter, 09 de setembre de 2016

Un segon exemple de tranformació consisteix a utilitzar l'etnografia visual en accions educatives a través del graffiti i l'art urbà. Aquesta incorporació de certs instruments de recerca en l'acció educativa el va realitzar l'associació cultural local Contorno Urbano. Segons va afirmar un dels seus membres, arran de la R-A van decidir explorar la incorporació de la participació dels i les joves en el màxim nombre de fases possibles dels processos creatius, especialment en la presa de decisions. Per tal de fer-ho van adoptar l'etnografia visual amb la finalitat que els i les joves fessin una representació del seu entorn urbà més proper que fonamentés la detecció de necessitats que després orientaria el disseny de la intervenció visual. Això es va dur a terme en diverses accions educatives desenvolupades en escoles i instituts.

Publicació a Facebook, 22 de maig de 2017

Les accions educatives presentades en aquest apartat aporten informació relativa a l'impacte de la R-A en diversos àmbits. En primer lloc, tots els agents –sense excepció– van tornar a participar –i en un gran nombre de casos liderar– accions educatives a través del graffiti i l'art urbà. En el cas dels i les joves no van liderar cap de les accions educatives presentades, però en bona part van assolir un major grau de participació que les accions que es implementades abans d'iniciar la R-A. Això té a veure amb un canvis en el discurs dels agents en qüestió, però també en la seva acció educativa per part de diversos agents.

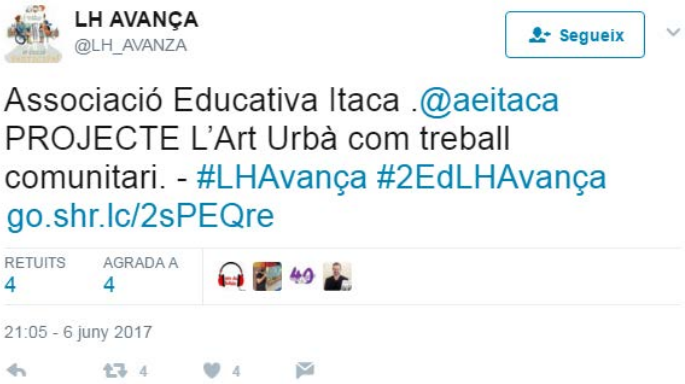

Publicació a Twitter, 6 de juny de 2017

Endemés, els casos presentats evidencien que els agents participants en la R-A van incorporar els objectius del procés que van acordar a la fase de diàleg i, consegüentment, van dur a terme accions que van sostenir el procés i el van

diversificar. És per aquest motiu que puc afirmar que la sostenibilitat del procés del primer cicle de la R-A va consistir a continuar el procés inicial, sinó passar d'un procés a la diversificació de processos conformats per un conjunt d'accions educació a través del graffiti i l'art urbà heterogènies. Aquesta sostenibilitat no és una conseqüència causal de la R-A, ja que en la comunitat existia un trajecte previ d'educació a través del graffiti i l'art urbà. Tanmateix, les accions educatives presentades són una evidència que la R-A es va fer amb la comunitat, des de la comunitat i per a la comunitat. Per altra banda, tal com apuntava anteriorment, tots els equips tècnics participants en el procés previ van impulsar accions educatives relacionades durant el curs vinent. La tasca d'incloure els agents educatius de la comunitat, encara que tinguessin paper poc actiu en el procés, va esdevenir clau per a la continuïtat dels processos promoguts. Un bon exemple d'això és l'equip d'educadors/es de medi obert. Aquest agent, que en el procés previ va donar suport puntual en diverses accions educatives, va liderar bona part de les accions que es van fer el curs següent. Pel que fa als i les joves, vull constatar que va canviar la tendència a la baixa participació en accions d'aquest tipus. Les valoracions negatives que van manifestar els i les joves abans de començar la R-A contrasten amb la seva participació en un gran nombre d'accions educatives d'aquest tipus després del procés inicial. D'acord amb tot això, la tasca educativa realitzada per la comunitat després del primer cicle de R-A confirma la hipòtesis de la R-A, segons la qual el desenvolupament de processos basats en educació comunitària en entorns socialment desafavorits amb joves mitjançant graffiti i art urbà promou la inclusió social. L'evidència d'això no és que es mantingués un determinat model d'educació a través del graffiti i l'art urbà, sinó l'assumpció dels objectius de la R-A i alguns dels seus instruments metodològics de forma transversal en l'acció educativa de cadascun dels d'agents educatius participants, inclosos els i les joves. La reproducció, complementarietat i transformació dels nous processos educatius promoguts per la comunitat encara mostren reptes, com per exemple el lideratge dels i les joves d'aquests processos o la reducció de biaixos de gènere; al mateix temps que suggereixen noves preguntes de recerca recerca, per exemple: com impulsar l'apoderament de joves en espais urbans significatius sense institucionalitzar els espais reapropiats per aquestes persones.

ANNEX II: MEMÒRIA AUDIOVISUAL

La memòria audiovisual inclou diferents evidències visuals recollides durant la R-A, així com la seva síntesi. Dins d'aquest annex podeu trobar: fotografies de les cartografies que van fer els i les joves; entrevistes etnogràfiques als agents participants; registres sonors dels i les joves fruit d'accions realitzades a la ràdio; vídeos gravats pels i les joves per a la difusió a les xarxes socials i vídeos per documentar el procés.

Portada de la memòria audiovisual: "Deixem de mirar, comencem a veure"

La memòria audiovisual la podeu consultar en la carpeta del CD d'annexos, així com en els enllaços següents: https://vimeo.com/184362305 o https://www.youtube.com/watch?v=yAWi74FchGc

ANNEX III: PROPOSTA D'ACCIÓ INICIAL

A continuació, consta la proposta d'acció que vaig presentar als territoris. En cadascun d'aquests es va emfasitzar que es tracta d'una proposta flexible, la qual ha de ser replantejada conjuntament amb els educadors i educadores del territori.

INTRODUCCIÓ

El graffiti i l'art urbà ofereixen la possibilitat de promoure processos educatius de voluntat transformadora mitjançant el treball artístic amb joves. Això permet treballar les capacitats d'un grup de joves i el seu entorn social. Aquesta eina educativa és especialment escaient per als adolescents, molts dels quals tenen curiositat per aquesta subcultura urbana que està composta majorment per joves.

D'acord amb això, a través la recerca-acció pretenc respondre a la pregunta següent:

Quines són les contribucions principals dels processos d'educació comunitària a través del graffiti i l'art urbà amb joves?

Consegüentment, vull saber de quina manera processos educatius relacionats incideixen en la generació de xarxes d'apoderament de grups de joves, la consolidació i aprenentatge de pràctiques i valors propis de la ciutadania democràtica.

PROPOSTA DE COL·LABORACIÓ

En què consisteix?

En la part d'acció de la recerca plantejo la construcció, l'enfortiment i l'apoderament, tant de les persones participants del procés, com de les relacions que s'estableixen entre elles i en les quals s'utilitza la creativitat com a eina metodològica i educativa. Per tant, l'objectiu final de no rau en aprendre una determinada tècnica o recurs d'expressió visual i plàstca, sinó en endegar un procés educatiu centrat en les persones participants i el seu apoderament.

Quins són els seus objectius?

- ✓ Facilitar la **cohesió social** ciutadana a través de l'art.
- ✓ Fomentar la **creativitat** com una eina d'expressió, diàleg i mediació.
- ✓ Educar en la **participació** en l'espai públic mitjançant l'art urbà.
- ✓ Promoure l'**apoderament** per tal que els i les joves passin de ser espectadors passius a subjectes actius, també en els processos de decisions.
- ✓ Potenciar la **col·laboració** amb altres agents del territori.

Per què és necessari?

La manca d'espais de decisió i participació més enllà del propi nucli o grup d'iguals així com de recursos per a gestionar i conduir el seu temps i interessos és una de les característiques que defineix la joventut actualment. El graffiti, atès el seu caràcter transgressiu, ofereix la possibilitat d'arribar a joves d'entre 14 i 18 anys interessats en aquesta subcultura urbana. L'endegament d'un procés educatiu i la generació d'un espai segur, en termes legals i afectius, afavoriran resultats positius, tant en termes individuals com comunitaris.

Per què el graffiti i l'art urbà?

Des dels anys 90 hi ha hagut diverses aportacions que destaquen els potencials educatius del graffiti. En el si de la subcultura trobem diversos elements positius pel creixement dels i les joves: autonomia, carrera artística, xarxa de suport, reconeixement públic, aprenentatge de valors i pensament crític. A més a més, es tracta d'una activitat de caràcter col·lectiu que es desenvolupa a l'espai públic i interacciona amb l'entorn i la comunitat.

PROPOSTA D'IMPLEMENTACIÓ

Com es desenvoluparà?

Encara que a continuació s'inclou una proposta d'implementació, és recomanable que el plantejament es faci conjuntament amb els educadors de les entitats del territori per mantenir la coherència educativa. Tenint en compte això, proposo tres fases:

Fase 1: Entrada en el territori

La primera fase té un caràcter exploratori en la qual començaré a participar en les entitats per conèixer el territori i el grup de joves. En aquesta fase inicial no impulsaré activitats relacionades amb l'art urbà, sinó que em dedicaré a replantejar la proposta d'acord amb les possibilitats de l'entorn. Per altra banda, em permetrà establir una relació amb els possibles participants.

Fase 2: Experiència pilot

Una vegada hagi finalitzat la fase exploratòria, durem a terme una experiència pilot que consistirà en la realització d'un mural participatiu. La finalitat d'aquesta fase és dur a terme una intervenció artística a l'espai públic que permeti motivar als joves i tenir un primer contacte amb l'art urbà. Aquesta fase em permetrà avaluar les potencialitats i limitacions de dur a terme un treball educatiu amb el grup.

Alguns exemples d'experiències pilot realitzades pel dinamitzador són:

- Taller participatiu d'art urbà a l'Escola Mestre Morera (Ciutat Meridiana):

Vídeo de l'activitat: http://lookyproduccions.com/video.php?id=76

- Taller comunitari intergeneracional a la Residència Vidal i Aunós (La Bordeta):

Vídeo de l'activitat: http://lookyproduccions.com/video.php?idioma=ct&id=80

Fase 3: Procés creatiu educatiu

La tercera fase consisteix a promoure un procés educatiu amb el grup de joves. Aquest, s'implementarà en aquells casos en els quals el dinamitzador/investigador, l'entitat i el grup ho considerin desitjable. En aquesta fase, més enllà de la participació puntual, impulsar un un procés educatiu continuat conjuntament amb la comunitat, el qual finalitzarà amb una intervenció artística a l'espai públic. El plantejament educatiu el farem conjuntament amb l'entitat i permetrà aprofundir en alguna de les dimensions de l'apoderament del grup de joves. El format de la intervenció artística dependrà del grup i l'entorn.

Quan es durà a terme?

Tinc previst que el procés es faci durant el curs acadèmic 2015-2016. Per això, és recomanable que cada fase es correspongui amb els diferents trimestres: l'entrada en el territori en el primer, l'experiència pilot en el segon i, si tots els agents hi estan d'acord, el procés creatiu educatiu en el tercer. Tot i això, cal tenir en compte que la temporització de les fases ha de respectar els diferents ritmes de les entitats del territori.

En quins contextos es realitzarà?

Una de les preguntes principals de la recerca-acció és saber en quines condicions i contextos (culturals, personals, institucionals, etc.) es poden aplicar amb èxit aquest tipus de metodologies educatives. En conseqüència, seria desitjable que en un mateix territori es pugui implementar en un espai no formal.

Què suposarà a les entitats del territori?

Per tal de poder iniciar la primera fase al primer trimestre del curs acadèmic 2015-2016 considero recomanable fer una reunió amb les entitats abans de finalitzar el curs 2014-2015.

<u>Fase 1: Entrada en el territori</u>

- Realitzar una reunió al començament del primer trimestre.
- Oferir la possibilitat que el dinamitzador pugui col·laborar puntualment en alguna activitat educativa prèviament acordada.

Fase 2: Experiència pilot

- Realitzar una reunió al començament del segon trimestre.
- Incloure la realització d'un mural participatiu amb un grup de joves en l'agenda d'activitats d'aquest trimestre.
- Realitzar una reunió per avaluar l'experiència pilot i decidir si es duu a terme la tercera fase.

Fase 3: Procés creatiu educatiu

- Realitzar una reunió al començament del tercer trimestre.
- Seleccionar joves que vulguin participar en el procés creatiu educatiu.
- Cedir un espai en el qual realitzar les sessions preparatòries.
- Incloure la realització d'una intervenció artística a l'espai públic en l'agenda d'activitats d'aquest trimestre.
- Realitzar una reunió d'avaluació del procés creatiu educatiu.

ANNEX IV: PROPOSTA D'ACCIÓ CONTEXTUALITZADA

PROPOSTA D'ACCIÓ

Aquesta proposta d'acció forma part del treball de camp de la tesi 'Joves, art urbà i educació comunitària: Recerca-acció i etnografia visual al barri de la Torrassa (L'Hospitalet de Llobregat)' del doctorant Pere Grané Feliu, de la Universitat Autònoma de Barcelona. El document és el fruit de l'observació participant realitzada amb el Casal de Joves i l'Espai Jove La Claqueta durant els mesos de novembre a gener. La proposta no vol ser un experiment que es beneficiï de la tasca educativa que s'està fent a la comunitat. Al contrari, pretén ser una contribució des de la comunitat, per a la comunitat i amb la comunitat; sensible a tot allò que s'està realitzant en aquesta per tal que el procés de recerca reverteixi positivament a la Torrassa. Per tant, aquest document recull una proposta inicial flexible, participativa i oberta a ser modificada per tal d'incloure diverses veus de la comunitat.

1. DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ

Quan es pregunta als i les joves de la Torrassa sobre els principals aspectes que afecten la convivència al barri aquests identifiquen tres grans qüestions: la millora de l'espai públic, la promoció d'alternatives d'oci i participació i el foment de la interculturalitat al barri[1]. Tant les dades de l'Ajuntament[2] com els i les professionals de l'equip comunitari d'Itaca[3] posen de manifest que entre els elements més característics del barri de la Torrassa hi ha: la densitat de població i la diversitat cultural. Aquestes qüestions tenen conseqüències sobre la comunitat i les seves relacions. Per això, en l'última dècada l'Ajuntament ha dut a terme un conjunt d'actuacions en diversos àmbits (educatiu, econòmic, d'habitatge, sociocultural, urbanístic, etc.), per tal de respondre a les necessitats diverses de la comunitat. Malgrat que l'Ajuntament sosté que la millora de l'espai públic és central per a la cohesió social, aquest reconeix que

en el marc del Pla Integral Collblanc – Torrassa no es van realitzar gaires actuacions en la Torrassa per les dificultats de l'estructura del barri[4]. Concretament, segons el grup de joves de la Claqueta, l'estat dels carrers i el seu color gris fan que el barri no sigui un espai agradable on viure[1]. Aquesta imatge negativa del barri també és reconeguda per l'actual regidor del Districte II i de Joventut i Esports[5]. Així, la comunitat manifesta la necessitat de millorar l'espai públic del barri i la seva imatge.

Per altra banda, el Pla Local de Joventut 2012-2015 reconeix la necessitat de desenvolupar activitats que obrin la possibilitat de descobrir noves formes creatives d'oci. Aquest, considera que l'ús de l'espai públic i la manca de noves alternatives d'oci juvenil és una prioritat de la ciutat[6]. Segons els i les joves, "hi ha pocs espais de relació informal, tipus parcs i places, i els que hi ha estan sobreocupats o no són usats pels i les joves" [1]. D'acord amb això, en els últims mesos l'equip comunitari d'Itaca ha realitzat diverses experiències educatives en què els i les joves han protagonitzat intervencions artístiques en l'espai públic. Mitjançant de l'art urbà, s'ha fomentat la millora la imatge del barri i la consciència de pertinença dels i les joves amb la identitat comunitària, com per exemple 'La Torrassa pinta bé'. Malgrat que aquestes intervencions artístiques han tingut un caràcter comunitari i han sigut ben rebudes per part de la comunitat, els i les joves que hi han col·laborat reclamen una major participació en la presa de decisions i el procés d'elaboració[7]. Això ha afavorit que en experiències educatives d'aquest tipus realitzades recentment la participació dels i les joves hagi anat en declivi.

Tenint en compte tot això, la proposta d'acció parteix del supòsit que la participació de l'espai públic no s'ha de limitar a realitzar activitats puntuals; sinó que ha d'incloure l'enfortiment de les xarxes socioeducatives de la comunitat, l'empoderament i l'autogestió de les persones que hi participen per tal que s'apropiïn de l'espai públic.

Entre les **necessitats manifestades** per part de la comunitat destaquen:

1. Baixa participació juvenil en activitats organitzades pels agents socioeducatius de la comunitat.
2. Manca d'espais públics de relació informal per a joves.
3. Foment de la interculturalitat i la convivència.

4. Manca d'opcions creatives d'oci i participació juvenil.

Així doncs, la **hipòtesis d'acció** proposada és la següent:

L'augment de la participació dels i les joves i la xarxa d'agents de la comunitat en intervencions artístiques en l'àmbit de l'art urbà, incrementa l'apropiació dels i les joves de l'espai públic.

2. OBJECTIUS DE LA PROPOSTA D'ACCIÓ

D'acord amb la descripció anterior, la proposta d'acció parteix d'un objectiu general i un conjunt d'objectius específics.

- Objectiu general:
  I. Augmentar la participació dels i les joves en l'espai públic.
- Objectius específics:
  II. Generar espais de relació informal per a joves.
  III. Promoure el diàleg intercultural i l'educació intercultural en la comunitat.
  IV. Fomentar formes creatives d'oci i participació juvenil alternatives.

3. LA PROPOSTA RESUMIDA EN CINC PREGUNTES

En què consisteix la proposta?

Es tracta d'endegar un procés educatiu amb joves i la xarxa socioeducativa de la comunitat amb l'objectiu d'augmentar la participació en l'espai públic. En el cas la Torrassa, on manquen espais públics i hi ha una diversitat cultural elevada, es proposa realitzar una intervenció artística associada a l'art urbà que afavoreixi que els murs esdevinguin espais de participació comunitària i diàleg intercultural.

Qui i com hi participarà?

Els principals subjectes participants són els i les joves. Inicialment, la proposta va

dirigida al grup de joves de l'Espai Jove la Claqueta. Tot i això, el caràcter comunitari de la proposta pretén obrir el procés a la resta de joves de la comunitat. A més a més, es preveu que hi participin diversos agents socioeducatius de la comunitat.

On i quan es realitzarà?

Les sessions es desenvoluparan entre els mesos de març i juny a la Torrassa. Tot i que es preveuen realitzar sessions en espais diversos, la Claqueta serà l'espai de referència. Es preveu realitzar la intervenció artística durant el mes de juny.

Per què m'interessa participar-hi?

Es tracta d'una oportunitat per establir o consolidar relacions amb els agents socioeducatius de la Torrassa i enfortir els processos comunitaris existents. A més a més, el caràcter participatiu de la proposta i la seva flexibilitat la fan sensible a les necessitats dels agents de la comunitat i permeten incloure'ls en el procés de presa de decisions.

En què es materialitzarà la proposta?

La proposta culminarà amb la realització d'una intervenció artística en un espai públic del barri de la Torrassa. El disseny, l'espai i les tècniques emprades seran fruit del procés participatiu realitzat amb els i les joves i la xarxa socioeducativa de la comunitat. Per altra banda, es preveu documentar el procés amb materials audiovisuals i fer un acte de presentació de la intervenció artística al final del procés per tal que hi hagi un retorn a la comunitat.

4. AGENTS CONVIDATS I DOCUMENTACIÓ DEL PROCÉS

Aquesta proposta d'acció es presentarà a diversos agents de l'àmbit educatiu i cultural. Amb cadascun d'aquests s'establirà un procés de diàleg per tal de consensuar la proposta d'acció:

- Associació Educativa Itaca: http://www.itacaelsvents.org/ca/
- Equip d'Intervenció Comunitària Intercultural: http://projecteicilh.wix.com/itaca

- Equip d'Oci al Barri: http://www.itacaelsvents.org/ca/financament/ocialbarri.html
- Espai Jove la Claqueta: https://www.itacaelsvents.org/ca/puntjovenil/laclaqueta.html
- Torre Barrina. Centre Municipal de Creació Multimèdia de L'Hospitalet: http://www.torrebarrina.cat
- Associació Contorno Urbano: http://www.contornourbano.com
- Servei de Mediació Comunitària: http://www.l-h.cat/serveisocials/262735_1.aspx
- Productora audiovisual Looky Produccions: http://www.lookyproduccions.com
- Altres entitats interessades d'EnXarxa 2: http://www.joventutlh.cat/181857_1.aspx?id=1 i http://playlh.cat

Per altra banda, per tal de documentar el procés es proposa recollir materials audiovisuals que permetin elaborar un vídeo sobre la intervenció realitzada. Els diversos tipus de documents audiovisuals que s'utilitzaran són els següents:

- **Professionals:** Es realitzaran a l'inici i al final del procés per recollir les impressions dels i les joves i els agents implicats. Es proposarà a Looky Produccions la realització d'aquests materials.
- **Enregistrats pels i les joves:** S'elaboraran durant el procés mitjançant càmeres dels telèfons mòbils. Aquests documents serviran per documentar el procés i fer-ne difusió a través de la pàgina de Facebook de la Claqueta i Playlh, l'Espai Virtual de Joves del Districte 2.
- **Activitats educatives:** Seran fruit de tallers específics d'enregistrament audiovisual durant el procés. Es proposarà a Torre Barrina la dinamització d'una activitat d'aquest tipus.

ANNEX V: PERSONES DENUNCIADES PER DANYS EN VAGONS I ESTACIONS DE FERROCARRIL ENTRE 2009 I 2015

Generalitat de Catalunya

mossos d'esquadra

Denunciats per danys i deslluïments de béns mobles de 14 a 18 anys d'edat a vagons i estacions de ferrocarril

Període: 2009 - 2015

Data d'actualització:

05/05/2016

Total territori

			Any/Edat																														
			2009				2010			2011					2012					2013					2014					2015			
			14	15	16	17	14	15	16	14	15	16	17	18	14	15	16	17	18	14	15	16	17	18	14	15	16	17	18	15	16	17	18
Municipi	**Nacio-nalitat**	**Sexe**																															
Arenys de Mar	Espanya	HOME																1															
Badalona	Espanya	HOME																				1											
Badalona	Armènia	HOME										1																					
Barcelona	Espanya	DONA																						1									
Barcelona	Espanya	HOME		1		1		2			1		1	2	1	3	1	1	2	1	3	5	3	3		4	3	1	2		3	2	1
Barcelona	Eslovènia	HOME			1																												

Barcelona	Marroc	HOME																										1					
Barcelona	Bolívia	HOME					1															2											
Barcelona	Brasil	HOME												1																			
Barcelona	Veneçuela	HOME															1																
Cabrera de Mar	Espanya	HOME																					1										
Calella	Espanya	HOME																									1						1
Cardedeu	Espanya	HOME																2															
Castellbisbal	Espanya	HOME																						1							1		
Centelles	Espanya	HOME																										1					
Cornellà de Llobregat	Espanya	HOME																		1							1						
les Franqueses del Vallès	Espanya	HOME																							1								
la Garriga	Espanya	HOME															1										1						
Gavà	Espanya	HOME						1																									
Gavà	Uruguai	HOME							1																								
Gelida	Espanya	HOME																										1	2				
Granollers	Espanya	HOME																														1	1
l' Hospitalet de Llobregat	Espanya	HOME				1							1		2												1	3	2				1

l' Hospitalet de Llobregat	Bolívia	HOME																										1						
la Llagosta	Espanya	HOME																1																
Malgrat de Mar	Espanya	HOME													1	1	1																	
Martorell	Espanya	DONA																																2
Martorell	Espanya	HOME													1																			
el Masnou	Espanya	HOME															1			2														
Mataró	Espanya	DONA																									1		1					
Mataró	Espanya	HOME										1																						
Montcada i Reixac	Espanya	HOME																			1	3	1	1					2			1	
Montmeló	Espanya	HOME																					1	1										
el Prat de Llobregat	Espanya	HOME																											1					
Premià de Mar	Espanya	HOME																	1										1			1		
Premià de Mar	Marroc	HOME																													1			
Ripollet	Espanya	HOME	1	1	1																													
Rubí	Espanya	HOME																											1		1	2		
Sabadell	Espanya	HOME																						1										
Sant Boi de Llobregat	Espanya	HOME																				1		1										

Sant Boi de Llobregat	Marroc	DONA																					1										
Sant Celoni	Espanya	HOME																															1
Sant Cugat del Vallès	Espanya	DONA																											2				
Sant Cugat del Vallès	Espanya	HOME														1			1														
Vilassar de Mar	Espanya	HOME																					1										
Sant Pol de Mar	Espanya	HOME															1																
Sant Quirze de Besora	Espanya	HOME												1																			
Santa Margarida i els Monjos	Espanya	HOME																								2							
Santa Maria de Palautordera	Espanya	HOME														1				3													
Cerdanyola del Vallès	Espanya	HOME																					1								1		
Sitges	Espanya	DONA																							1	1							
Sitges	Espanya	HOME																											1				
Terrassa	Espanya	HOME																											1				
Tordera	Espanya	DONA																				1											
Tordera	Espanya	HOME																				1											

Vilanova i la Geltrú	Espanya	HOME									1		4																	1		1	
Vilanova i la Geltrú	Romania	HOME									1																						
Blanes	Espanya	HOME																1															
Figueres	Espanya	DONA																							1				1				
Figueres	Espanya	HOME																										1	6				
Girona	Rússia	HOME																													1		
Ripoll	Espanya	HOME														1				1			1				1	2	5			1	2
Ripoll	Pakistan	HOME																				1											
Anglesola	Espanya	HOME																1															
Cervera	Espanya	HOME																													1	1	2
Lleida	Espanya	HOME																						1						1			
Calafell	Espanya	HOME																					1										
Calafell	Marroc	HOME																												1			
Móra la Nova	Espanya	HOME																							1		1	1	3				
Reus	Espanya	HOME																	1									1					
Riudecanyes	Espanya	HOME								3																							
el Vendrell	Espanya	HOME														1		1	1		1	1	1	1			2		1	1	2		